

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA

FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ

OBOR VEŘEJNÁ SPRÁVA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

KATEDRA PRÁVA

Diplomová práce

**Trestné činy proti rodině a nezletilým v právní teorii a
praxi v ČR**

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Pikola Pavel, Ph.D.

Vypracovala: Kolářová Gabriela

© 2012

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kolářová Gabriela

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Most

Název práce

Trestné činy proti rodině a nezletilým v právní teorii a praxi v ČR

Anglický název

Crimes against family and minors in legal theory and practice in the Czech Republic

Cíle práce

- zpracování základní právní úpravy
- popis trestných činů v oblasti rodiny a nezletilých
- návrhy na zlepšení právní úpravy trestných činů proti rodině a nezletilým
- kvantifikace ekonomických ukazatelů

Metodika

- studium písemností a zákonů vztahující se k dané problematice
- studium odborné literatury
- analýza konkrétního trestního činu
- statistického vyhodnocení konkrétního případu
- vlastní návrhy a opatření

Harmonogram zpracování

Sběr dat vyhotovení zadání práce do 30.6.2011

Vypracování teoretické části do 31.1.2012

Vypracování praktické části do 28.2.2012

Odevzdání práce do 31.3.2012

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

právo, výživa, trestný čin, trestní zákoník, nezletilý, povinnost, zákon o rodině

Doporučené zdroje informací

- [1] Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6. vyd., Praha :C.H.Beck, 2008, 3011 s., ISBN 978-80-7400-043-0
- [2] Jelínek J. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2. vyd. Praha: Linde a.s., 2006, 823 s., ISBN 80-7201-630-7
- [3] Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1. vyd. Praha: Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-872-22-6
- [4] Jelínek J. a Sovák Z.: Trestní zákon a trestní řád, 2. vyd., Praha: Linde a.s., 2001, 897s., ISBN-80-7201-304-1
- [5] Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 1.1.2010 Trestní zákoník
- [6] Zákon č. 41/2009 Sb. ze dne 1.1.2010 Trestní řád
- [7] Zákon o rodině [úplné znění]. 2010 [cit. 2010-12-05]. Dostupný z WWW: <http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>
- [8] vnitropodniková síť intranet

Vedoucí práce

Píkola Pavel, JUDr. Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2012

JUDr. Jana Borská
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

V Praze dne 11. 12. 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Trestné činy proti rodině a nezletilým v právní teorii a praxi v ČR“ jsem vypracovala samostatně. Veškeré poklady a použitou literaturu uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze dne 23. ledna 2012

Kolářová Gabriela

Zde bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce panu JUDr. Ing. Pikola Pavel, Ph.D. za cenné připomínky a odborné vedení při vypracování mé diplomové práce.

**TRESTNÉ ČINY PROTI RODINĚ A NEZLETILÝM
V PRÁVNÍ TEORII A PRAXI V ČR**

**CRIMES AGAINST FAMILY AND MINORS IN
LEGAL THEORY AND PRACTICE IN THE CZECH
REPUBLIC**

Anotace

V práci je popsán rozbor trestného činu zanedbání povinné výživy s cílem navrhnout zlepšení právní úpravy v dané oblasti. První část práce je zaměřena na cíl a metodiku. Následuje vysvětlení základních pojmů z obecné části trestního zákoníku spolu s postupem orgánů činných v trestním řízení před zahájením trestního stíhání i po něm. Dále jsou vyjmenovány jednotlivé trestné činy proti rodině a dětem z obecné části trestního zákoníku, kdy stěžejním bodem práce je analýza trestného činu zanedbání povinné výživy. Samotný skutek je rozdělen do teoretické a praktické části, ve které je rozebrán praktický popis činnosti orgánů činných v trestním řízení při prošetřování skutku. Nutno zmínit i kapitolu obsahující ekonomický ukazatel a statistické přehledy trestné činnosti na úseku zanedbání povinné výživy v Ústeckém kraji za období let 2006-2010, na které budou navazovat vlastní návrhy na zlepšení právní úpravy uvedeného trestného činu.

Klíčová slova: právo, výživa, trestný čin, trestní zákoník, nezletilý, povinnost, zákon o rodině

Annotation

The thesis describes the analysis of crime neglect of alimony in order to propose improvements of legislation in the area. The first part is focused on the goal and methodology. The following explanation of basic terms from a general part of criminal code along with procedure of the authorities active in criminal proceedings before and after the criminal prosecution. Further there are listed various crimes against family and children from the general section of the criminal code, the key point of the thesis is the analysis of criminal neglect of the alimony. Deed itself is divided into theoretical and practical part in which is discussed practical description of the activities of the authorities active in criminal proceeding in investigation of the act. It should be noted a chapter that contains an economic indicator and statistical summaries of crimes in the area of neglect of alimony in the Usti region for the period 2006-2010 which will build my own proposals to improve legislation of the stated crime.

Keywords: law, alimony, crime, criminal code, under age, obligation, family law

Obsah

1. Úvod	10
2. Cíl práce a metodika.....	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika práce.....	12
3. Základní pojmy z obecné části trestního zákoníku.....	13
3.1 Trestný čin.....	13
3.2 Přečin.....	14
3.3 Zločin	15
3.4 Zavinění.....	15
3.4.1 Úmysl.....	15
3.4.2 Nedbalost	15
3.5 Zákon o rodině	16
4. Postup orgánů činných v trestním řízení.....	18
4.1 Postup před zahájením trestního stíhání.....	18
4.2 Zahájení trestního stíhání	25
4.2.1 Zkrácené přípravné řízení	28
5. Trestné činy proti rodině a dětem	31
5.1 Dvojí manželství	31
5.2 Opuštění dítěte nebo svěřené osoby.....	31
5.3 Zanedbání povinné výživy	32
5.4 Zvláštní ustanovení o účinné lítosti.....	33
5.5 Týrání svěřené osoby	33
5.6 Týrání osoby žijící ve společném obydlí	34
5.7 Únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou	34
5.8 Ohrožování výchovy dítěte	35
5.9 Svádění k pohlavnímu styku	36
5.10 Beztrestnost dítěte	36
5.11 Podání alkoholu dítěti	37
6. Analýza trestného činu zanedbání povinné výživy	38
6.1 Teoretický rozbor skutku v obecné části trestního zákoníku	38

6.2 Praktická činnost orgánů činných v trestním řízení při prošetření skutku	47
6.2.1 Postup policejního orgánu při příjmu trestního oznámení	48
6.2.2 Postup policejního orgánu při vlastním prošetřování skutku	53
6.2.3 Praktické příklady	64
7. Statistické přehledy trestné činnosti na úseku zanedbání povinné výživy v Ústeckém kraji	75
7.1 Statistický přehled za období let 2006-2010	75
7.2 Zhodnocení příčin trestné činnosti a předpokládaný vývoj	76
7.3 Ekonomické zhodnocení a dopady trestné činnosti	80
8. Návrhy na zlepšení právní úpravy trestného činu zanedbání povinné výživy	85
8.1 Regulace příspěvku na živobytí pro úřady	85
8.2 Aplikace trestného činu zanedbání povinné výživy na zkrácené přípravné řízení a sjednocení postupu v prošetřování	86
8.3 Zrušení ustanovení o účinné lítosti dle §197 trestního zákoníku	89
9. Závěr	90
Seznam použitých zdrojů	93
Internetové zdroje	95
Seznam grafů a tabulek	96

1. Úvod

Ve své práci se budu zabývat trestnými činy proti rodině a nezletilým v právní teorii a praxi v České republice. Uvedené téma jsem si zvolila i z toho důvodu, že již řadu let pracuji jako příslušník Policie České republiky na Obvodním oddělení v okrese Most. Trestnými činy proti rodině a dětem se zabývám po celou dobu své působnosti na tomto oddělení, zejména pak prošetřováním a objasňováním trestného činu zanedbání povinné výživy a tudíž můžu čerpat i ze svých zkušeností.

Původně byly trestné činy proti rodině a mládeži obsažené v hlavě šesté v rozmezí §210 až §218 z.č. 140/61 Sb., Trestní zákon¹. Novelou trestního zákona k 1.1.2010 se tyto činy jmenují trestné činy proti rodině a dětem a jsou obsaženy v hlavě čtvrté v rozmezí §194 až §204 z.č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.² Touto novelou došlo jak k paragrafovým změnám, tak i ke vzniku některých nových trestných činů jako například trestný čin týrání osoby žijící ve společné domácnosti, beztrestnost dítěte, ale i k jejich zániku či změně nebo úpravě názvu, trestní sazby a podobně. Rovněž pokud jde, o samotný trestný čin zanedbání povinné výživy došlo, ke změně trestní sazby a úpravě samotného paragrafového znění. Ve své práci nově uvedené trestné činy proti rodině a dětem vyjmenuji a krátce popíši i jejich skutkovou podstatu.

Hlavním bodem práce je analýza trestného činu zanedbání povinné výživy, který je rozdělen na dvě podkapitoly. V první podkapitole je popsán teoretický rozbor skutku v obecné části trestního zákona. Druhá podkapitola je pak zaměřena na praktický popis činností, které provádí policejní orgán od prvotního trestního oznámení, přes prošetřování skutku až k jeho objasnění a ukončení buď návrhem na zahájení trestního stíhání konkrétní osoby pachatele, nebo odložením věci v případě, že trestný čin se nestal a věc nelze vyřídit jinak. V této části práce využiji svých zkušeností s prošetřováním tohoto trestného činu a uvedu i jednotlivé kroky směřující k objasnění skutku, jako je výslech podezřelého, opatření veškerých podkladů a zpráv majících vliv na posouzení trestnosti činu a podobně.

---

¹ Jelínek J.a Sovák Z.:Trestní zákon a trestní řád, 2.vyd., Praha:Linde a.s., 2001, 897s., ISBN 80-7201-304-1, str.214-224

² Úplné znění:Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 52-54

Za důležité považuji uvést statistické přehledy trestné činnosti na úseku trestného činu zanedbání povinné výživy, pro které jsem si vybrala Ústecký kraj. Statistické údaje jsou čerpány ze statistik Policie České republiky a pro mou práci jsem si zvolila období let 2006-2010 a zaměřila jsem se na okresy Ústeckého kraje. Ze statistik, které jsou zobrazeny v tabulce, a v grafické podobě je patrné poměrně vysoké číslo trestného činu zanedbání povinné výživy za rok 2006 ve všech okresech. V roce 2007 a 2008 je mírný pokles až stagnace těchto trestných činů a v roce 2009 opět dochází k nárůstu, který je markantní v roce 2010. Kromě statistických údajů se v práci nachází i ekonomický ukazatel právě v souvislosti s trestným činem zanedbání povinné výživy. Jedná se o výši příspěvku na živobytí zahrnující výživné, které za povinné otce vyplácí oprávněným osobám úřady. Na statistickou část a ekonomický ukazatel práce budou právě v důsledku nárůstu trestného činu zanedbání povinné výživy navazovat mé vlastní návrhy na zlepšení úpravy předmětného trestného činu, s cílem zjednodušit trestní řízení, ale i jiné návrhy směřující k větší odpovědnosti pachatelů těchto trestných činů.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Za cíl své diplomové práce jsem si stanovila popsat trestné činy v oblasti rodiny a nezletilých a navrhnout zlepšení právní úpravy trestného činu zanedbání povinné výživy, který v obecné části trestního zákoníku nalezneme pod přečinem dle §196/1 trestního zákoníku,³ za účelem zefektivnění trestního řízení předmětného trestného činu. Dílčími cíly je uvedení vybraného ekonomického ukazatele, statistických přehledů zmíněné trestné činnosti na úseku trestného činu zanedbání povinné výživy v Ústeckém kraji, konkrétně jeho okresních měst. Stěžejní pro tyto statistické přehledy a ekonomický ukazatel bude období let 2006-2010 se zaměřením na Ústecký kraj.

2.2 Metodika práce

V první části práce byly použity příslušné výzkumné metody, zejména studium písemností a zákonů vztahujících se k dané problematice. V souvislosti se sběrem dat byly potřebné informace získány z knižních titulů z oblasti práva, zejména z trestního zákoníku a trestního řádu s výkladem, zákonů, ale i z vnitropodnikové sítě intranet určené pro potřeby zaměstnanců Ministerstva vnitra.

Práce samotná je rozdělena na teoretickou část, kde je nejprve uveden právní výklad pojmů z obecné části trestního zákona, dále se plynule přechází na postup orgánů činných v trestním řízení a je zde uveden i výčet trestných činů proti rodině a dětem. V praktické části se pak zabývám analýzou konkrétního trestného činu zanedbání povinné výživy s uvedením praktického popisu činnosti orgánů činných v trestním řízení při prošetřování samotného skutku. Na tuto problematiku navazují statistické přehledy a ekonomický ukazatel a celý závěr práce směřuje k vlastním návrhům a opatřením.

---

³ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1.vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 52

3. Základní pojmy z obecné části trestního zákoníku

3.1 Trestný čin

Pod pojmem trestný čin je třeba si představit protiprávní čin, který je zákonem označován za trestný čin a vykazuje znaky uvedené v trestním zákoníku a je obsažen v §13 tohoto zákoníku. Protiprávností je označeno jednání pachatele, které je v rozporu s právem, pachatel v souvislosti s ním porušuje nebo si neplní právní povinnost uloženou mu v zákoně. Nutná podmínka protiprávnosti činu je obsažena v Ústavě České republiky v článku 2 odstavce 4: „každý občan může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“.

Trestným činem se také rozumí příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc, obsažené v §111 trestního zákoníku. Příprava trestného činu je jednání, kdy si pachatel trestného činu úmyslně vytváří podmínky pro spáchání zvlášť závažného zločinu. Jedná se zejména o organizování, opatření nebo přizpůsobení prostředků anebo nástrojů ke spáchání trestného činu, dále v návodu nebo v pomoci ke spáchání zločinu a podobně. Je nutno uvést, že o přípravu trestného činu se jedná tehdy, jestliže to je zákonem u příslušného trestného činu výslovně stanoveno a jestliže nedošlo jednáním pachatele k pokusu nebo dokonání zvlášť závažného zločinu. Příprava je trestná podle trestní sazby, která je v zákoně stanovena na zvlášť závažný zločin. Trestnost za přípravu trestného činu zaniká v případě, že pachatel dobrovolně upustil od svého jednání, které směřuje ke spáchání zvlášť závažného zločinu. Například odstraněním nebezpečí, vzniklé zájmu chráněného zákonem, nebo učinil o svém činu oznámení příslušným orgánům v době, kdy toto jednání mohlo být ještě odstraněno.

Pokusem trestného činu je takové jednání pachatele, které bezprostředně směřuje k jeho dokonání a pachatel se ho dopustil s úmyslem ho spáchat. O pokus trestného činu se jedná, pokud nedojde k samotnému dokonání trestného činu a je trestný podle trestní sazby stanovené zákonem na dokonany trestný čin. Například pachatel se pokusí vloupat do garáže, použije k tomu připravené nástroje a při páčení zámku na vratech garáže je vyrušen, z místa uteče a skutek přečinu krádeže nedokoná.⁴

---

⁴ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str.23-25, str. 34-38, str. 145-146

Zánik trestní odpovědnosti za pokus trestného činu je obdobný jako u přípravy.

Organizátorství, návod a pomoc je specifikováno v §24 trestního zákoníku pod pojmem účastník. Organizátorem je ten kdo spáchání trestného činu ať už jde o dokonaný trestný čin nebo jeho pokus organizuje nebo řídí. Organizátorství je oproti návodu závažnějším a nebezpečnějším jednáním, protože osoba organizátora se neomezuje jen na to vzbudit v druhém rozhodnutí o spáchání trestného činu, ale vyvíjí i intenzivnější činnost. Návodcem pak rozumíme toho, kdo v jiném vzbudil rozhodnutí trestný čin spáchat. Ten kdo druhému opatří prostředky, odstraní překážky nebo vyláká poškozeného na místo spáchání trestného činu je označován zákonem jako pomocník. Pomoc podle zákona není možná po dokončení trestného činu.

Krátce bych ještě zmínila dva pojmy, které dle mého názoru s trestným činem souvisí a těmi jsou pachatel a spolupachatel. Osobou pachatele je ten, kdo naplní znaky skutkové podstaty trestného činu, pokusu nebo přípravy jak je popsáno výše. Rovněž může ke spáchání činu využít jiné osoby, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná, v našem právním řádu je to osoba do 15 let věku, nebo osoby nepřičetné. Zákon pamatuje i na osobu pachatele, která využije osobu, která jedná v nutné obraně, krajní nouzi nebo za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, nejednala sama nebo nejednala zaviněně. Zákon uvádí, že pachatelem může být jen ta osoba, která je přičetná a dosáhla v době spáchání skutku určitého věku. Ještě je třeba zmínit, že odpovědnost za trestný čin je individuální a pokud se ho dopustí právnická osoba, je trestně odpovědný ten, kdo za ní jednal.

Osobou spolupachatele se rozumí ten, kdo spáchal trestný čin společným jednáním dvou nebo více osob. Každá z těchto osob odpovídá za skutek jako by ho spáchala sama.

Pokud jde o trestní odpovědnost za trestný čin, v zákoně je stanoveno, že je k tomu potřeba úmyslného zavinění pokud zákon výslovně nestanoví, že se jedná o zavinění z nedbalosti. Trestné činy se dále dělí na přečiny a zločiny.⁵

3.2 Přečiny

Mezi přečiny patří všechny úmyslné a nedbalostní trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

---

⁵ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 23-25, str. 34-38, str. 26

Při rozdělování trestných činů na přečiny a zločiny zákon používá formální hledisko, kterým je forma zavinění a délka trestu odnětí svobody. Přečiny jsou zákonem definovány pozitivně.

3.3 Zločin

Mezi ostatní trestné činy kam nespádají přečiny, patří zločiny. Zločiny trestní zákon definuje negativně. Zločiny se dále dělí na zvláště závažné zločiny, to jsou ty úmyslné trestné činy, na které je zákonem stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejmíň deset let.

3.4 Zavinění

Zavinění je jedním z prvků trestní odpovědnosti. Dělí se na úmysl a nedbalost. V trestním zákoně je odpovědnost založená na odpovědnosti za zavinění. Pachatel tedy může trestný čin spáchat buď úmyslně, nebo z nedbalosti.

3.4.1 Úmysl

Pachatel spáchá trestný čin úmyslně, pokud chtěl způsobem, který je uveden v zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem nebo věděl, že svým jednáním může takové jednání uskutečnit a byl s takovým jednáním srozuměný. Úmyslné zavinění se tedy dělí na úmysl přímý, znamená to, že pachatel chtěl porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem a na úmysl eventuální. V případě eventuálního úmyslu pachatel skutku věděl, že svým jednáním poruší nebo ohrozí zájem chráněný zákonem a byl s takovým konáním i srozuměn. V případě úmyslu přímého i eventuálního pachatel trestného činu si je plně vědom, že svým jednáním způsobí protiprávní následek.

3.4.2 Nedbalost

V případě nedbalosti zákon definuje nedbalost vědomou, která spočívá v jednání pachatele, který věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, ale spoléhal, že takový stav nenastane. V případě nedbalosti nevědomé pachatel při páčání skutku nevěděl, že může svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem, který je chráněný zákonem, ale měl a mohl o tom vědět vzhledem k jeho osobním

poměřům a okolnostem páchaného skutku. Zákon stanoví ještě hrubou nedbalost, která je chápána jako vyšší stupeň intenzity nedbalosti. Jde v podstatě o přístup bezohlednosti pachatele k zájmům chráněných zákonem.⁶

3.5 Zákon o rodině

Jelikož se ve své práci zabývám trestnými činy proti rodině a dětem, považuji za důležité zmínit i z. č. 94/1963 Sb. Zákon o rodině, který zahrnuje i prvky vztahující se k těmto trestným činům zejména k trestnému činu zanedbání povinné výživy.

V hlavě první zákona o rodině je uvedena pod paragrafy 85 až 87 vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí. Podle tohoto zákona trvá vyživovací povinnost rodičů ke svým dětem, až do doby kdy jsou schopny se samy živit. Rodiče na výživu svých dětí přispívají v rámci svých možností, schopností a majetkových poměrů. Každé dítě má právo se podílet na životní úrovni jeho rodičů. Pokud jde o určení vyživovací povinnosti k dětem ze strany rodičů, přihlédne se k tomu, který z rodičů a jakým podílem se o dítě stará. Jestliže rodiče žijí ve společné domácnosti, bere se v úvahu i péče rodičů o tuto domácnost. Pokud rodiče nezletilých dětí žijí odděleně, příslušný soud upraví jejich vyživovací povinnost vůči nezletilým dětem nebo schválí jejich dohodu o výši výživného. Takto postupuje i v případě, že rodiče nezletilého dítěte žijí společně, ale jeden z nich si dobrovolně neplní zákonnou vyživovací povinnost vůči svému dítěti. Soud výživné v případě zletilých dětí upravuje jen na návrh.

Do skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního zákoníku nespadá jen vzájemná vyživovací povinnost rodiče vůči dítěti, ale i vyživovací povinnost dětí vůči rodičům, nebo vyživovací povinnost rozvedeného manžela jak je také uvedeno v zákoně o rodině.

Jestliže děti jsou schopné se samy živit, jsou také povinny zajistit svým rodičům odpovídající výživu, pakliže to potřebují a to v poměru ke svým možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům. Jeden z rozvedených manželů, který si nemůže vlastními prostředky zajistit obživu, může prostřednictvím příslušného soudu požádat bývalého manžela o příspěvek na přiměřenou výživu, přiměřeně dle jeho majetkových poměrů a

---

⁶ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 26-31

schopností. Tato povinnost je předcházena vyživovací povinností dítěte vůči rodičům. Rozvedenému manželovi, který se na rozvratu manželství nepodílel a kterému byla samotným rozvodem způsobena závažná újma, může příslušný soud přiznat proti vůli bývalému manželovi výživné ve stejném rozsahu jako je výživné stanovené mezi manžely podle zákona o rodině.⁷ Nutno uvést, že výživné rozvedenému manželovi lze přiznat nejdéle na dobu tři roky od rozvodu a rovněž právo na výživné zanikne, pokud jeden z manželů uzavře nový sňatek nebo zemře nebo v případě že poskytne jednorázovou částku na základě uzavřené písemné smlouvy.

Zákon o rodině pamatuje i na vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými, která je dána předkům a potomkům majícím vzájemnou vyživovací povinnost. V případě že této vyživovací povinnosti nemůžou dostát, přechází pak na předky. Vzdálenější příbuzní mají stanovenou vyživovací povinnost, jen když jí nemůžou plnit bližší příbuzní. Vyživovací povinnost mezi manžely určí na návrh některého z nich soud a to pokud si jí neplní jeden z manželů. Soud pak přihlédne k péči o společnou domácnost a rozsah výživného stanoví tak, aby kulturní a hmotná úroveň obou manželů byla stejná.

V hlavě páté zákona o rodině je stanoven i příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů pro neprovdanou matku, která není provdána za otce jejího dítěte. Otcí pak soud stanoví povinnost matce přispívat přiměřeným způsobem na úhradu výživného po dobu trvání dvou let, jakož i na náklady spojené s těhotenstvím a slehnutím. Na výživné neprovdaná matka nemá nárok, pokud ode dne jejího slehnutí uplyne doba tří let a dojde tak k promlčení.

Závěrem lze uvést, že výživné podle zákona je třeba platit v pravidelných opakujících se částkách stanovených soudem a to vždy se splatností měsíc dopředu vyjma paragrafů, které jsou výslovně uvedeny v zákoně. V případě stanovení výživného soud přihlíží k potřebám osoby oprávněné, ale i k majetkovým poměrům, schopnostem a možností osoby povinné. Výživné není možné přiznat, jestliže je v rozporu s dobrými mravy.⁸

---

⁷ Zákon o rodině [úplné znění]. 2008 [cit.2010-12-05]. Dostupný v www: <<http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>>

⁸ Zákon o rodině [úplné znění]. 2008 [cit.2010-12-05]. Dostupný v www: <<http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>>

4. Postup orgánů činných v trestním řízení

V hlavě deváté trestního řádu najdeme postup orgánů činných v trestním řízení před zahájením trestního stíhání. Jedná se o první etapu trestního řízení a zároveň i přípravného řízení, jelikož policejní orgány v něm postupují zásadně podle ustanovení trestního řádu na rozdíl od předešlých fází, výjimku tvoří ustanovení §158/1 trestního řádu. Úkolem postupu před zahájením trestního stíhání je odhalování a prověřování skutečností, které nasvědčují tomu, že došlo ke spáchání trestného činu a zjištění pachatele a zároveň jsou opatřovány podklady pro zahájení trestního stíhání, jak je uvedeno v ustanovení §160/1 trestního řádu. Postup před zahájením trestního stíhání je v trestním řádu vymezen paragrafovým zněním 158-159b trestního řádu, ale ve své práci popíše jen §158, §158a, §159a trestního řádu.⁹

Hlava desátá trestního řádu obsahuje zahájení trestního stíhání, další postupy v něm a zkrácené přípravné řízení, obsažené pod paragrafy 160-179h. Samotné zahájení trestního stíhání je v zákoně uvedeno pod §160 trestního řádu, který je v práci blíže popsán. Zkrácenému přípravnému řízení bude věnována samostatná podkapitola práce.

4.1 Postup před zahájením trestního stíhání

V §158/1 trestního řádu je uvedeno, že policejní orgán je povinný na základě zjištěných vlastních poznatků, trestních oznámení a podnětů od jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření, že došlo ke spáchání trestného činu. Za tímto účelem musí provést potřebná šetření a opatření vedoucí ke zjištění skutečností, že byl spáchán trestný čin a odhalit jeho pachatele. Zároveň je policejní orgán povinen činit opatření směřující k předcházení trestné činnosti. V uvedeném odstavci je zahrnutá pouze obecně formulovaná povinnost policejního orgánu provádět postupy za účelem odhalení skutečností, že byl spáchán trestný čin převážně podle zákona číslo 273/2008 Sb. O policie České republiky. Z uvedeného vyplývá, že policejní orgán nemusí konat až na základě přijatého trestního oznámení, ale i na základě vlastních zjištěných poznatků jak je výše uvedeno.¹⁰

---

⁹ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1196-1197

¹⁰ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1195, 1198

Oznámení o tom, že byl spáchán trestný čin je povinen podle zákona přijmout policejní orgán a státní zástupce. V souvislosti s podáním trestního oznámení poučují oznamovatele o odpovědnosti za uvedené vědomé nepravdivé údaje a zároveň o právo oznamovatele být do jednoho měsíce vyrozuměn o učiněných opatřeních pokud o to požádá.¹¹

Trestní oznámení můžou podat orgány veřejné moci, zájmová sdružení občanů, fyzické osoby zejména pak poškození a další různé subjekty, mezi které patří například nemocnice, zdravotnická zařízení, praktičtí lékaři, státní podniky a jiné právnické osoby a řada dalších. Trestní oznámení lze podat písemně, ústně do protokolu nebo v elektronické podobě.

V případě ústního oznámení je oznamovatele potřeba vyslechnout o okolnostech, za kterých byl trestný čin spáchán jako i o osobních poměrech osoby, na kterou se oznámení podává, dále o důkazech, a výši škody, která byla způsobena trestným činem. Do protokolu je třeba také uvést, vztah oznamovatele k pachateli, jakým způsobem se dozvěděl, že skutek spáchala konkrétní osoba, popis pachatele a další důležité skutečnosti v dané věci. V podstatě jde o odpověď na sedm základních kriminalistických otázek. Je-li osoba oznamovatele zároveň i osobou poškozeného musí se vyslechnout i ke skutečnosti zda žádá, aby soud v trestním řízení rozhodl o jeho nároku na náhradu škody.¹²

Jak uvedeno v §158/3 trestního řádu s přihlédnutím k tzv. nové definici přípravného řízení, zákon v tomto případě blíže vymezuje počátek zahájení úkonů trestního řízení, za účelem objasnění a prověření skutečností nasvědčujících tomu, že došlo ke spáchání trestného činu. V souvislosti s tím policejní orgán sepíše neprodleně protokol pod názvem záznam o zahájení úkonů trestního řízení. Do protokolu uvede okolnosti, za jakých řízení zahájuje a i způsobem, kterým se o těchto skutečnostech dozvěděl. Účelem záznamu o zahájení úkonů trestního řízení je vymezit počátek přípravného řízení respektive celého trestního řízení a dále informovat státního zástupce, že může vykonávat dozor v přípravném řízení. V tomto případě je třeba státního zástupce vyrozumět nejpozději do 48 hodin a to opisem protokolu záznam o zahájení trestního řízení. V případě, že hrozí nebezpečí z prodlení, sepíše policejní orgán záznam o zahájení úkonů trestního řízení až po provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů. Ale ani z tohoto důvodu, by se neměl

---

¹¹ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1.vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 156

¹² Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str.1200-1201

policejní orgán se sepsáním protokolu zpoždovat, jelikož neodkladné a neopakovatelné úkony by měly předcházet a to bezprostředně sepsání tohoto protokolu a souviset přímo s prověřením skutečností nasvědčujících důvodně tomu, že došlo ke spáchání trestného činu. Pro úplnost je třeba dodat, že neodkladným úkonem rozumíme ohledání místa činu, odběr krve či jiného biologického materiálu, úkony z oblasti daktyloskopie a podobně. Zatímco neopakovatelným úkonem rozumíme například výslech osoby cizího státního příslušníka, která se po provedeném úkonu a následujícím trestním řízení již zpět do České republiky nevrátí.¹³

Dle ustanovení §158/3 trestního řádu (zahájení úkonů trestního řízení) je policejní orgán oprávněn:

    Vyžadovat potřebná vysvětlení od fyzických, právnických osob a také státních orgánů, které je vyžadováno ústně. Za právnickou osobu podává vysvětlení zejména statutární orgán, případně jiný pracovník nebo člen organizace

    Od příslušných orgánů vyžadovat odborná vyjádření a v případě, kdy nepostačují podle zákona odborná vyjádření, může policejní orgán vyžadovat i znalecké posudky od znalců z příslušného odvětví.

    Policejní orgán může obstarávat potřebné podklady, jako jsou spisy a jiné písemné materiály. Rozumí se tím spisy o předešlém odsouzení pachatelů pro trestný čin nebo postihu za přestupek správním orgánem, dále pak písemné odpovědi včetně písemných zpráv, které objasňují důležité skutečnosti, pro účely trestního řízení (například účetní podklady, obchodní smlouvy a podobně).

    Provádět ohledání místa činu, věci a vyžadovat v souladu s ustanovením §114 (prohlídka těla a jiné podobné úkony) trestního řádu provedení zkoušky krve včetně odběru potřebného biologického materiálu. V případě, že nelze uvedený úkon provést, jelikož ze strany osoby je zaznamenán odpor a požadovaný úkon není spojen se zásahem do tělesné integrity této osoby, může policejní orgán po předchozí marné výzvě tento odpor překonat, ale způsob překonání musí být přiměřený síle a intenzitě odporu osoby.

    Rovněž lze pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, provádět daktyloskopování osob v souvislosti s §114 trestního řádu, provádět prohlídku těla a jeho

---

¹³ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str.1204-1206

zevní měření, které smí provádět pouze osoba stejného pohlaví nebo lékař, vše za účelem zjištění totožnosti osoby nebo k odebrání stop nebo následků činu.¹⁴

Zadržet osobu podezřelou za podmínek uvedených v §76 trestního řádu, kterou podle odstavce jedna může zadržet v případě, že jsou dány důvody vazby policejní orgán, ale lze jí zadržet i v naléhavých případech i když proti ní nebylo zatím zahájeno trestní stíhání. Ovšem k zadržení je třeba předešlého souhlasu státního zástupce. Bez souhlasu lze osobu zadržet jen v případě, že věc nesnese odkladu nebo souhlasu státního zástupce nelze předem dosáhnout a to zejména v případě, že osoba byla přistižena při páčání trestného činu nebo zastižena na útěku. Podle odstavce dva, může omezit osobu na svobodě, kterou přistihl při páčání trestného činu nebo bezprostředně poté kdokoliv, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo zamezení jejímu útěku nebo za účelem zajištění důkazů. V tomto případě, ten kdo takovou osobu zadržel je povinen ji neprodleně předat policejnímu orgánu.¹⁵

Provádět v souladu se zákonem respektive trestním řádem předložení věci důležité pro účely trestního řízení, vydání a odnětí věci, zajištění peněžních prostředků na bankovním účtu, vrácení či vydání věci, které nejsou již důležité pro trestní řízení, vyhlášení popisu věci a další náležitosti vztahující se k §78 až §81 trestního řádu, jak výše uvedeno.

V neposlední řadě provádět neodkladné a neopakovatelné úkony, za předpokladu že jejich provedení výlučně nepatří do pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.¹⁶

V §158/4 trestního řádu je uvedeno, že každý má právo při podání vysvětlení na právní pomoc advokáta a jestliže se vysvětlení požaduje od osoby nezletilé, musí policejní orgán před výslechem nezletilého vyrozumět jeho zákonného zástupce. Tato povinnost neplatí v případě, že provedení výslechu nezletilého nelze odložit nebo nelze zajistit vyrozumění jeho zákonného zástupce.¹⁷ O podaných vysvětleních nemajících povahu neopakovatelného a neodkladného úkonu sepíše v přípravném řízení policejní orgán úřední záznam, který je součástí spisového materiálu a po zahájení trestního stíhání státnímu

---

¹⁴ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6. vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1207-1209

¹⁵ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1. vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 133

¹⁶ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6. vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1210

¹⁷ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1. vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 157

zástupci a osobě obviněné slouží ke zvážení, zda osoba která vysvětlení podala, bude vyslechnuta jako svědek. Soud pak bere do úvahy, zda důkaz takové povahy provede. Nestanoví-li trestní řád jinak, nelze v řízení před soudem úřední záznam jako důkaz použít. Takto sepsaný úřední záznam se nepředkládá osobě, které se týká k podpisu, ale zároveň není vyloučeno, aby protokol osoba podepsala.

Policejní orgán v souvislosti s ustanovením §158/6 trestního řádu je oprávněn vyzvat osobu k dostavení se za účelem podání vysvětlení v jím určenou dobu a na určené místo, zpravidla na policejní služebnu či oddělení policie. V případě prošetřování zločinu je osoba povinna výzvě vyhovět ihned. Výzva se provádí písemně s určitým časovým předstihem, nedohodne-li se policejní orgán s osobou jinak, ale výzva může být provedena i ústně. V případě, že se předvolaná osoba na výzvu nedostaví a řádně se neomluví, může být předvedena. Osoba musí být poučena o následcích jejího nedostavení bez řádné omluvy na výzvu, jakož v souvislosti s nedostavením se i o možnosti udělení pořádkové pokuty dle §66 trestního řádu policejním orgánem.¹⁸

Vysvětlení pak nesmí být požadováno od osoby, která by svou výpovědí porušila státem výslovně uloženou anebo uznanou povinnost mlčenlivosti. Výpověď lze provést pouze v případě, že osoba by byla této mlčenlivosti zproštěna. Ten kdo podává vysvětlení vyjma podezřelého je povinen mluvit pravdu a nic nezamlčovat. Odepřít svou výpověď může osoba v pokolení přímém (například manžel, manželka, druh, družka, sourozenec a podobně uvedeno v §100/2 trestního řádu), která by svou výpovědí způsobila trestní stíhání sobě nebo výše uvedeným a policejní orgán je povinen předem tuto osobu poučit.¹⁹

V současné době je umožněno novelou trestního řádu, ve větší míře vyslýchat svědka před zahájením trestního stíhání, pokud se jedná o neodkladný anebo neopakovatelný úkon za účasti soudce nebo prošetřování trestního oznámení či podnětu k trestnímu stíhání potrvá delší dobu, pokud se jedná o osobu mladší 15 ti let a osobu, u které je zřejmé z její svědecké výpovědi, že by na ni mohl být vyvíjen nátlak. Osoby poškozených a jiné svědky pokud hrozí, že bude jejich výpověď ovlivněna nebo ovlivněna jejich schopnost si zapamatovat důležité skutečnosti a tyto následně reprodukovat. V těchto

---

¹⁸ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1213-1216

¹⁹ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1.vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 157

případech policejní orgán neseписuje protokol pod názvem úřední záznam v souvislosti s ustanovením §158/5 trestního řádu, ale protokol o výsledku svědka jak uvedeno v příslušných ustanoveních zákona.²⁰

Závěrem lze k §158 trestního řádu vztahujícímu se k postupu před zahájením trestního stíhání uvést jen to, (obsaženo v §§158/9 a 158/10 trestního řádu) že osoba která se dostaví na výzvu za účelem podání vysvětlení či výsledku má ze zákona nárok na náhradu nutných výdajů. Nárok však nemá ten, kdo se dostaví pro své protiprávní jednání. Úkony nebo opatření provádějící se podle výše uvedeného jiným orgánem než útvarem Policie České republiky, vyrozumí se ihned tento útvar, který by jinak byl příslušný ke konání řízení. V případě sporu o příslušnost mezi těmito útvary řeší státní zástupce.²¹

Jak již bylo, zmíněno na začátku této kapitoly patří do postupu orgánů činných v trestním řízení mimo jiné i §158a trestního řádu a §159a trestního řádu.

Smyslem ustanovení §158a trestního řízení je provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu před samotným zahájením trestního stíhání, to znamená po vyhotovení protokolu záznam o zahájení úkonů trestního řízení. Mezi tyto úkony patří výslech svědka nebo provedení rekognice, které se provedou na návrh státního zástupce za přítomnosti soudce, který odpovídá za zákonnost provedeného úkonu a může do něj i zasahovat. Nepřísluší mu však rozhodovat o tom, zda úkon je neodkladný nebo neopakovatelný.²²

Odložení nebo jiné vyřízení věci obsahuje §159a trestního řádu a jsou to způsoby ukončení věci v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, pokud samotným prověřováním a prošetřováním skutku nebyly splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání.²³ Patří sem níže uvedené způsoby ukončení věci:

V případě, že nejde ve věci o podezření z trestného činu, odloží policejní orgán nebo státní zástupce věc usnesením, pokud nelze na místě věc vyřídit jiným způsobem. Mezi jiné způsoby patří odevzdání věci k projednání přestupku příslušným orgánem například Komise pro projednání přestupku příslušného Městského úřadu nebo Magistrátu,

---

²⁰ Šámal P.a kol.:Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008,3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str.1217-1218

²¹ Úplné znění:Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 157

²² Úplné znění:Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 157

²³ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1265

nebo projednání jiného správního deliktu příslušným orgánem (například Finanční úřady, Celní úřady a podobně) nebo věc odevzdá jinému orgánu ke kázeňskému nebo kárnému projednání například kázeňské nebo kárné přestupky vojáků z povolání nebo příslušníků bezpečnostních sborů.

Odložení věci policejním orgánem nebo státním zástupcem před samotným zahájením trestního stíhání, v případě že je trestní stíhání nepřipustné jak uvedeno v §11 odstavce 1 trestního řádu.

V §11/1 trestního řádu pod názvem nepřipustnost trestního stíhání, jsou vyjmenovány důvody, pro které nelze trestní stíhání zahájit, pokračovat v něm a kdy musí být zastaveno. Jedná se zejména o následující případy: nařízením prezidenta republiky z titulu svého práva udílet milost nebo amnestii, pokud je trestní stíhání promlčeno, pokud jde o osobu, která není pro nedostatek věku trestně odpovědná (hranice trestní odpovědnosti činí 15 let), pokud je trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného a další důvody obsažené v ustanovení tohoto paragrafu.

Rovněž může policejní orgán nebo státní zástupce věc odložit unesením v případě, že je trestní stíhání neúčelné jak uvedeno v §172/2a,b trestního řádu a za okolností uvedených v §172/2c trestního řádu (zastavení trestního stíhání) a to pokud není pochyb, že se skutek, pro který je vedeno trestní stíhání nestal anebo tento skutek není trestným činem, pak není důvod k postoupení věci anebo se neprokáže, že daný skutek spáchal obviněný.

Dalším důvodem pro odložení věci usnesením policejním orgánem nebo státním zástupcem je, že se nepodařilo zjistit skutečnosti, které opravňují zahájit trestní stíhání podle §160 trestního řádu. Tímto ustanovením není dotčeno trestní stíhání znovu zahájit, pokud pominou důvody doložení skutku. V praxi se jedná zejména o odložení věci v případě, kdy nebyl zjištěn pachatel trestného činu.²⁴

Závěrem lze uvést, že usnesení o odložení věc musí policejní orgán nebo státní zástupce písemně doručit osobě poškozeného, pokud je osoba poškozeného známa. Policejní orgán má za povinnost rovněž toto usnesení ve lhůtě 48 hodin doručit státnímu

---

²⁴ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 113-114, 159, 163

zástupci. Proti vydanému usnesení je přípustná stížnost, kterou lze podat u orgánu, který usnesení vydal do tří dnů ode dne doručení usnesení. Stížnost má odkladný účinek.²⁵

4.2 Zahájení trestního stíhání

Zahájení trestního stíhání jak již bylo zmíněno je obsaženo v §160 trestního řádu a odděluje fázi přípravného řízení, to znamená postup před zahájením trestního stíhání od fáze, která je označována jako vyšetřování, ve kterém je jasně označena osoba pachatele-obviněného a vymezen trestný čin, pro který se trestní stíhání vede a uvedeny skutečnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání. Samotné vyšetřování pak začíná vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání. Usnesení musí obsahovat povinné náležitosti, kterými jsou označení orgánu, který usnesení vydal, den a místo rozhodnutí, iniciály obviněného, výrok a popis skutku, paragrafové vymezení trestného činu, odůvodnění a poučení o opravném prostředku. Proti usnesení je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek. Stížnost proti usnesení pak přezkoumává státní zástupce na základě jemu předloženého spisového materiálu. Předmětné usnesení o zahájení trestního stíhání je třeba doručit osobě obviněného a to nejpozději na počátku prvního výslechu a dále povinnost policejního orgánu toto usnesení nejdéle do 48 hodin doručit státnímu zástupci a obhájci obviněného.²⁶

Policejní orgán v ustanovení §160/3 trestního řádu provede neodkladné a neopakovatelné úkony, případně zahájí trestní stíhání i za předpokladu, že není k věci příslušný a není možno dosáhnout, aby toto učinil příslušný policejní orgán nebo útvar policie. Policejní orgán, který provedl tyto úkony, věc předá nejpozději do tří dnů orgánu příslušnému, který pak pokračuje v řízení. Neodkladný úkon se vztahuje k samotnému zahájení trestního stíhání a naproti tomu neopakovatelný úkon k řízení před soudem.

O neodkladný úkon se jedná v případě, že jeho zmaření, zničení nebo ztráta by nenesly z povahy a účelu trestního řízení odkladu a to do té doby než je policejním orgánem zahájeno trestní stíhání. Jedná se zejména o zadržení podezřelého při spáchání trestného činu, vydání a odnětí věci, zajištění věci majetkové hodnoty, domovní prohlídka, výslech svědka, osobní prohlídka a řada dalších úkonů. Mezi neopakovatelné úkony patří také úkony, které nebude možné před soudem provést. Patří sem výslech svědka,

---

²⁵ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1.vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 159, 160

²⁶ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1283,1286,1298

výslech osoby nezletilé, výslech osoby, které bylo způsobeno trestným činem ublížení na zdraví, majetková nebo jiná morální újma a v případě že jde o osobu jejíž život je vážně ohrožen nebo umírá nebo se jedná o cizího státního příslušníka a podobně.

V případě, že během vyšetřování vyjde najevo, že se osoba obviněného dopustila dalšího trestného činu, který neobsahuje usnesení o zahájení trestního stíhání, policejní orgán vydá nové usnesení o zahájení trestního stíhání pro nový zjištěný trestný čin nebo skutek. Zrovna tak vydá toto usnesení i je-li zjištěno, že se jedná o pokračující trestný čin, nebo trestný čin spáchala další osoba například spolupachatel. Obdobně postupuje policejní orgán i při zjištění, že trestný čin, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, není tímto činem, ale jiným trestným činem. Na takto zjištěné skutečnosti policejní orgán osobu obviněného vyrozumí a učiní záznam do spisového materiálu.²⁷

Další postupy zahájení trestního stíhání obsažené v hlavě desáté trestního řádu jsou rozdělené do jednotlivých oddílů. Jednotlivé oddíly jsou níže stručně popsány.

Oddíl vyšetřování je vymezen paragrafovým zněním 161-167 trestního řádu. Vyšetřováním je vymezen úsek trestního stíhání před podáním obžaloby nebo postoupení věci jinému orgánu konajícímu vyšetřování, nebo zastavením trestního stíhání jakož i schválení narovnání a podmíněné zastavení trestního stíhání před samotným podáním obžaloby. Vyšetřování konají útvary Policie České republiky, pokud není zákonem stanoveno jinak.²⁸

Při vyšetřování policejní orgán postupuje z vlastní iniciativy a zejména takovým způsobem, aby co nejrychleji vyhledal důkazy a objasnil všechny skutečnosti potřebné pro prošetřovaný skutek, jakož i osoby pachatele a následku trestného činu. Policejní orgán nemusí opakovat úkony provedené před zahájením trestního stíhání, jestliže byly provedeny odpovídajícím způsobem a v souladu se zákonem. Rovněž shromažďuje a provádí důkazy bez rozdílu, zda svědčí ve prospěch obviněného či nikoliv. Veškeré úkony činí samostatně, vyjma případů kdy je třeba souhlasu státního zástupce, je plně odpovědný i za jejich zákonné a včasné provedení.

---

²⁷ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str.1292-1297

²⁸ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 717-718

Vyšetřování se může podle zákona zúčastnit i obviněný, konkrétně vyšetřovacích úkonů a klást otázky vyslychaným svědkům, zejména v případě že obviněný nemá obhájce a úkon je prováděn výslechem svědka, který může odepřít výpověď. Jestliže má obviněný od počátku svého obhájce, může se obhájce zúčastnit vyšetřovacích úkonů, které mohou být použity jako důkaz před soudem. Obhájce může obviněnému i jiným vyslychaným osobám pokládat otázky, ale až po skončení výslechu policejním orgánem a po jím udělení slova. Pokud obhájce vyrozumí policejní orgán o účasti na vyšetřovacích úkonech, je tento povinen včas ho vyrozumět, sdělit dobu a místo konání. Toto není policejní orgán povinen učinit, jestliže úkon nelze odložit a nelze zajistit vyrozumění obhájce. Při skončení vyšetřování policejní orgán umožní obviněnému a jeho obhájci prostudovat spis a případně učinit návrhy na doplnění vyšetřování. O tom je musí vyrozumět nejpozději tři dny předem. Pokud obviněný a obhájce své možnosti nevyužijí, policejní orgán postupuje dále, jako by k samotnému úkonu došlo. Po skončení vyšetřování vyhotoví policejní orgán návrh na podání obžaloby a spisový materiál předloží státnímu zástupci.

Je třeba ještě zmínit, že v §163 trestního řádu, trestní stíhání se souhlasem poškozeného, jsou uvedeny trestné činy, u kterých se vyžaduje souhlas poškozeného. Patří sem například trestný čin ublížení na zdraví dle §146 trestního zákoníku, neoprávněné užívání cizí věci dle §207 trestního zákoníku a další. Souhlasu poškozeného dle §163a trestního řádu není potřeba, jestliže trestným činem byla způsobena smrt, poškozený není schopen souhlas dát z důvodu duševní poruchy, nebo se jedná o osobu mladší 15 let a další okolnosti vyjmenované v tomto paragrafovém znění.²⁹

Zvláštní ustanovení o vyšetřování některých trestných činů je vymezeno paragrafy 168-170 trestního řádu a jedná se o typ přípravného řízení takzvané rozšířené vyšetřování, při kterém neplatí omezení při výslechu svědka. Na rozdíl od klasického přípravného řízení je zde stanovena delší lhůta to je 6 měsíců pro skončení rozšířeného přípravného řízení.

Oddíl čtvrtý pod názvem rozhodnutí v přípravném řízení je upraven §171-173a trestního řádu. Je zde obsaženo postoupení věci jinému orgánu, které může učinit státní zástupce, pokud je zjištěno, že nejde o trestný čin, ale o přestupek a věc bude projednávat příslušný orgán. Dále zde nalezneme §172 trestního řádu zastavení trestního stíhání, které

---

²⁹ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 719-726

může zastavit státní zástupce za podmínek upravených zákonem například v případě, že skutek se nestal, skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci, není prokázáno, že skutek spáchal obviněný a další. Rovněž státní zástupce může přerušit trestní stíhání za podmínek stanovených zákonem jak uvedeno v §173 trestního řádu, například pokud nelze přítomnost osoby obviněné náležitě objasnit, není možné obviněného postavit před soud pro těžkou nemoc a podobně. O přerušení trestního stíhání je povinen vyrozumět osobu poškozeného. Státní zástupce je povinen usnesení o zastavení trestního stíhání a postoupení věci ihned po nabytí moci doručit Nejvyššímu státnímu zastupitelství.

Pátý oddíl obsahuje ustanovení o dozoru státního zástupce prováděné v přípravném řízení v souvislosti s dodržováním zákonnosti nad spisovým materiálem a s tím spojených dalších úkonů a oprávnění nejvyššího státního zástupce do 3měsíců zrušit nezákonná usnesení vydaných podřízených státních zástupců jakož i zastavit trestní stíhání nebo věc postoupit. Tento oddíl je vymezen paragrafy 174-175 trestního řádu.

V oddílu šestém najdeme paragrafy 176-178a trestního řádu t ustanovení týkající se podání obžaloby, kterou na základě výsledků vyšetřování a odůvodněnosti postavení osoby obviněného před soud, podá státní zástupce, připojí k ní i předmětný spisový materiál a jeho případné přílohy. V §177 jsou uvedeny náležitosti obžaloby. V §178a je vymezen pojem spolupracující obviněný, který v řízení o zvláště závažném zločinu vyrozumí státního zástupce o skutečnostech vedoucích k objasnění zločinu v souvislosti se členy organizované skupiny nebo okolnosti, které mohou zabránit k dokonání zločinu, nebo se přizná k trestnému činu, který spáchal a doznání je svobodné a vážné. Státní zástupce pak osobu obviněného označí jako spolupracujícího obviněného, po jeho souhlasu a k předmětné věci ho vyslechne na protokol k obsahu oznámení a jeho doznání.³⁰

4.2.1 Zkrácené přípravné řízení

Zkrácené přípravné řízení je jednou ze zásadních změn, kterou přinesla novela trestního řádu zavedená od 1.1.2010 a jedná se o nové vymezení přípravného řízení, které je v trestním řádu uvedeno pod paragrafy 179a-179h trestního řádu.

---

³⁰ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 727-740

Orgány činné v trestním řízení konají zkrácené přípravné řízení u trestných činů, příslušejících vykonávat řízení v prvním stupni příslušného okresního soudu a dále na trestné činy, u kterých je zákonem stanoven trest odnětí svobody nepřevyšující horní hranici tři roky. Zkrácené přípravné řízení je urychlením a projednáním nejméně závažných trestných činů, kde je jasně vymezená skutková podstata trestného činu a účelem tohoto řízení je zamezení duplicity dokazováním před a po podání obžaloby konkrétního trestného činu. Avšak není vyloučeno ze zkráceného přípravného řízení plynule přejít do vyšetřování, kdy tato pravomoc je zákonem dána státnímu zástupci.³¹

Podmínky stanovené zákonem pro konání zkráceného přípravného řízení jsou následující, osoba podezřelého byla přistižena při spáchání trestného činu nebo bezprostředně po něm, nebo v průběhu prošetřování trestního oznámení, policejní orgán zjistil skutečnosti opravňující zahájení trestního stíhání, ale lze očekávat, že osobu podezřelého lze v zákonné lhůtě to je do dvou týdnů ode dne sdělení podezření postavit před soud. Naopak proti tomu nelze konat zkrácené přípravné řízení za podmínek, kdy je dán důvod vazby, nebo nejsou dány podmínky pro předání osoby podezřelé zadržené spolu s návrhem na potrestání příslušnému soudu nebo není-li uvedené řízení skončeno v zákonem stanovené lhůtě, jak uvedeno výše. Státní zástupce však může lhůtu zkráceného přípravného řízení prodloužit, nejdéle o deset dní, nebo také nařídit policejnímu orgánu vedoucímu toto řízení zahájení trestního stíhání s postupem podle hlavy desáté trestního řádu (zahájení trestního stíhání).

Při konání zkráceného přípravného řízení se postupuje podle hlavy deváté trestního řádu (úkony před zahájením trestního stíhání to jsou úkony prováděné v přípravném řízení). Osoba podezřelého má stejná práva jako osoba obviněného, to znamená zvolit si obhájce, se kterým se může radit již v průběhu zadržení osoby podezřelé bez přítomnosti další osoby. Jestliže si podezřelý obhájce v zákonem stanovené lhůtě nezvolí a v době zadržení bude předán s návrhem na potrestání k soudu za účelem provedení zjednodušeného řízení, musí mu být ze zákona obhájce ustanoven po dobu trvajících zadržení. Osobě podezřelé ze spáchání trestného činu je zapotřebí sdělit podezření z konkrétního trestného činu a to však nejpozději na počátku výslechu. Kopii záznamu o

---

³¹ Šámal P. a kol.: Trestní řád, 6.vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011s., ISBN 978-80-7400-043-0, str. 1447

sdělení podezření policejní orgán doručí podezřelému a jeho obhájci a dále nejpozději do 48 hodin i státnímu zástupci.

Při skončení zkráceného přípravného řízení policejním orgánem, pokud nejsou dány důvody odložení věci dle §159a/1-§159a/4 trestního řádu, vypracuje závěrečnou výslednou zprávu, kterou předloží státnímu zástupci. Zpráva obsahuje konkrétní trestný čin s vymezením paragrafového znění, navržené důkazy před soudem. Dále policejní orgán předloží všechny písemnosti včetně spisového materiálu, které shromáždil při provádění zkráceného přípravného řízení.

Státní zástupce po takto obdržené zprávě i se spisovým materiálem postupuje dle §179c/2 trestního řádu, kde je uvedeno, že podá soudu návrh na potrestání, je-li důvod postavení podezřelého před soud, nebo věc odloží, nejde-li o podezření z trestného činu nebo věc odloží, pokud je trestní stíhání nepřijatelné a další důvody vymezené předmětným paragrafovým zněním. Návrh na potrestání je obdobný jako při podání obžaloby, pouze neobsahuje odůvodnění. Státní zástupce k návrhu na potrestání připojí veškeré písemnosti a přílohy, které jsou důležité pro soudní jednání a rozhodnutí.

Státní zástupce může rovněž postupovat podle §179g trestního řádu, podmíněně odložení podání návrhu na potrestání. Zde může potrestání podmíněně odložit za předpokladu, že se podezřelý k trestnému činu přiznal, nebo nahradil způsobenou škodu nebo souhlasil s podmíněným odložením podání návrhu. V tomto případě je stanovena zkušební doba, která činí šest měsíců až jeden rok. Proti tomuto rozhodnutí lze podat stížnost, která má odkladný účinek a může jí podat poškozený nebo podezřelý. V předmětné zákonem stanovené lhůtě vede osoba podezřelého řádný život a splní další stanovené podmínky, rozhodne státní zástupce, který návrh na potrestání podmíněně odložil, že se podezřelý osvědčil.³²

---

³² Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 166-167

5. Trestné činy proti rodině a dětem

Trestné činy proti rodině a dětem jsou obsaženy v hlavě čtvrté trestního zákoníku pod paragrafovým zněním 194-204 trestního zákoníku.³³ Základním zájmem těchto trestných činů je zajištění řádné výchovy, výživy, tělesného a duševního vývoje dítěte. Při spáchání trestného činu pro naplnění subjektivní stránky je vyžadováno úmyslného zavinění vyjma některých odstavců u trestného činu zanedbání povinné výživy a ohrožování výchovy dítěte, kde zákon uvádí „byť i z nedbalosti“. Tím je rozuměno, že trestný čin je možné spáchat úmyslně nebo z nedbalosti, ale vždy se bere pouze jedna forma spáchání skutku. Pachatelem trestného činu ohrožování výchovy dítěte a podání alkoholu dítěti, může být jakákoliv osoba ovšem naproti tomu, například u trestných činů zanedbání povinné výživy, týrání svěřené osoby, opuštění dítěte nebo svěřené osoby je pachatelem ta osoba, které byla uložena zvláštní povinnost podle rodinného práva. Tím rozumíme osobu, která má za povinnost starat se o dítě, vyživovat a zaopatřovat dítě, nebo osobu určenou zákonem nebo úředním rozhodnutím a podobně.³⁴

5.1 Dvojí manželství

Potrestán za tento skutek bude pachatel, který úmyslně za trvání svého manželství uzavře manželství jiné anebo uzavře manželství s osobou, která je již v manželském svazku s někým jiným. Objektem trestného činu dvojí manželství je institut monogamie. Vychází se ze zákona o rodině, ze kterého vyplývá, že manželství nelze uzavřít s vdanou ženou, ženatým mužem, anebo s osobou, která uzavřela registrované partnerství a toto partnerství trvá. Zákon pamatuje s trestem pro osobu pachatele až na dva roky odnětím svobody.³⁵

5.2 Opuštění dítěte nebo svěřené osoby

Opuštění dítěte nebo svěřené osoby nalezneme v zákoně v §195 trestního zákoníku. I zde je vyžadován úmysl při spáchání uvedeného trestného činu. Za osobu pachatele je

---

³³ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád d poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 244

³⁴ Jelínek J. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006,823 s., ISBN 80-7201-630-7, str. 610-611

³⁵ Jelínek J. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006,823 s., ISBN 80-7201-630-7, str. 611

považován ten, který má za povinnost o dítě pečovat. Jedná se zejména o rodiče, osvojitele, poručníky, pracovníky ústavu, pěstouny a podobně. Opuštěním dítěte nebo svěřené osoby se rozumí vystavení jí nebezpečí smrti nebo ublížením na zdraví a tato osoba si sama nemůže opatřit pomoc. Zákon v takovém případě pamatuje na potrestání osoby pachatele odnětím svobody na šest měsíců až tři roky. Jestliže pachatel spáchá skutek na dítěti, které je mladší než tři roky, opětovně anebo nejméně na dvou osobách je zákonem stanoven trest odnětí svobody na jeden rok až pět let, a pokud pachatel způsobí uvedeným skutkem smrt, bude potrestán odnětím svobody na tři roky až deset let.³⁶

5.3 Zanedbání povinné výživy

Jelikož trestný čin zanedbání povinné výživy bude blíže rozebrán v kapitole práce s názvem „Analýza trestného činu zanedbání povinné výživy“, bude zde uveden pouze stručný skutkový popis tohoto trestného činu.

Trestný čin zanedbání povinné výživy lze spáchat úmyslně, čímž se rozumí vyhýbání se plnění výživného, to znamená, že pachatel skutku usiluje zbavit se své povinnosti plnit výživné nebo jí mařit, či oddálit anebo z nedbalosti, kdy v zákoně je uvedeno „byť i z nedbalosti“. Předmětem skutku je nárok na výživu vyplývající ze zákona o rodině, kde jsou uvedeny zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného. Tím se rozumí vzájemná vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi, mezi osvojencem a osvojitelem, mezi manžely a podobně. Vyživovací povinnost nemusí být stanovena rozhodnutím soudu, jelikož sama o sobě vyplývá ze zákona o rodině. Nejedná se pouze o samotnou výživu, ale je zde zahrnuto i pořízení oblečení, bydlení, zdraví a čistota dítěte a jeho příprava na budoucí povolání a další prostředky pro zdravý vývoj dítěte. Výživné musí být hrazeno pravidelně a po delší dobu, nikoliv nižšími částkami nebo zakoupením dárků dítěti a podobně.³⁷

Trestní sazba je v tomto případě zákonem stanovena v rozmezí jednoho roku až pěti let. Nižší trestní sazba se vztahuje na neplnění výživného byť i z nedbalosti, kde hrozí odnětí svobody až na dva roky. Pachatel, který se plnění výživného úmyslně vyhýbá, hrozí mu podle zákona trest odnětí svobody v rozmezí šesti měsíců až tří let. V případě, že

³⁶ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 245-246

³⁷ Jelínek J. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006,823 s., ISBN 80-7201-630-7, str. 613-616

pachatel byl za předmětný trestný čin za poslední tři roky odsouzen nebo potrestán, hrozí mu trest odnětí svobody na jeden rok až pět let.³⁸

5.4 Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

Trestní zákoník v souvislosti s trestným činem zanedbání povinné výživy dle §196 trestního zákoníku pamatuje na §197 trestního zákoníku pod názvem zvláštní ustanovení o účinné lítosti, které se užije v případě, že pachatel tohoto skutku dodatečně splní svou vyživovací povinnost, než soud prvního stupně vynese rozsudek a spáchaným trestným činem nezpůsobil trvale nepříznivých následků. Za těchto okolností trestnost činu zanedbání povinné výživy zaniká.³⁹

5.5 Týrání svěřené osoby

Pachatelem uvedeného trestného činu je osoba, která má ve výchově nebo v péči týranou osobu a nezáleží při tom, zda je zde zákonný důvod péče či nikoliv. Pachatelem nemusí být vždy rodiče týrané osoby, ale může to být například učitel, vychovatel, ošetřovatel a podobně. Týranou osobou rozumíme každou osobu, která je například pro věk, duševní nebo tělesnou poruchu a podobně, svěřena do péče nebo do výchovy osobě pachatele. Zákon v tomto případě chrání osoby, které jsou pro svůj věk nebo z jiného výše uvedeného důvodu v péči či výchově jiných osob. Týrání je zlým nakládáním s týranou svěřenou osobou, vyznačující se hrubším stupněm bezohlednosti a necitelnosti a délkou doby trvání.⁴⁰

Trestní hranice odnětí svobody je zákonem stanovena na jeden rok až pět let. Jestliže pachatel skutek spáchá na týrané osobě zvláště surovým nebo trýznivým způsobem nebo jí způsobí těžkou újmu na zdraví nebo skutek spáchá nejméně na dvou týraných osobách a po delší dobu hrozí mu v těchto případech trest odnětí svobody na dva roky až osm let. Pachateli hrozí trest odnětí svobody v rozmezí pěti až dvanácti let, jestliže

---

³⁸ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 246

³⁹ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 249

⁴⁰ Jelínek J. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006,823 s., ISBN 80-7201-630-7, str. 618-619

uvedeným činem nejméně dvěma týraným osobám způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt.⁴¹

5.6 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Tento trestný čin nalezneme v §199 trestního zákoníku, kde je uvedeno, že týraná osoba musí bydlet s osobou pachatele ve společném obydlí, to znamená ve společném bytě nebo domě, ale může se jednat i o obytné chaty, hotelové domy, ubytovny a podobně. Nejedná se o trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí, jestliže se týraná osoba ze společného domu nebo bytu odstěhovala a společné soužití s pachatelem tak ukončila. Týrání zahrnuje osoby blízké, například příbuzného v přímém pokolení, manžela, partnera, osvojitele a podobně, ale i osoby žijící ve společném obydlí. Týráním rozumíme způsobení fyzických i psychických útrap, ale i zlé nakládání s určitou intenzitou a délkou trvání. V prvním odstavci tohoto trestného činu zákon pamatuje trestem odnětí svobody pro osoby pachatele na šest měsíců až čtyři roky. U ostatních odstavců je trest a skutková podstata činu obdobná jako u trestného činu týrání svěřené osoby.⁴²

5.7 Únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou

Nejznámější jsou únosy dětí jejich rodiči, proto je potřeba u každého z rodičů určit výši omezení jeho rodičovských práv k samotnému dítěti nebo rodiči, kterému bylo dítě svěřené do výchovy rozhodnutím příslušného soudu. Únosem je podle zákona rozuměno jednání rodiče, který není a nebyl zbaven rodičovských práv, a přesto odejme dítě druhému z rodičů, které ho má svěřené do péče rozhodnutím soudu. Podle zákona mohou být předmětem tohoto trestného činu jen děti, to znamená osoby mladší 18 let, osoby s duševní poruchou nebo nedostatečně duševně vyvinuté. Odejmutím je chápáno odnětí těchto osob osobám, které mají ze zákona stanovenou povinnost je opatrovat a pečovat o ně. Jde o zásah, znemožňující výkon péče, například odvedení dítěte, odnesení, zadržení dítěte nebo osoby zde uvedené. O únos nepůjde například, jestliže rodič souhlasí s odejmutím dítěte.⁴³

---

⁴¹ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 250

⁴² Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 251-253

⁴³ Jelínek J. a kol.:Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006,823 s.622

Zákonem je na tento trestný čin stanoven trest odnětí svobody na tři roky nebo peněžitý trest. Jestliže pachatel spáchá trestný čin úmyslně s účelem si sobě nebo jinému opatřit majetkový prospěch nebo ohrozí mravní vývoj unesené osoby, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let. V zákoně v odstavci tři, jsou vyjmenována v jednotlivých písmenech stanoviska, za kterých hrozí pachateli trest odnětí svobody na dva roky až osm let. Jedná se o spáchání skutku pachatelem jako členem organizované skupiny, skutkem je způsobena těžká újma na zdraví, získá pachatel pro sebe nebo někoho jiného značný prospěch. Jestliže osoba pachatele trestným činem způsobí smrt nebo si pro sebe či jiného opatří prospěch velkého rozsahu, bude potrestána odnětím svobody na tři roky až deset let. Značným prospěchem rozumíme majetkovou škodu ve výši 500 000,-Kč a prospěchem velkého rozsahu škodu ve výši 5 000 000,-Kč.⁴⁴

5.8 Ohrožování výchovy dítěte

Zákon chrání zájem řádného tělesného a rozumového vývoje dítěte, jakož i mravního a citového vývoje, výchovu dítěte bez rozdílu zda dítě je zletilé uzavřením manželství před dosažením 18 let svého věku. Naplnění objektivní stránky skutkové podstaty uvedeného trestného činu v prvním odstavci spočívá v jednání pachatele, který svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu osobu, která je mladší 18 let nebo této osobě umožní vést nemravný či zahálčivý život anebo závažně poruší povinnost starat se a pečovat o osobu mladší 18 let. Zákon zde pamatuje uložením trestu odnětí svobody až na dva roky a podmínku naplnění skutkové podstaty trestného činu ohrožování výchovy dítěte je následek nebezpečí zpusnutí. Tím je rozuměno osvojení si škodlivých návyků, sklony nebo zájmy vedoucí k morálnímu úpadku podobně. Zahálčivý život spočívá například páchání trestné činnosti dítětem, záškoláctví, provozování prostituce a další. Osobou pachatele nemusí být jen ten, kdo má povinnost o osobu mladší 18ti let pečovat, ale kdokoliv.

Ve druhém odstavci předmětného trestného činu je uvedeno, že skutku se dopustí ten, kdo umožní osobě mladší 18 let provozovat hru na hracím výherním přístroji s možností získání peněžité výhry. V takovém případě zákon pamatuje trestem odnětí svobody na jeden rok nebo peněžitým trestem anebo zákazem činnosti.

---

⁴⁴ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1. vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 2253-254

Ve třetím odstavci hrozí pachateli tohoto trestného činu trest odnětí svobody na šest měsíců až pět let, spáchá-li skutek jak výše uvedeno ze zavrženíhodné pohnutky, například nevázaností a zvráceností osoby pachatele za účelem dosažení svého sexuálního uspokojení v důsledku ohrožení výchovy nebo vývoje osoby mladší 18 let. Dále pak jestliže pachatel pokračuje v trestném činu po delší dobu nebo čin spáchá opětovně anebo činem získá pro svou osobu či osobu jiného značný prospěch.

Zavinění je v zákoně uvedeno buď úmyslně, nebo z nedbalosti, pak je uvedeno konkrétně byť i z nedbalosti.^{45 46}

5.9 Svádění k pohlavnímu styku

Pachatelem trestného činu svádění k pohlavnímu styku uvedeného v §202 trestního zákoníku, může být kdokoliv a předmětem útoku pachatele jsou osoby mladší 18 let bez rozdílu na jejich případné nabytí zletilosti. Skutková podstata předmětného trestného činu spočívá v tom, že osoba pachatele nabídne, slíbí či poskytne za pohlavní styk s osobou mladší 18 let nebo za její obnažování či jiné obdobné chování výhodu, prospěch či úplatu. Není však podmínkou, aby tato osoba výhodu, prospěch nebo úplatu přijala. Při spáchání trestného činu zákon vyžaduje úmysl. Výhodou, prospěchem nebo úplatou je rozuměna majetková výhoda, například prospěch ve škole, ubytování, stravování, zakoupení šperků, cukrovinek a podobně.⁴⁷ Zákon v takovém případě pamatuje potrestáním pachatele odnětím svobody na dva roky nebo peněžitým trestem.

Jestliže pachatel skutek spáchá na osobě mladší 15 let, ze zavrženíhodné pohnutky, opětovně nebo pokračuje v páčání skutku, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

5.10 Beztrestnost dítěte

Dítě, které požaduje nebo přijímá výhodu či úplatu nebo prospěch, za to že má samo pohlavní styk nebo se samo pohlavně ukájí nebo obnažuje, není trestně postižitelné

---

⁴⁵ Jelínek J. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006,823 s., ISBN 80-7201-630-7, str. 624-627

⁴⁶ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 254-256

⁴⁷ Jelínek J. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006,823 s., ISBN 80-7201-630-7, str. 627-629

ani v případě návodce nebo pomocníka a vztahuje se na něj ustanovení §203 o beztrestnosti dítěte.

5.11 Podání alkoholu dítěti

Pachatel, který dítěti podá opakovaně anebo ve větší míře alkohol, bude zákonem potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok. Podat alkohol ve větší míře je míněno takové množství s nepříznivými následky, například ztráta rovnováhy, zvracení a podobně. K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu stačí i nepřímý úmysl, to znamená podání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let, kdy osoba pachatele věděla a byla srozuměna, že těmto osobám alkohol podává. Není nutné, aby jednání pachatele bylo soustavné, právně postižitelné je i opakované jednání spočívající v úmyslu pachatele umožňujícího dítěti požívat alkohol aniž by ho dítěti podával nebo prodával přímo.⁴⁸

---

⁴⁸ Jelínek J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 1.vyd., Praha:Leges, 2009, 1216s., ISBN 978-80-87212-22-6, str. 256-258

6. Analýza trestného činu zanedbání povinné výživy

6.1 Teoretický rozbor skutku v obecné části trestního zákoníku

V souvislosti s novelou trestního zákona ke dni 1.1.2010 pod názvem Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 1.1.2010 Trestní zákoník, došlo mimo jiné v obecné části trestního zákoníku k úpravě a ke zvýšení trestní sazby trestného činu zanedbání povinné výživy. V původním trestním zákoně před jeho novelizací bychom trestný čin zanedbání povinné výživy našli v §213 trestního zákona, kde v odstavci jedna bylo uvedeno, kdo si neplní svou zákonnou vyživovací povinnost byť i z nedbalosti, bude zákonem potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok. V odstavci dva při úmyslném neplnění výživného byl stanoven trest odnětí svobody až na dva roky a v odstavci tři byl pro pachatele skutku uveden trest odnětí svobody v rozmezí šesti měsíců až tři let, jestliže spácháním skutku v odstavci jedna a dva vydá osobu, které se neplnění výživného týká nebezpečí nouze.⁴⁹

Po novelizaci nalezneme trestný čin zanedbání povinné výživy v §196 trestního zákoníku. V odstavci jedna je rovněž uvedeno, že kdo si neplní vyživovací povinnost byť i z nedbalosti, ale oproti §213 trestního zákona, po dobu delší než čtyři měsíce, v původním znění byla doba šesti měsíců, bude zákonem potrestán trestem odnětí svobody až na dva roky. Zde je zmíněná úprava skutku i trestní sazby. V odstavci dva je uvedeno, že pachatel, který si výživné neplní úmyslně opět po dobu delší než čtyř měsíců, bude potrestán trestem odnětí svobody na šest měsíců až tři roky. Zde je opět oproti původnímu paragrafovému znění §213 trestního zákona uvedena doba čtyř měsíců a úprava trestní sazby. Odstavec tři je rozdělen do dvou písmen a trestní sazba na tento trestný čin je zvýšena v rozmezí jednoho roku až pěti let. Odstavec tři písmeno a je shodné s §213 odstavec 3 trestního zákona, kde je uvedeno, že skutku se dopustí pachatel, který vydá v odstavcích 1 a 2 oprávněnou osobu nebezpečí nouze. Je zde pouze změna ve výši trestní sazby. Nově je v §196 odstavec 3 písmeno b trestního zákoníku zavedeno, že pokud byl pachatel tohoto trestného činu za něj v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, hrozí mu trest odnětí svobody na jeden rok až pět let. Zde je oproti původnímu paragrafovému znění §213 trestního zákona rozdíl, jak v úpravě skutku, tak i ve zpřísnění jeho trestní sazby za

---

⁴⁹ Jelínek J.a Sovák Z.:Trestní zákon a trestní řád, 2.vyd., Praha:Linde a.s., 2001, 897s., ISBN 80-7201-304-1, str.216

uvedený trestný čin.⁵⁰ Samotná skutková podstata trestného činu zanedbání povinné výživy zůstává stejná i po změně zákona.

Pachatelem trestného činu zanedbání povinné výživy, je pouze ten, kdo má za povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jinou osobu, podle zákona se zpravidla jedná o nezletilé dítě a pachatel je schopen si výživné v předmětné době plnit. Dále je třeba posoudit, zda pachatel si neplní vyživovací povinnost k jednomu nebo více dětem a zda se jedná o jeden nebo více trestných činů. Jestliže pachatel si má plnit výživné například na tři děti, které jsou v péči jedné matky, jedná se o jeden trestný čin zanedbání povinné výživy. Pokud má platit na tři děti a například jedno je umístěné ve výchovném ústavu a další dvě jsou v péči u dvou různých matek, jedná se o tři trestné činy zanedbání povinné výživy v reálném souběhu.⁵¹

Vyživovací povinnost vzniká ve vztahu rodiče vůči dítěti a vyplývá ze Zákona o rodině, z.č. 94/1963 Sb.. Není zde rozhodující, zda došlo v občanském soudním řízení ke stanovení výživného rozhodnutím soudu nebo výše výživného nebyla stanovena z důvodu toho, že v době určování výživného neměl rodič dítěte žádný příjem. K naplnění trestní odpovědnosti za tento trestný čin je třeba, aby pachatel nebo-li rodič, v předmětné době byl schopen si vyživovací povinnost plnit. V případě, že pachateli nebylo soudem stanoveno výživné a na straně pachatele se změnily podmínky pro plnění výživného a tento si byl výživné schopen plnit, může tak svým jednáním naplnit skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Pokud se osoba pachatele za uvedené situace vyhýbá plnění výživného, například mění zaměstnání, bezdůvodně ukončuje pracovní poměry, zaměstnání úmyslně uzavírá krátkodobě a podobně, naplňuje svým jednáním také trestný čin zanedbání povinné výživy formou přímého úmyslu.⁵²

Jak již bylo zmíněno, vyživovací povinnost nemusí být vždy stanovena příslušným soudem, ale vyplývá z ustanovení Zákona o rodině. Jedná se o zákonnou vyživovací povinnost či zaopatřování jiné osoby například výživné rodiče vůči dítěti, výživné osvojitele vůči osvojenci, výživné mezi manžely a podobně, jak vymezeno v zákoně. O výjimku půjde v případě nemanželského otcovství bez prohlášení rodičů se souhlasem k

---

⁵⁰ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 52

⁵¹ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1261

⁵² Usnesení NS ČR ze dne 23.10.2008, sp.zn.6Tdo 1296/2008 (T 1152/2009)

přiznání otcovství. Zde se pachatel dopustí trestného činu zanedbání povinné výživy až po nabytí právní moci rozsudku o určení otcovství v případě, že si výživné na dítě řádně neplní.⁵³

Pro stanovení zavinění trestného činu zanedbání povinné výživy je třeba určit, zda se jedná o úmyslné nebo nedbalostní zavinění. Například pachatel tohoto skutku si v předmětném dlužném období výživné neplní z důvodu ukončení jeho pracovního poměru. Je důležité tedy posoudit důvod ukončení jeho zaměstnání. Zda se jedná o překážku nebo důvody na straně zaměstnavatele nebo jen na straně zaměstnance, v tomto případě pachatele, který mohl v pracovním poměru nadále setrvat, ale toto neučinil. Jestliže se prokáže, že pachatel ukončil pracovní poměr na základě dohody mezi jím a zaměstnavatelem a zejména z důvodu a překážek na straně zaměstnavatele, je třeba opatřit písemnou zprávu z příslušného Úřadu práce, ze které by vyplynulo, zda pachatel mohl získat zaměstnání a výši jeho případného výdělku.⁵⁴

Pro posouzení naplnění subjektivní stránky tohoto trestného činu, zejména pak stanovení formy zavinění buď úmyslného, nebo nedbalostního, je třeba posuzovat a zhodnocovat všechny okolnosti a důkazy, za kterých byl trestný čin zanedbání povinné výživy spáchán. Ze zákona toto přísluší orgánům činným v trestním řízení, které se však neřídí názory správních nebo jiných orgánů.⁵⁵

Pokud jde o určení formy zavinění obsaženou ve výroku rozhodnutí soudu, který ve vydaném rozsudku konkrétně neuvede zavinění, úmysl nebo byť i z nedbalosti, kterým si pachatel neplnil svou vyživovací povinnost, může toto napravit soud vyššího stupně v odvolacím řízení a to tak, že ve prospěch pachatele uvede větu, že skutku se dopustil z nedbalosti. Takto soud učiní i v případě, že z rozsudku nižšího soudu je zřejmé, že pachatel skutek spáchal úmyslně.⁵⁶

Trestný čin zanedbání povinné výživy patří mezi trestné činy trvající, to znamená, že nepřetržitě trvá po dobu, ve které je pachatelem udržován protiprávní stav, který může být i přerušen na kratší období, kdy je nutné v příslušném rozhodnutí uvést dávky a jejich výši, které pachatel skutku na výživném zaplatil. O tento trestný čin ze strany pachatele

---

⁵³ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1258

⁵⁴ Rozhodnutí NS ČR ze dne 16.3.2000, sp.zn. 7Tz 24/2000 (SJ 26/2000)

⁵⁵ Rozsudek NS ČR ze dne 17.1.2001, sp.zn. 5Tz 298/2000 (T 35/2001)

⁵⁶ Rozsudek KS v Ústí nad Labem ze dne 17.1.1995, sp.zn. 5 To 469/94 (SR 6/1995 s.124a)

půjde v důsledku zaviněného jednání vyhýbání se a neplnění si výživného, které musí být soustavné a trvat tak delší období, kdy v trestním zákoníku je uvedena doba delší než čtyři měsíce.⁵⁷

Pod pojmem vydání oprávněné osoby nebo dítěte nebezpečí nouze, je třeba rozumět osobu pachatele, který si neplní svou zákonnou vyživovací povinnost a vydá tím dítě stavu nebezpečí nouze, ačkoliv tato byla již odvrácena jeho matkou za okolností poskytnutého příspěvku státu na výživu dítěte za jeho otce, za okolností uspokojování potřeb dítěte matky na úkor svých vlastních potřeb nebo při pracovním vypětí matky za účelem opatření prostředků pro dítě, kdy toto může vést i k použití vyšší trestní sazby pro pachatele skutku.⁵⁸

Vyhýbáním se neplnění výživného povinnou osobou, je třeba chápat takové jednání, kdy se pachatel chce plnění výživného zbavit, nějakým způsobem ho zmařit nebo ztížit či oddálit, například ukončováním pracovního poměru z jeho strany, častým přecházením do jiného pracovního poměru za účelem dosažení nižší mzdy a podobně. Patří sem například úmyslné přivozování pracovní neschopnosti povinným, odmítání pracovního zařazení odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody a podobně.

Za neplnění výživného je považován nedostatek všeho, čeho je třeba oprávněné osobě nebo dítěti a je obsahem hrazení výživného. Pro posouzení trestnosti není rozhodující, zda výživné je stanovené soudem či vyplývá ze Zákona o rodině. Jsou zde zahrnuty i potřeby dítěte, majetkové poměry povinného platit výživné a jiné skutečnosti mající vliv na určení výše výživného, ale i význam pro posuzování trestnosti skutku zanedbání povinné výživy. Při hodnocení trestnosti skutku soud nemusí vždy vycházet z rozhodnutí občansko soudního řízení o stanovení výživného, ale i z jiných hledisek, kdy samostatně hodnotí rozsah vyživovací povinnosti povinného. Soud by měl brát také v úvahu, zda výživné pachateli nezaniklo v důsledku toho, že dítě je schopné se samo živit, což neznamená, že právě ukončilo povinnou školní docházku. Dítě musí být dostatečně schopné a vyspělé a samo si opatřovat obživu.⁵⁹

---

⁵⁷ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1260

⁵⁸ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 24.7.1981, sp.zn. 11 Tz 41/81 (R 42/1982)

⁵⁹ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1259,1262

Dlužná částka, která povinnému nebo-li osobě pachatele neplněním si vyživovací povinnosti vznikne, vyplývá z jeho zákonné povinnosti plnit si výživné nikoliv nevzniká ze škody, která je způsobena trestným činem v důsledku konkrétního trestního jednání pachatele.⁶⁰ Vzniklý dluh na výživném se tedy neuplatňuje v průběhu trestního řízení v souvislosti s oprávněním poškozeného na nárok náhrady škody jak uvedeno v §43/3 trestního řádu. Zde je uvedeno, že osoba poškozeného má vůči pachateli skutku nebo-li obviněnému žádat, aby mu soud v rozsudku uložil vzniklou škodu uhradit.⁶¹

Cílem a účelem zajištění trestního postihu osoby pachatele tohoto trestného činu je jí donutit, aby si svou zákonnou vyživovací povinnost ať stanovenou soudem nebo vyplývající ze Zákona o rodině plnila a hradila. V souvislosti s touto povinností zákon pamatuje i na zákonné znění účinné lýtosti vymezené paragrafem 197 trestního zákoníku, kde se hodnotí okolnosti neplnění výživného, míra dodatečného splnění této povinnosti a postavení pachatele k plnění si výživného v budoucnosti.⁶²

Orgány činné v trestním řízení vychází při hodnocení výše dlužného výživného, které si pachatel neplní a dopouští se trestného činu zanedbání povinné výživy z předběžné otázky samostatně, v souladu se zákonnými ustanoveními uvedenými v Zákoně o rodině, ačkoliv výše výživného, které je pachatel povinen hradit, byla již stanovena příslušným soudem v občanském soudním řízení nebo soudem jiného státu než v České republice. Rozhodnutí těchto soudů nelze při rozhodování o trestní odpovědnosti pachatele ignorovat a orgány činné v trestním řízení je zhodnocují jako jiné důkazy v souvislosti s příslušnými ustanoveními Trestního řádu.⁶³

V zákoně uvedené pojmy povinnost zaopatřovat nebo vyživovat spočívá v zajištění poskytované osobě, zpravidla dítěti, nejen peněžitých prostředků, ale i prostředků v naturální podobě, to znamená ve skutečně poskytnuté péči. Zejména povinnost poskytnout dítěti stravování, oblékání, bydlení, péči spočívající v zajištění řádného vývoje po stránce duševní i zdravotní, dbát na jeho čistotu a zdraví a podobně. Rodič, který svému dítěti neposkytuje pravidelnou stanovenou částku určenou na jeho výživu, dopouští se

---

⁶⁰ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1261

⁶¹ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 121

⁶² Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1261

⁶³ Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 26.4.2004, sp.zn. 3 To 88/2004 (R 17/2005)

zanedbání povinné výživy, jakož i na druhé straně rodič, který se o dítě mající v péči řádným způsobem nestará a prostředky poskytnuté na výživu dítěte užije pro svou vlastní potřebu.⁶⁴

Povinný nemůže výživné hradit jiným způsobem a v libovolné výši a podobě jiné osobě než je osoba oprávněná k příjmu výživného. Pokud si pachatel plní výživné pouze k jednomu ze svých dětí za účelem ho zvýhodnit a získat ho na svou stranu, v případě že má rozpory s jeho matkou, plnění výživného by se vztahovalo pouze na toto dítě. Trestní odpovědnosti by se však nevyhnul vůči ostatním dětem, na které by si výživné řádně nehradil. Za výživné nelze brát příležitostné poskytnutí dáreků povinného při styku s dětmi, jelikož tyto neuspokojují potřeby dítěte v souvislosti s příslušným ustanovením Zákona o rodině.⁶⁵

Plnění si zákonné vyživovací povinnosti povinným v naturální podobě, je přípustné pouze za předpokladu, že tím jsou řádně a včas pokryty potřeby dítěte a dlužné výživné ve formě finančních prostředků, které je pachatel povinen uhradit, nesnižuje tak možnost plnit si potřeby oprávněné osoby, které je povinen jí poskytnout.⁶⁶

Při dokazování naplnění skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy, kdy osoba povinného je podnikatelem není možné, aby orgány činné v trestním řízení při dokazování vycházely pouze z výpovědi této osoby a jím doložených výpisů z účtu. V takovém případě je třeba opatřit a ověřit jeho příjmy z podnikání od Finančního úřadu formou daňového přiznání, zajistit účetnictví, možno přibrat znalce z oboru ekonomiky, provést výslechy jeho příbuzných či současné manželky nebo družky za účelem zjištění jeho současných a skutečných příjmů z podnikání, případně výpověďmi společníků ve firmě a podobně.⁶⁷

Při stanovení výživného při dlouhodobém vykazování ztrát podnikatelem nebo-li osobou povinnou plnit si výživné, je třeba vycházet z reálné možnosti a schopnosti povinného si na pracovním trhu zajistit finanční příjem zařazením jeho osoby v pracovním poměru.⁶⁸

---

⁶⁴ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1258

⁶⁵ Rozsudek NS ČR ze dne 30.5.2001, sp. zn. 7Tz 92/2001 (T 196/2001)

⁶⁶ Rozsudek NS ČR ze dne 26.6.2001, sp.zn. 4 Tz 114/2001 (T 206/2001)

⁶⁷ Rozsudek NS ČR ze dne 11.11.1998, sp.zn. 5 Tz 136/98 (SR 3/1999 s.99)

⁶⁸ Usnesení KS v Ústí nad Labem ze dne 28.5.2003, sp.zn.10 Co 550/2002 (SR 10/2005 s.378)

Je-li vyhlášen konkurs na majetek osoby povinného plnit si výživné, jeho vyživovací povinnost stále trvá. Za povinného platí výživné správce konkursní podstaty a to z majetku povinného, který se nachází v konkursní podstatě. Jestliže je povinnému známo, že za něj konkursní správce výživné neplatí, byť mu byla ponechána část finančních prostředků jinak patřících do konkursní podstaty a z těchto prostředků má správce možnost platit výživné, je povinen toto hradit. Za této situace sama osoba v úpadku neplatí výživné, může svým jednáním naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy.⁶⁹

U osoby nezaměstnané zařazené v evidenci uchazečů Úřadu práce, mající povinnost plnit si výživné, je třeba zjišťovat možnost této osoby najít si vhodné zaměstnání například i ve vzdálenějším místě od místa jejího trvalého bydliště spojené s tamním ubytováním nebo zajištěním vhodné dopravy a jiné možnosti vztahující se k okolnostem hodnoceného případu za účelem stanovení výše výživného této osobě.⁷⁰

Ze zákona lze trestně stíhat osobu pachatele, která dosahuje minimálního příjmu, plynoucího pouze ze sociálních dávek vyplácených státem na úrovni životního minima, pouze tehdy, byla-li této osobě prokázána možnost z těchto dávek výživné hradit nebo jí to umožňovaly její majetkové poměry a osoba vědomě a zaviněně výživné neplnila. Stejným způsobem lze i trestně stíhat osobu, která dělala potřebné kroky, aby nebyla přijata do žádného pracovního poměru, ani si zaměstnání nehledala, nespolupracovala s Úřadem práce v pomoci uplatnění na trhu práce, ačkoliv jí to její zdravotní stav umožňoval.⁷¹

Důvod pro snížení nebo zrušení výživného vzniká, když se povinná osoba plnit výživné dostane po uhrazení výživného pod zákonem stanovenou hranici životního minima.⁷²

Při určování výživného se vychází z ekonomických poměrů země, ve které rodič dítěte žije. Dítě, kterému je rodič povinen hradit výživné, žije v České republice, vychází se při určování a oceňování potřeb dítěte z ekonomických poměrů této země. Žije-li povinný rodič v jiné zemi než v České republice a pracuje zde, vychází se z poměrů při

---

⁶⁹ Usnesení NS ČR ze dne 19.7.2006, sp.zn. 11Tdo 659/2006 (R 27/2007, T 917/2006)

⁷⁰ Usnesení KS v Ústí nad Labem ze dne 16.6.2003, sp.zn. 10 Co 289/2003 (SR 1/2004 s.23)

⁷¹ Rozsudek NS ČR ze dne 14.8.2001, sp.zn. 4 Tz 135/2001 (T 257/2001)

⁷² Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 26.1.1996, sp.zn. 14 Co 755/95 (PR 7/1996 s.339)

stanovení výživného v této zemi. Měna výživného, ve které má být placeno, se stanoví s ohledem na zájem dítěte, kterému je výživné určeno.⁷³

Dítěti, které je v péči matky dosahující nadprůměrného výdělku, nelze snížit nárok na jeho výživné při stanovení výše výživného jeho otci, z důvodu toho, že jeho životní úroveň je vyšší než u jiného dítěte, které žije s povinným otcem v jeho nové rodině nebo s jeho novou manželkou.⁷⁴

Trestně odpovědný za trestný čin zanedbání povinné výživy je i pachatel, který nevěděl a kterému nebylo mu známo, kde se zdržuje a bydlí oprávněná osoba s nárokem na výživné nebo matka dítěte, vůči kterému má stanovenou vyživovací povinnost. Osoba pachatele je povinna si všemi dostupnými prostředky místo pobytu této osoby zjistit. Nelze se spokojit ze strany povinného pouze v hrazení výživného, ale je třeba, aby si sám iniciativně zjistil pobyt oprávněné osoby, které je povinen výživné hradit, je-li to pro něj možné a dostupné.⁷⁵

Jestliže dítě, které je schopné si samo zajistit obživu a jeho dalším studiem k zajištění dalšího vyššího stupně vzdělání za účelem lepšího uplatnění na pracovním trhu, není dostačující pro stanovení závěru, že vyživovací povinnost osoby povinné k dítěti stále trvá nebo má dojít k jejímu znovuoobnovení. Na zvážení soudu v předmětné věci je, zda studium dítěte z důvodu dosažení vyššího vzdělání a lepšího uplatnění na trhu práce bylo započato v rozumném odstupu od doby ukončení jeho posledního studia. Bere se v úvahu i započetí studia dítěte v jiném oboru, kdy cílem je zvýšení kvalifikace s lepším uplatněním na pracovním trhu.⁷⁶

Vzhledem k tomu, že výživné je poskytnuto pro zajištění potřeb dítěte a je tudíž jejich právem, matka se nároku na výživné nemůže vzdát. Matka dítěte tedy nemůže uzavřít s povinným, to je otcem jejich dětí, dohodu o neplnění výživného z jeho strany na tyto děti. Uzavřená dohoda nemá vliv na trestní odpovědnost povinného pro trestný čin zanedbání povinné výživy. Může však sloužit pro zhodnocení, zda povinný jednal a skutek spáchal z nedbalosti nebo z úmyslu.⁷⁷

---

⁷³ Rozsudek MS v Praze ze dne 11.12.1998, sp.zn. 18 Co 345/98 (PR 2/2000 s.78)

⁷⁴ Rozsudek MS v Praze ze dne 10.2.1999, sp.zn. 39 Co 568/98 (SR 3/2000 s.76)

⁷⁵ Rozsudek NS ČR ze dne 14.11.1995, sp.zn. 2 Tzn 6/95 (R 16/1996)

⁷⁶ Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 6.6.2001, sp.zn. 24 Co 60/2001 (SR 5/2002 s. 171 a)

⁷⁷ Usnesení NS ČR ze dne 12.11.2003, sp.zn. 7 Tdo 1281/2003 (T 649/2004)

Vzhledem k tomu, že s trestným činem zanedbání povinné výživy dle §196 trestního zákoníku souvisí i §197 trestního zákoníku pod názvem Zvláštní ustanovení o účinné lítosti, bude níže také proveden teoretický rozbor tohoto ustanovení zákona.

Ustanovení o účinné lítosti lze použít za předpokladu, že bylo řádným způsobem zjištěno, že se pachatel dopustil trestného činu zanedbání povinné výživy, to znamená, že musí být naplněny všechny znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu uvedeného v §196 trestního zákoníku, spolu se zaviněním a zjištěním, že trestní odpovědnost zanikla až po naplnění těchto znaků.

Osoba povinného, která má povinnost platit výživné musí být včas a řádným způsobem o možnosti využití účinné lítosti ve smyslu ustanovení §197 trestního zákoníku poučena. Účelem tohoto ustanovení je donutit povinného plnit si svou vyživovací povinnost.

Osoba pachatele si musí vyživovací povinnost splnit v celém rozsahu v částce, kterou mohl v rámci svého výdělků hradit, i když mu bylo v občanskoprávním řízení stanoveno platit výživné ve vyšší částce, než která odpovídá jeho skutečným majetkovým poměrům a jeho skutečnému příjmu. Rovněž si pachatel musí splnit výživné, které je promlčené v mezidobí, nejedná se o výživné, které mu bylo stanoveno předběžným opatřením.⁷⁸

Za splnění vyživovací povinnosti se rozumí také uhrazení celé dlužné částky poštovní poukázkou na poště, jestliže tato je adresována k rukám oprávněné nebo k rukám státního orgánu, který za povinného výživné oprávněnému hradil. Za účinnou lítost pachatele je považováno její splnění i za předpokladu, že dlužnou částku neuhradí sám, ale vyvine úsilí či jinou aktivitu, aby za něj výživné zaplatila jiná osoba. Pachatel je povinen dlužné výživné zaplatit za celé období, pro které je soudem zjišťována jeho trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání povinné výživy. Není však povinen zaplatit výživné za předešlé období, bylo-li trestní stíhání nepřípustné a ani za období následující. Důležité než samotné potrestání pachatele skutku je splnění si jeho vyživovací povinnosti.

Uhrazení povinným jen části dlužného výživného, jakož i uzavření dohody mezi povinným a oprávněnou osobou o splácení dlužného výživného ani jeho prominutí ze strany oprávněné osoby nelze považovat za zánik trestnosti skutku zanedbání povinné výživy. Rovněž i zaplacení celého dlužného výživného matce dítěte, nebo-li oprávněné

---

⁷⁸ Šámal P., Pury F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1266

osobě, když část výživného měl pachatel uhradit státnímu orgánu, který za něj výživné oprávněné osobě poskytl.

Další podmínkou pro naplnění znaků účinné lítosti dle §197 trestního zákoníku je, že pachatel dlužné výživné uhradí před tím než soud prvního stupně vyhlásí rozsudek. Toto se vztahuje i na splnění výživného až po vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně, který ale zrušil soud odvolací, ale za podmínek než soud prvního stupně vyhlásí nový rozsudek.⁷⁹

V případě, že obviněný z trestného činu zanedbání povinné výživy zaplatí jen část dlužného výživného, pro které mu bylo sděleno obvinění, ještě než soud v prvním stupni vyhlásí rozsudek, nenaplní tím podmínky ustanoven o účinné lítosti. Částečné splacení výživného je nepodstatné při posouzení doby neplnění si výživného obviněným nebo soustavného vyhýbání plnění výživného. Doba neplnění výživného, která je rozhodující pro tento trestný čin se mu tedy nezkrátí o dobu, pro kterou uhradil byt' i částečně výživné. Jestliže obviněný zaplatí dlužnou částku na výživném později, lze k tomu přihlídnout při stanovení výše trestu.⁸⁰

Zvláštní ustanovení o účinné lítosti nelze aplikovat, jestliže neplněním výživného došlo k trvale nepříznivým následkům, například zdravotním, tělesným, duševním, nemožnosti přípravy na budoucí zaměstnání a podobně, které nelze ani dodatečným splněním výživného odstranit nebo vrátit v předešlý stav oprávněné osobě nebo dítěti.⁸¹

Povinný, který dodatečně splní vyživovací povinnost po sdělení obvinění, vztahuje se na něj ustanovení účinné lítosti pouze, pokud dlužné výživné, pro které je stíhán uhradí v plné výši. Dodatečné uhrazení výživného pouze z části nelze brát v úvahu, v souvislosti se soustavností a naplnění skutkové podstaty předmětného trestného činu.⁸²

6.2 Praktická činnost orgánů činných v trestním řízení při prošetření skutku

Vzhledem k tomu, že pracuji jako příslušník Policie České republiky na Obvodním oddělení v okrese Most, jak je zmíněno v úvodu práce, bude praktický popis činnosti orgánů činných v trestním řízení v rámci prošetřování skutku rozebrán pouze do úkonu

---

⁷⁹ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1266-1267

⁸⁰ Usnesení NS ČR ze dne 11.10.2006, sp.zn. 3Tdo 1074/2006 (T 947/2007)

⁸¹ Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon, Komentář II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011s., ISBN 80-7179-896-7, str. 1266-1267

⁸² Rozsudek NS ČR ze dne 13.11.1996, sp.zn. 2 Tzn 172/96 (PR 2/1997/I s.87)

před zahájením trestního stíhání, jelikož samotným zahájením trestního stíhání se již zabývají orgány Služby kriminální policie a vyšetřování příslušného Územního odboru Policie České republiky.

6.2.1 Postup policejního orgánu při příjmu trestního oznámení

Prvním krokem, než dojde k vlastnímu prošetřování skutku, je příjem trestního oznámení. V praxi nejčastěji osobně na příslušném obvodním oddělení trestní oznámení podává oprávněná osoba, nebo-li matka dítěte, na které je soudem otci stanoveno platit výživné. Pro úplnost je třeba dodat, že trestní oznámení, může být učiněno ústně do protokolu nebo ho lze zaslat i v písemné podobě. Trestní oznámení může učinit kdokoliv buď osoba oprávněná nebo-li matka dítěte, výchovný ústav, kterému je dítě svěřeno do opatrování nebo státní orgán, který za povinného otce oprávněné matce dítěte vyplácí výživné.

Policejní orgán konající službu při příjmu trestního oznámení, sepíše s oprávněnou osobou protokol o trestním oznámení, ve kterém jí poučí mimo jiné i o následcích křivého obvinění a křivé výpovědi. Při sepisování trestního oznámení se policejní orgán zaměří nejen na sedm kriminalistických otázek kdo, co, kdy, kde, jak, čím a proč, ale zejména na zodpovězení otázek oprávněnou osobou:

- Jméno povinného nebo-li otce dítěte, který má povinnost platit výživné. Zde je důležité uvést jeho nationale, trvalý pobyt, současný pobyt pokud má a je znám, telefonní spojení na něj, adresu zaměstnavatele a jeho postavení v zaměstnání a podobně
- Jméno, příjmení a data narození osoby, na které se vztahuje plnění výživného. Například jména dětí nebo osob, vůči kterým si má povinný plnit výživné. Může se jednat i o manžela, rodiče a podobně.
- Název soudu, který vydal rozsudek o určení výživného, číslo rozsudku, vyznačení nabytí právní moci, datum vydání rozsudku, výši výživného měsíčně, komu je částka splatná a k jakému datu v měsíci. *Například: povinný Novák Josef má stanoveno Rozsudkem Okresního soudu v Mostě ze dne 15.3.2001 s nabytím právní moci dne 1.4.2001 pod číslem jednacím 20Nc 353/2001-16 platit výživné na nezletilé dítě Nováková Ema ve výši 500,-Kč měsíčně splatnou k rukám matky dítěte*

Nováková Emilie vždy k 15tému měsíci od nabytí právní moci rozsudku. Je třeba, aby oprávněná doložila kopie rozsudků s nabytím právní moci. Pro úplnost může doložit i rozsudek o rozvodu manželství.

- Vymezit dobu neplnění výživného. Zde musí policejní orgán přesně vymezit dobu, po kterou si povinný neplní svou vyživovací povinnost. Je zde problém i z hlediska osoby oprávněné, která leckdy neví přesnou dobu neplnění nebo jí chybí některé složky, které jí povinný zasílal, nebo v minulosti již na povinného podávala trestní oznámení, ale nepamatuje si, kdy to bylo a za jaké dlužné období. V tomto případě lze jako pomůcku pro policejní orgán použít tiskopis s názvem splátkový kalendář, kde jsou uvedeny jednotlivé měsíce příslušného roku, částka kterou má povinný měsíčně platit, částka kterou zaplatil a částka kterou mu zbývá uhradit. Tento tiskopis se vypíše s oprávněnou osobou a tím vymezí dlužné období a celkovou dlužnou částku. Povinný nemusí vždy platit celou měsíční částku na výživném, ale vzhledem k jeho možnostem jen poměrnou část. To znamená, že soudem má stanoveno platit měsíčně na jedno dítě částku ve výši 1.000,-Kč, ale platí jen 800,-Kč. *Jako příklad lze uvést: povinný Zahrádka František si neplní výživné na dítě Emil Zahrádka ve výši 500,-Kč měsíčně a to za období od měsíce únor 2010 do současné doby to je 27.3.2011 následujícím způsobem: Od měsíce února 2010 do července 2010 oprávněné na výživném nezaplatil žádnou částku, dluží jí tedy na výživném částku ve výši 3.000,-Kč, pak oprávněné zaplatil výživné za měsíce srpen 2010 ve výši 500,-Kč, září 2010 ve výši 500,-Kč a říjen 2010 ve výši 500,-Kč, na výživném tedy nic nedluží. Pak zase výživné neplatil od měsíce listopadu 2010 do 27.3.2011, kdy vznikl dluh na výživném ve výši 2.500,-Kč. Celkem za uvedené období od 2/2010 do 27.3.2011 dluží na výživném částku ve výši 5.500,-Kč. Zde je odečtena částka 1.500,-Kč, kterou povinný oprávněné uhradil za měsíce srpen, září a říjen 2010. Následně policejní orgán vymezí dlužné období a dluh na výživném, který neplněním výživného osobě oprávněné vznikl povinnému. Ve výše uvedeném případě by se jednalo o období od 2/2010 do 27.3.2011 a dlužná částka by činila celkem 5.500,-Kč vyjma zaplacených měsíců.*
- Uvést jakým způsobem si povinný výživné hradil. Zda výživné zasílal poštovními poukázkami, je třeba jejich kopie doložit k trestnímu oznámení. Pokud výživné povinný hradil převodem z účtu, je třeba toto také doložit. V případě že povinný si

výživné neplatil vůbec, uvést zda ho oprávněná kontaktovala a upomínala o výživné. Jak často a jakým způsobem. Adresa na poštovní poukázce může být pro policejní orgán důležitá při dalším šetření, kdy nelze vypátrat pobyt povinného a na adrese svého trvalého bydliště se nezdržuje.

- Zeptat se osoby oprávněné, zda v minulosti na povinného již podávala trestní oznámení. Pokud oprávněná uvede, že nikoliv postupuje policejní orgán jako by se jednalo o prvotní oznámení ze strany osoby oprávněné, co se týče vymezení dlužného období při neplnění výživného povinným. Jestliže oprávněná uvede, že v minulosti trestní oznámení na povinného již podávala, zeptá se jí policejní orgán na následující: kdy oznámení podávala, na jaké součásti policie, pod jakým číslem jednacím bylo oznámení přijato a spisový materiál následně prošetřován a jakým způsobem byla věc ukončena a zda nemá kopii trestního oznámení případně rozhodnutí policejního orgánu. Uvedené je důležité pro vymezení dlužného období a stanovení dlužné částky na výživném. *Například: oprávněná Nováková Anna se dne 23.3.2010 dostaví na Obvodní oddělení PČR v Novém Boru podat trestní oznámení pro podezření z přečinu zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního zákoníku na svého bývalého manžela Nováka Františka. Do výsledku policejnímu orgánu uvede, že trestní oznámení na povinného již podávala na Obvodním oddělení PČR v Novém Boru dne 16.5.2009 za dlužné období od měsíce srpna 2008 do 16.5.2009. Policejní orgán v Novém Boru věc prošetřil a shledal že se povinný skutku nedopustil a věc odložil dle §159a/1 trestního řádu a doloží kopii předmětného usnesení. Dále oprávněná do výsledku uvede, že od jejího posledního oznámení jí povinný výživné stále neplatí. Policejní orgán tedy vymezi dlužné období a to v návaznosti na usnesení vydané policejním orgánem Obvodního oddělení PČR v Novém Boru. Dlužné období bude navazovat od 17.5.2009 do dne podání nového trestního oznámení to je do 23.3.2010 a stanoví dlužnou částku dle rozsudku příslušného soudu a dle výpovědi oprávněné. Toto je důležité i z hlediska toho, aby policejní orgán nepřijal trestní oznámení za stejné období neplnění výživného a věc neprošetřoval současně s jinou součástí policie například Službou kriminální policie a vyšetřování ve stejném Územním obvodu PČR.*
- Vyjádření osoby oprávněné, zda v předmětném dlužném období příslušný soud povinnému zvýšil nebo snížil částku, kterou je povinen platit výživné, pod jakým

číslem jednacím a toto doložit kopiemi rozsudků s nabytím právní moci, nebo ona sama na povinného podávala žádost příslušnému soudu o zvýšení nebo snížení výživného a jak soud rozhodl nebo v jakém stavu je řízení.

- Rovněž se oprávněné zeptat zda v předmětném dlužném období podávala na povinného u příslušného soudu žádosti na stanovení exekucí na plat či majetek povinného, v jakém stavu se věc nachází a doložit kopie žádostí nebo rozhodnutí příslušného soudu o exekuci.
- Vyjádření oprávněné k majetkovým poměrům povinného. Například kde je zaměstnaný, jeho měsíční příjem, zda vlastní nějaký majetek, který získal po rozvodu a podobně.
- Rozebrat finanční situaci oprávněné osoby. To znamená, ať se vyjádří, kde je zaměstnána, jakou pracovní funkci vykonává a kolik činí její čistý měsíční příjem. Kolik má dětí vyjma těch, na které má osoba povinného stanoveny soudem platit výživné. V jak velkém bytě s dětmi žije a jaké jsou náklady na domácnost, zejména kolik platí nájem, energie, školku či školu, kroužky a podobně. Po odečtení těchto nákladů kolik jí zůstane měsíčně pro ni a děti a zda se jedná o částku na hranici životního minima a do jaké míry jí výživné, nezasílané povinným chybí v domácím rozpočtu. Dále uvést, zda oprávněná je znovu vdaná nebo žije s druhem ve společné domácnosti, zda spolu mají další děti nebo ve výchově dětí jejího nového manžela nebo druhá. Zda současný manžel nebo druh se nějak podílí na výživě jejich dětí, na které jí povinný nehradí výživné a podobně.
- Pokud je oprávněná v předmětném dlužném období vedena jako uchazeč o zaměstnání na Úřadu práce uvést délku evidence, výši hmotné podpory v nezaměstnanosti od příslušného Úřadu práce. Dále uvést zda pobírá i jiné sociální dávky nebo přídavky na děti od jakého úřadu v jaké výši a po jaké období. Dále ať se oprávněná osoba vyjádří, jak se sociálními dávkami vystačí na chod domácnosti a výživu dětí, jestli jí někdo finančně podporuje například rodiče, kolik jí přispívají na domácnost a podobně.
- Do trestního oznámení uvést, jaké školy navštěvují děti, na které se vztahuje povinnost platit jejich otcům výživné, přesné adresy, názvy škol a jejich sídla nebo zda jsou děti vedeny v evidenci uchazečů na Úřadu práce. Toto je nutné zejména

pro posouzení vyživovací povinnosti otce vůči dětem, které jsou evidovány na Úřadu práce trvá nebo skončila.

- Osoba oprávněná uvede do trestního oznámení, že jí není známo, kde se v současné době povinný zdržuje, dlouho ho neviděla a v místě trvalého bydliště není k zastizení. Je třeba jí řádně vyslechnout k okolnostem, za kterých povinného viděla naposledy, jak vypadal, jeho popis a podobně. Tyto údaje jsou důležité zejména pro případné další pátrání po osobě povinného ze strany policejního orgánu.
- V závěru trestního oznámení se oprávněné zeptat, zda jsou ještě nějaké další skutečnosti, které chce policejnímu orgánu sdělit, požádat jí ať doloží veškeré písemné podklady k trestnímu oznámení, například rodné listy dětí, ze kterých je patrné, že povinný je jejich otcem, potvrzení o studiu dětí, rozsudky, trestní příkazy a podobně.

Do protokolu o trestním oznámení dále policejní orgán s oprávněnou sepíše, zda požaduje být vyrozuměna o učiněných opatřeních do jednoho měsíce, nebo jí postačuje být vyrozuměna až po skončení šetření. Nemá-li oprávněná další důležité skutečnosti v předmětné věci, policejní orgán protokol vytiskne, nechá oprávněnou osobu řádně přečíst, a pokud s jeho obsahem souhlasí, protokol podepíše a podepíše ho i policejní orgán, který protokol s oprávněnou sepsal. Na žádost oprávněné osoby jí poskytne policista kopii trestního oznámení.

V případě, že se na Obvodní oddělení PČR dostaví k podání trestního oznámení oprávněná osoba i s dítětem, na které je otec povinen platit výživné a dítě je starší 18 let a vyživovací povinnost jeho otce stále trvá z důvodu dosud neukončeného studia dítěte, může trestní oznámení podat přímo toto dítě nebo jeho matka-oprávněná osoba. Pokud za dítě podá trestní oznámení jeho matka, je třeba dítě starší 18 let vyslechnout na protokol Úřední záznam o podání vysvětlení dle §158/5 trestního řádu, ve kterém se dítě vyjádří ke skutečnostem, které jsou mu známy ohledně neplnění výživného ze strany otce k jeho osobě. Dále uvede, že si je vědomé že trestní oznámení za něj podala jeho matka, vzhledem k tomu, že s ní žije ve společné domácnosti a matka ho stále vychovává a stará se o něj.

Policejní orgán po příjmu trestního oznámení neprodleně sepíše protokol pod názvem Záznam o zahájení úkonů trestního řízení, ve kterém uvede skutečnosti důležité pro zahájení trestního řízení. Zejména osobu, která podala trestní oznámení v tomto případě nationale osoby oprávněné, nationale osoby podezřelé nebo-li povinného ze spáchání skutku, právní kvalifikaci trestného činu, v tomto případě uvede, že se jedná o přečin zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního zákoníku a další skutečnosti, za kterých byl čin zjištěn. K tomuto záznamu připojí protokol o trestním oznámení a kopie rozsudků o určení výživného soudem a další náležitosti, které k trestnímu oznámení předloží osoba oprávněná. Kopii záznamu o zahájení úkonů trestního řízení zašle neprodleně na příslušné Okresní státní zastupitelství a přiloží k němu i kopii trestního oznámení.

Takto zadokumentovaný spisový materiál předá svému nadřízenému, který jej následně přidělí policejnímu orgánu zařazenému jako zpracovatel dokumentační skupiny Obvodního oddělení PČR, který následně začne konat ve věci šetření za účelem objasnění skutku a postupuje podle hlavy deváté trestního řádu, postup před zahájením trestního stíhání.

6.2.2 Postup policejního orgánu při vlastním prošetřování skutku

Policista, který od svého nadřízeného obdrží přidělený spisový materiál, tento nejprve načte a stanoví si postup vyšetřování. V prvopočátku šetření policejní orgán využije elektronické databáze Policie ČR za účelem zjištění, zda povinný nebo-li podezřelý nemá ještě jiné děti, než které jsou uvedeny v trestním oznámení a dále zda nevlastní motorové vozidlo, které je považováno za majetek povinného.

Z rejstříku trestů je třeba zjistit, zda povinný nebyl za trestný čin zanedbání povinné výživy dle §196 trestního zákoníku v posledních třech letech potrestaný nebo odsouzený jak uvedeno v ustanovení §196 odstavec 3 písmene b trestního zákoníku, kde by povinnému hrozila trestní sazba odnětí svobody v rozmezí jednoho roku do pěti let.⁸³ Pokud by policejní orgán zjistil, že podezřelý byl v posledních třech letech odsouzený nebo potrestaný za uvedený trestný čin, vyžádá si písemně kopii rozsudku nebo trestního příkazu s nabytím právní moci od příslušného soudu, který trestní příkaz nebo rozsudek

---

⁸³ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 52

vydal. Spisový materiál pak dle věcné příslušnosti předá Službě kriminální policie a vyšetřování Územního odboru PČR, jelikož policejní orgán Obvodního oddělení PČR vede vyšetřování a koná pouze u trestných činů, kde trestní sazba nepřevyšuje tři roky. V opačném případě koná vyšetřování právě Služba kriminální policie a vyšetřování. Policejní orgán o předání spisového materiálu dle věcné příslušnosti písemně vyrozumí osobu oprávněnou, která podávala ve věci trestní oznámení.

Z vyžádaného rejstříku trestů policejní orgán zjistí, že podezřelý byl v minulosti za trestní čin zanedbání povinné výživy dle §196 odsouzen nebo potrestán, nikoliv s trestem vyšším než tři roky, opatří si kopie trestních příkazů nebo rozsudků s nabytím právní moci od příslušných soudů, které je vydaly. Je totiž možné, že při podání trestního oznámení oprávněná skutečnost, že povinný byl za tento trestný čin potrestán, neuvedla z důvodu, že jí tato skutečnost nebyla známa. Pak je třeba upravit dlužné období v návaznosti na vydaný trestní příkaz. Často se stává, že oprávněná uvede dlužné období, které již zahrnuje dlužné období, za které byl povinný již odsouzen nebo potrestán. Pokud se tak již stane, policejní orgán naváže v dlužném období na vydaný trestní příkaz nebo rozsudek soudu. Podezřelého nelze pak opětovně stíhat či prošetřovat pro shodné dlužné období neplnění výživného, za které byl již pravomocně odsouzen nebo potrestán.

Příklad: Anna Nováková při trestním oznámení uvede, že povinný Jan Novák si neplní výživné na jejich syna Petra Nováka stanovené mu Okresním soudem v Litoměřicích pod číslem jednacím 19Nc 146/1999 ze dne 1.5.1999 ve výši 500,-Kč měsíčně splatné vždy do 15tého v měsíci napřed k jejím rukám. Výživné si povinný nehradí za období od 1.3.2010 do 31.12.2011 a dluží jí celkovou částku na výživném ve výši 11.000,-Kč. V minulosti již na něj trestní oznámení podávala a povinný stále neplatí.

Při prošetřování skutku policejní orgán zjistí, že Novák byl Okresním soudem v Litoměřicích ze dne 1.1.2010 odsouzen trestním příkazem pod číslem jednacím 4T 123/2010 a to za trestný čin Zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního zákoníku. V trestním příkazu je doba neplnění výživného povinným, za kterou byl odsouzen uvedena od října 2008 do 31.5.2010.

V trestním oznámení je doba neplnění výživného oprávněnou stanovena na období od 1.3.2010 do 31.12.2011, což se částečně kryje s obdobím uvedeném v trestním příkazu to je od října 2008 do 31.5.2010. Jelikož povinný byl již za měsíce březen, duben a květen

2010 odsouzen, naváže policejní orgán na trestní příkaz a doba neplnění výživného se upraví pro další šetření na období od 1.6.2010 do 31.12.2011.

Po úpravě dlužného období v průběhu vyšetřování policejním orgánem není potřeba oprávněnou osobu znovu přeslychat na dodatek k protokolu o trestním oznámení. Takto upravená a vymezená doba neplnění výživného povinným je důležitá pro další šetření v předmětné věci a případné trestní stíhání povinného a rovněž zjištění, zda činem naplnil skutkovou podstatu tohoto trestného činu, která dle zákona musí být nejméně čtyři měsíce soustavně.

Jak již bylo výše zmíněno, zjistí-li policejní orgán při prvotním prošetřování, že podezřelý má ještě další děti, zajistí buď sám nebo cestou dožádání příslušného Obvodního oddělení PČR, ve kterém má další oprávněná, matka takto zjištěných dětí trvalé bydliště, její výslech. Otázky k výslechu jsou shodné jako u podání trestního oznámení i s doložením příslušných rozsudků soudů, rodných listů a podobně. Uvedené je třeba opatřit zejména za účelem zjištění, zda vyživovací povinnost ze strany podezřelého k dalším dětem stále trvá, nebo děti jsou již schopny se samy živit a vyživovací povinnost zanikla nebo se výslechem zjistí, že povinný si na další děti výživné řádně hradí a tudíž není důvod ze strany oprávněné na něj podávat trestní oznámení. Jestliže se výslechem další oprávněné osoby zjistí, že podezřelý si výživné na děti neplatí a dluží za určité dlužné období, je třeba toto období zahrnout a brát v úvahu s dalším dlužným obdobím oprávněné, která na podezřelého podala trestní oznámení jako první. V praxi se stává, že trestní oznámení podá oprávněná osoba na jedno dítě za určité dlužné období, šetřením se zjistí, že podezřelý má další dítě s jinou oprávněnou a z jejího výslechu vyplyne, že jí na jejich další dítě také neplatí a rázem vzniknou dvě rozdílná dlužná období.

Příklad: Anna Malá podá trestní oznámení na svého bývalého manžela Malý Antonín, že si neplní výživné na jejich dceru Michaelu měsíčně ve výši 300,-Kč, jak mu bylo stanoveno soudem a dluží jí výživné za období od 1.1.2011 do 31.7.2011. Policejní orgán zjistí, že povinný má ještě další dítě z předešlého vztahu a to syna Jana Malého, který je v péči matky Miroslavy Nové a na toto dítě má platit výživné 400,-Kč měsíčně stanovené mu příslušným soudem. Výživné si také neplatí a to za období od 1.7.2010 do 31.7.2011. Z uvedeného je patrné, že povinný si neplatí na dvě děti v péči různých oprávněných. V tomto případě bude policejní orgán prošetřovat dlužné výživné za jedno dlužné období a

to od 1.7.2010 do 31.7.2011. Upřesnění dlužného období neplnění si výživného má jak již bylo zmíněno význam při prošetřování samotného skutku.

Provedeným výše popsaným šetřením policejní orgán zjistil, zda povinný nemá další děti, zda nebyl za uvedený skutek v minulosti již odsouzen nebo potrestán a vymezil, případně upravil dlužné období neplnění výživného. V tomto stadiu vyšetřování pokračuje dále a to vyžádáním si písemných zpráv na osobu povinného a osobu oprávněné.

Policejní orgán si vyžádá za účelem zjištění sociálních poměrů oprávněné osoby a tím i dítěte na předmětné dlužné období, to je neplnění výživného povinným, písemné zprávy z úřadů a institucí. Vždy si vyžádá zprávu z příslušného Magistrátu podle trvalého pobytu matky dítěte od Odboru sociálních věcí s dotazem, zda jejich úřad za povinného vyplácel výživné prostřednictvím sociálních dávek, po jakou dobu a v jaké výši. Je třeba upřesnit, že toto výživné je od 1.1.2007 na žádost osoby oprávněné poskytované formou sociální dávky na živobytí právě Odborem sociálních věcí příslušného Magistrátu. Do té doby za povinného otce, matce dítěte výživné vyplácel Odbor péče o dítě, sociální prevence a zdravotnictví opět u příslušného Magistrátu. Dále pokud je oprávněná nezaměstnaná a vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání příslušného Úřadu práce, vyžádá si dále policejní orgán zprávu jak dlouho je tato osoba evidována na Úřadu práce a zda pobírá podporu v nezaměstnanosti a v jaké výši. Rovněž zašle žádost i na příslušný Odbor sociálních věcí při Magistrátu zda oprávněná nepobírá další sociální dávky v souvislosti s tím, že je nezaměstnaná nebo na mateřské dovolené. Například rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, přídavky na dítě a podobně. Písemná zpráva se vyžaduje i na České správě sociálního zabezpečení podle bydliště oprávněné, za účelem zjištění zda není v invalidním důchodu a podobně. Veškeré tyto zprávy dokazují sociální poměry a situaci v rodině oprávněné, ve které žije i nezletilé dítě, na které povinný neplatí výživné. Jestliže oprávněná je bez zaměstnání, bez příjmu a žije jen z vyplácených sociálních dávek sama s dítětem, je evidentní že výživné, které jí povinný na dítě neplatí, jí chybí v rozpočtu a mohlo by pomoci hradit dítěti například školné, kroužky, výlety, ošacení a podobně. Nemusí se vždy jednat o případ, kdy matka je bez pracovního poměru. I zaměstnané matce nezletilého dítěte, která s ním žije sama a po uhrazení všech nákladů na bydlení a chod domácnosti, jí mnohdy nezbyvá na další poplatky spojené s řádnou péčí o dítě jako je ošacení, zájmy, tábory a podobně a výživné jí v rozpočtu chybí. Je důležité zmínit, že matka dítěte nemůže současně pobírat za otce výživného formou sociálních dávek od

Odboru sociálních věcí příslušného Magistrátu jak výše uvedeno a zároveň i výživné zasílané jí povinným otcem. V takovém případě je povinna tuto skutečnost oznámit Odboru sociálních věcí a při výslechu i policejnímu orgánu. Zjistí-li policejní orgán, že oprávněná tyto skutečnosti neoznámila, například z vyžádané zprávy z Odboru sociálních věcí, vyslechne oprávněnou k těmto zjištěným skutečnostem. Matka dítěte se v tomto případě může dopouštět trestného činu podvodu a skutek by byl řešen policejním orgánem samostatně.

Oprávněná při podání trestního oznámení na povinného z nějakého důvodu nedoloží všechny rozsudky, rodné listy dítěte nebo potvrzení o studiu dítěte, policejní orgán si tyto veškeré podklady vyžádá z příslušných institutů, jako jsou soudy, matrika nebo škola, kterou dítě navštěvuje.

Po těchto provedených úkonech, směřuje policejní orgán šetření se zaměřením na výslech povinného, zjištění důvodu proč nemohl řádným způsobem hradit výživné stanovené mu příslušným soudem a zda mu v tom bránila jeho současná finanční situace nebo majetkové poměry.

Policejní orgán si vyžádá na podezřelého písemné zprávy z úřadů a institucí podle trvalého bydliště povinného. Jedná se o tyto zprávy:

- Zpráva z Úřadu práce za účelem zjištění, zda povinný je veden jako uchazeč o zaměstnání, po jakou dobu a zda pobírá podporu v nezaměstnanosti a v jaké výši. Rovněž sdělení, k jakému datu byl vyřazen z Úřadu práce, zda si našel zaměstnání sám, nebo byl sankčně vyřazen. Sankční vyřazení je důležité, jelikož znamená, že povinný s Úřadem práce nespolupracuje, nedochází na jimi sjednané schůzky. V případě neplnění si vyživovací povinnosti podezřelým po celé předmětné dlužné období kdy byl sankčně vyřazen z Úřadu práce, nepracoval a výživné si nehradil, je mu prisuzováno k tíži a trestného činu zanedbání povinné výživy by se dopustil.
- Zpráva z příslušného Magistrátu Odboru sociálních věcí, za účelem zjištění, zda v předmětném dlužném období pobíral povinný sociální dávky, po jak dlouhou dobu a v jaké výši a za jakým účelem a zda se jednalo o sociální dávky na hranici životního minima. Podezřelý může sociální dávky pobírat sám na sebe, nebo může být posuzovaný společně se svou novou družkou nebo manželkou a jejich dětmi,

žijícími ve společné domácnosti. Pak je třeba jeho sociální poměry posuzovat společně s jeho novou rodinou a jejími náklady.

- Zpráva z Úřadu práce Odboru referátu státní sociální podpory, kdy je opět vyžadováno sdělení, zda podezřelý v dlužném období pobíral od jejich úřadu sociální dávky, po jakou dobu a v jaké výši. Jedná se o příspěvek na bydlení, přídavky na dítě, které má ve své péči, nebo rodičovský příspěvek. Můžou nastat případy, kdy povinný je na mateřské dovolené a pobírá rodičovský příspěvek, pak je třeba po prošetření spisového materiálu vyhodnotit, zda se povinný trestného činu zanedbání povinné výživy dopustil, zda mu jeho finanční situace a postavení rodiče na mateřské dovolené umožňovala platit výživné byt' i z části vzhledem k jeho finanční situaci.
- Zpráva z České správy sociálního zabezpečení. Z této zprávy se zjišťuje, zda podezřelý je veden jako osoba samostatně výdělečně činná, nebo je v invalidním důchodu, v částečném invalidním důchodu nebo může být i ve starobním důchodu, po jak dlouhou dobu a jaká je výše tohoto důchodu. Dále zjištění, zda Česká správa sociálního zabezpečení za povinného vyplácela nemocenské dávky, byl-li povinný dlouhodobě nemocen, jakou výši nemocenských dávek pobíral. V praxi se stává, že povinný je nemocen déle než půl roku, pobírá nemocenské dávky a výživné si řádně neplatí. Šetřením je pak zjištěno, že po odečtení nákladů na bydlení a stanovení hranice životního minima povinného mu z nemocenských dávek, které jsou dostatečně vysoké vzhledem k výdělku jmenovaného, zůstane dostatek finančních prostředků, kdy může plně nebo i částečně hradit výživné a tím, že si toto nečiní, se dopouští trestného činu zanedbání povinné výživy. Z této zprávy lze dále zjistit všechny zaměstnavatele, u kterých byl nebo je povinný zaměstnán a jejich sídla.
- Policejní orgán dále zajistí výpis z katastru nemovitostí, za účelem zjištění zda povinný vlastní nějaký majetek, nemovitost nebo pozemky. Rovněž je třeba zjistit, zda podezřelý je vlastníkem motorového vozidla. Veškerý takto zjištěný movitý a nemovitý majetek slouží policejnímu orgánu k posouzení majetkové situace povinného. Pokud například podezřelý tvrdí, že je bez práce a nemá peníze na

placení výživného a šetřením se zjistí, že vlastní dvě motorová vozidla nebo dům, který může prodat a hradit si tak běžné výživné.

- Podle zjištění, zda povinný je v pracovním poměru, vyžádá si policejní orgán zprávy od zaměstnavatelů, u kterých byl v předmětném dlužném období zaměstnán. Zde je důležité se zaměřit, jak dlouho byl zaměstnán, jakou funkci vykonával, jeho čistý měsíční příjem, zda při nástupu nahlásil vyživovací povinnost na své dítě, zda mu zaměstnavatel výživné strhával, v jaké výši a komu ho zasílal. Důvod ukončení pracovního poměru, buď z překážek na straně zaměstnavatele, nebo zaměstnance. Rovněž sdělení, zda povinný byl v předmětném dlužném období dlouhodobě nemocen a kolik činily jeho nemocenské dávky a tyto vyplácel zaměstnavatel nebo Česká správa sociálního zabezpečení.
- Bylo-li v průběhu šetření zjištěno, že povinný byl v předmětném dlužném období ve výkonu trestu odnětí svobody, opatří si policejní orgán zprávu od příslušné věznice, ve které byl jmenovaný umístěn. Zpráva by měla obsahovat, délku trvání trestu, nástup a ukončení trestu, zda povinný při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody nahlásil vyživovací povinnost na nezletilé dítě, na které má platit výživné. Pokud ano a pracovníci věznice mu výživné strhávali z platu, komu ho zasílali po jakou dobu a v jaké výši. Dále je třeba uvést, zda jmenovaný je zaměstnaný, jakou vykonává činnost a kolik činí jeho výdělek. Pakliže zaměstnaný není uvést důvod.
- Výpis ze živnostenského rejstříku, pokud se jedná o osobu podnikající.
- Žádosti na příslušné soudy za účelem zjištění, zda povinnému bylo v průběhu dlužného výživného výživné zvyšováno nebo snižováno nebo se takové řízení právě vede. Zjištění, zda má povinný exekuce, kým vydané a v jaké předmětné věci.

Je-li povinným osoba samostatně výdělečně činná, je třeba ke stanovení jeho majetkové situace opatřit například peněžní deník, účetnictví za účelem zjištění zboží, movitého a nemovitého majetku a podobně. V případě, že povinný nechce doložit jeho příjmy z podnikání provést výsledky jeho současné družky nebo manželky nebo dalších členů rodiny za účelem zjištění, jeho majetkových poměrů. Výpisem z Obchodního rejstříku se

dá zjistit účast podezřelého v obchodních společnostech a družstvech, kde může mít účast a čerpat různé finanční prostředky nebo zaplacené vklady nebo mít obchodní podíly.⁸⁴

Následně policejní orgán provede výslech povinného. Za tímto účelem lze podezřelého písemně předvolat v souladu s ustanovením trestního řádu, kde je mimo jiné upozorněn i na následky neuposlechnutí výzvy policejního orgánu, kdy se bez dostatečné omluvy nedostaví k samotnému výslechu a může mu být uložena pořádková pokuta. Předvolání lze učinit i ústně nebo telefonicky, záleží zejména na ochotě podezřelého spolupracovat a dostavit se ve sjednanou dobu k provedení výslechu. Výslech se provádí zásadně písemně na protokol Úřední záznam o podaném vysvětlení dle §158/5 trestního řádu. Výslech provede policejní orgán, v jehož služebním obvodu podezřelý bydlí nebo se zdržuje. Pokud se jedná o jiné místo pobytu povinného než je v místě služebního obvodu policejního orgánu konajícího vyšetřování v předmětné věci, provede se výslech cestou písemného dožádání příslušného Obvodního oddělení PČR, kde má povinný trvalý pobyt nebo se zdržuje. Samotný výslech je zaměřen na následující otázky:

- Sdělení podezřelého, kde se bude v současné době nadále zdržovat. Nemusí se vždy jednat o adresu jeho trvalého bydliště, ale o adresu kde si bude přebírat poštu, v případě dalších úkonů v trestním řízení ze strany policejního orgánu a telefonní spojení na jeho osobu.
- Vyjádření povinného k jeho vyživovací povinnosti, pro kterou je policejním orgánem prošetřován. Zda si je této vyživovací povinnosti vědom, jakým soudem mu byla určena, v jaké výši a zejména na jaké děti s uvedením jejich jmen a dat narození a jménem matky, která má děti v péči.
- Dotaz na povinného zda má ještě jinou vyživovací povinnost, než tu pro kterou je policejním orgánem prošetřován. V praxi se stává, že povinný má soudem stanoveny ještě další vyživovací povinnosti na své děti například z prvního manželství a tato vyživovací povinnost stále trvá. V tomto případě je nutné uvést nationale těchto dětí a matky, která má děti v péči. Dále název soudu a číslo rozsudku, který výživné na tyto děti určil a v jaké výši, případně doložit kopie rozsudků ze strany jmenovaného.

---

⁸⁴ Roubalík, Martin : Ústní sdělení. OSZ v Mostě. 20. září 2011.

- Vyjádření jmenovaného, zda v předmětném dlužném období má stanoveny exekuce. Názvy soudů a čísla jednací usnesení o nařízení exekucí, v jaké předmětné věci jsou usnesení vydána a způsob plnění exekucí ze strany povinného.
- Vyslechnout povinného ke všem jeho zaměstnáním. To znamená, kde byl v dlužném období všude zaměstnán, názvy a sídla zaměstnavatelů, jak dlouho trval jeho pracovní poměr, kolik činil jeho měsíční příjem. Z jakého důvodu ukončil pracovní poměr, nebo zda stále trvá. Dále jestli jmenovaný při nástupu do zaměstnání nahlásil vyživovací povinnost, na jaké děti, případně mu z platu zaměstnavatel výživné strhával, v jaké výši a komu bylo zasíláno. Povinný nemusí být v zaměstnaneckém poměru, ale může se jednat o osobu samostatně výdělečně činnou. Pak je důležité vyjádření jmenovaného k jeho příjmům z podnikání, eventuelně doložení jeho daňového přiznání.
- Dotázat se povinného, zda se v předmětném dlužném období nacházel ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody. V kladném případě uvést názvy věznic, délku trestu, zda při nástupu nahlásil vyživovací povinnost, byl pracovně zařazen a kolik činil jeho příjem a zda mu bylo strháváno výživné, na jaké dítě a komu bylo zasíláno.
- Jestliže v dlužném období byl povinný dlouhodobě nemocen, je třeba aby uvedl jména lékařů a jejich sídla, kde se léčil nebo v jaké nemocnici byl hospitalizován a po jak dlouhou dobu. Kolik činily nemocenské dávky a jakým institutem nebo zaměstnavatelem byl v době nemoci vyplácen.
- Pokud byl jmenovaný evidován na Úřadu práce, ať vyjmenuje všechny úřady u kterých, byl v evidenci uchazeče o zaměstnání, zda pobíral podporu v nezaměstnanosti, po jakou dobu a v jaké výši, důvod vyřazení z Úřadu práce a podobně. Pakliže pobíral sociální dávky, je důležité ať se vyjádří k jejich výši, době po kterou je pobíral a zejména názvy úřadů či institucí, které mu dávky vyplácely.
- Povinného je třeba se zeptat, jakým způsobem na dítě výživné platil či platí. V případě, že složenkami, ať doloží jejich kopie. Jestliže jmenovaný uvede do výslechu, že si výživné neplatil, pak je důležité uvést i důvod neplnění výživného

a jakým způsobem bude vzniklý dluh splácet a jakým způsobem si bude dále hradit běžné měsíční výživné.

- Vyjádření povinného k jeho majetkovým poměrům, k movitému a nemovitému majetku. Kolik činí jeho měsíční náklady na domácnost, živobytí, ošacení. Zda bydlí v domácnosti sám nebo s družkou či novou manželkou. Kolik mají spolu děti, jakým způsobem se podílí na vedení domácnosti a podobně.
- Jak často navštěvuje restaurační zařízení, v jaké míře požívá alkoholické nápoje, cigarety nebo hraje na výherních automatech a jeho měsíční spotřeba z finančního hlediska. Jaké jsou jeho zájmy a záliby a kolik ho měsíčně stojí. Může se stát, že podezřelý do výsledku uvede, že je evidován na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, ale pobírá pouze sociální dávky od příslušného Magistrátu. Přesto po zaplacení nákladů na bydlení mu zůstane dost, na alkohol a cigarety, které ho měsíčně stojí nad rámec jeho spotřeby částku ve výši 1.000,-Kč. Výživné má soudem stanoveno na dítě měsíčně ve výši 500,-Kč a toto si řádně neplatí s odůvodněním, že pobírá sociální dávky, které má pouze pro sebe a na bydlení. Z uvedeného je patrné, že pokud může utrácet za alkohol a cigarety, které nejsou pro život důležité, může si i hradit výživné a tudíž po prošetření skutku policejním orgánem je na zvážení, zda se podezřelý svým jednáním dopustil trestného činu zanedbání povinné výživy.
- Závěrem ve výsledku se povinného zeptat jak často navštěvuje děti, jakým způsobem se o ně stará, například mimo výživného jim dává kapesné, kupuje ošacení, platí kroužky, dává jim dárky k narozeninám a Vánocům nebo dětem spoří a podobně. I tyto skutečnosti se pak zohledňují při posouzení naplnění skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy.

Policejní orgán ve výsledku podezřelého poučí o účinné lítosti, to znamená o možnosti uhrazení celého dlužného výživného, než soud prvního stupně vyhlásí rozsudek, jak uvedeno v příslušném ustanovení trestního zákoníku. Je vhodné do výsledku uvést, že podezřelý předmětnému ustanovení porozuměl a bere ho na vědomí. Dále policejní orgán předloží k přečtení podezřelému protokol o výsledku, pokud tento požaduje uvést další skutečnosti a okolnosti v předmětné věci, tyto policejní orgán do výsledku uvede.

Následně protokol vytiskne a nechá povinnému podepsat. Samotný výslech podezřelého je součástí spisového materiálu.

V praxi se často stává, že podezřelý se v místě trvalého bydliště nezdržuje. Nemá ani jiné stále bydliště, nepřebírá si poštu a z vyžádaných písemných zpráv z úřadů je patrné, že není v evidenci příslušného Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, nepobírá ani žádné sociální dávky a není nikde zaměstnán. V takovém případě policejní orgán řádně vyslechne příbuzné podezřelého, to znamená rodiče, sourozence nebo další děti za účelem zjištění jeho současného pobytu s následným provedením výslechu podezřelého v předmětné věci. Dále ověří, zda podezřelý není hospitalizován v nemocnici nebo se momentálně nenachází ve výkonu trestu odnětí svobody nebo vazbě. Pokud je takové šetření negativní, nesměřuje k vypátrání pobytu podezřelého, policejní orgán vyhlásí tuto osobu do celostátního pátrání za účelem zjištění a vypátrání jeho současného pobytu. Rovněž může policejní orgán požádat písemnou cestou s předložením spisového materiálu o souhlas státního zástupce příslušného Okresního státního zastupitelství se zadržením podezřelého dle §76 odstavec 1 trestního řádu v případě jeho vypátrání. Po vypátrání osoby podezřelé, provede policejní orgán její výslech na protokol o podání vysvětlení dle výše uvedených otázek.

Po prošetření a opatření všech podkladů to znamená písemných zpráv z příslušných úřadů, institucí a zaměstnavatelů a provedení výslechu podezřelého v předmětné věci, policejní orgán spisový materiál vyhodnotí za účelem zjištění, zda se povinný dopustil trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196 trestního zákoníku. Zjistí-li se, že se povinný trestného činu dopustil, předá policejní orgán spisový materiál dle § 162/1 trestního řádu do vyšetřování Službě kriminální policie a vyšetřování, která následně postupuje podle hlavy desáté trestního řádu, zahájením trestního stíhání proti konkrétní osobě. Policejní orgán věc odloží usnesením dle §159a/1 trestního řádu s odkazem na ustanovení §197 trestního zákoníku, jestliže podezřelý celou dlužnou částku uhradil. Dále věc odloží, je-li prošetřením věci zjištěno, že povinný nenaplnil skutkovou podstatu trestného činu zanedbání povinné výživy, například po celé dlužné období byl veden na Úřadu práce a pobíral sociální dávky na hranici životního minima pro zajištění jeho potřeb.⁸⁵ V následující podkapitole práce budou uvedeny jednotlivé příklady.

---

⁸⁵ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1 vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 159-161

6.2.3 Praktické příklady

V předchozí kapitole práce je uveden stručný popis postupu policejního orgánu po skončení šetření v předmětné věci se zjištěním, že se jedná o trestný čin zanedbání povinné výživy, kdy věc předá policejnímu orgánu příslušnému konat vyšetřování. Dále je také nastíněn postup policejního orgánu v případě zjištění, že podezřelý využil příslušného ustanovení o účinné lítosti a dlužnou částku uhradil nebo svým jednáním nenaplnil skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Prošetřování skutku, v souvislosti s trestním řádem, lze ukončit třemi různými způsoby. Níže jsou na tyto postupy pro názornou ilustraci uvedené praktické příklady. Je třeba zdůraznit, že všechna jména, adresy a další údaje i v předešlých kapitolách práce jsou smyšlené z důvodu ochrany osobních údajů.

Příjem trestního oznámení ze strany policejního orgánu, který učinila na příslušném Obvodním oddělení PČR oprávněná osoba nebo-li oznamovatelka:

Dne 16.3.2011 se na Obvodní oddělení PČR Most dostavila Nováková Lenka stáří 35 let, trvale bytem Most ul. Okrajová 23, jako osoba oprávněná a zároveň osoba oznamovatele, podat trestní oznámení na svého bývalého manžela Novák Jiří, stáří 37 let, trvale bytem Most ul. Pomněnková 3, který si neplní výživné na jejich nezletilou dceru Nováková Jana, stáří 14 let, která navštěvuje 5. Základní školu v Mostě, osmou třídu. S povinným se rozvedla v roce 2002 a z jejich vztahu se nenarodily již žádné další děti vyjma jejich nezletilé dcery Novákové Jany. Výživné má povinný určené Okresním soudem v Mostě ze dne 25.6.2002 pod číslem jednacím 20Nc 134/2001, kdy je povinen na nezletilou dceru přispívat měsíčně na výživném částkou ve výši 800,-Kč k rukám matky dítěte Nováková Lenka a to vždy do 15tého v měsíci. Povinný Novák si výživné řádně plnil zasílanými poštovními poukázkami k rukám oprávněné až do června roku 2010. Následně si výživné přestal hradit od měsíce července roku 2010 až do současné doby, to je doby podání trestního oznámení. Předmětné dlužné období oprávněná stanovila tedy od 1.7. 2010 do 16.3.2011 a vzniklý dluh na výživném ze strany otce dítěte činí celkem na výživném částku ve výši 7.200,-Kč. Jmenovaný o dceru nejeví zájem, přestal jí navštěvovat a nekomunikuje s ní ani telefonicky. Dle vyjádření oprávněné se povinný trvale zdržuje v Mostě, kde má údajně bydlet se svou novou družkou ve společné domácnosti. Zda má bývalý manžel ještě nějaké děti či jinou vyživovací povinnost neví. Oprávněná několikrát povinného o výživné upomínala telefonicky, ale nijak nereagoval a

výživné neposílal se sdělením, že nemá peníze a ani čas navštěvovat dceru. Oznamovatelce je známo, že Novák má pracovat v Chemopetrolu Litvínov, ale kolik činí jeho měsíční příjem a náklady na domácnost jí není známo. Rovněž se nevyjádřila ani k jeho majtkovým poměrům. Nováková nežádala u soudu o zvýšení výživného ani nepodávala exekuce na plat povinného a v současné době neprobíhá u soudu žádné jednání ohledně úpravy vyživovací povinnosti k jejich nezletilé dceři. Ke své osobě oprávněná uvedla, že žije ve společné domácnosti sama pouze s dcerou Janou a nemá jiné děti. Pracuje jako prodavačka v nákupním středisku Kaufland v Mostě, její měsíční příjem činí celkem 12.000,-Kč měsíčně. Náklady na bydlení včetně nájemného jsou 6.000,-Kč měsíčně. Dcera navštěvuje kroužek kreslení, který stojí měsíčně 500,-Kč včetně pomůcek, do školy dcera dojíždí autobusem Městské hromadné dopravy, kdy dopravné činí měsíčně 200,-Kč. Dále dostává dcera kapesné a platí jí kredit na mobilní telefon, což měsíčně činí celkem 300,-Kč. Po odečtení těchto nákladů zůstane oprávněné pro sebe a její dceru celkem 5.000,-Kč měsíčně na zajištění základních potřeb jako jídlo, oblečení a podobně, což je v současné ekonomické situaci málo a výživné na dítě, se kterým by oprávněná zaplatila kroužek kreslení, dala dceři kapesné, jí chybí. Občas jí finančně vypomáhají v rámci možností její rodiče, kteří jsou sami v důchodu a finančních prostředků nemají mnoho. Oprávněná sociální dávky od úřadů v minulosti nepobírala a nepobírá, a ani jí není vypláceno Odborem sociálních věcí Magistrátu města Mostu výživné za povinného otce formou sociálních dávek. Závěrem v trestním oznámení oprávněná Nováková uvedla, že v minulosti na bývalého manžela trestní oznámení ohledně neplnění výživného nepodávala, nebyl důvod, jelikož si výživné vždy řádně hradil. Doložila kopii rozsudku Okresního soudu v Mostě o rozvodu manželství, kopii rozsudku Okresního soudu v Mostě o určení výživného na dítě, kopii rodného listu dcery Jany, ze kterého je patrné, že otcem dítěte je povinný Novák Jiří. Jako oznamovatelka nežádá být ze strany policejního orgánu vyrozuměna do jednoho měsíce, postačí vyrozumění až po ukončení šetření v předmetné věci.

Po sepsání protokolu o trestním oznámení nastává vlastní prošetřování skutku policejním orgánem:

Po přijetí trestního oznámení a zahájení úkonů trestního řízení dle §158/3 trestního řádu v tomto případě k přečinu zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního zákoníku, provádí policejní orgán, který dostane spisový materiál vlastní šetření a prověřování.

Nejprve si vyžádá písemné zprávy na oprávněnou z Úřadu práce Odboru státní sociální podpory a dále z Magistrátu města Mostu Odboru sociálních dávek, ze kterých zjistí, že oprávněná nepobírá žádné sociální dávky. Vzhledem k tomu, že Nováková je dlouhodobě zaměstnána není důvod žádat o zprávu i příslušný Úřad práce v Mostě, zda byla vedena jako uchazeč o zaměstnání. Ze zaslaných zpráv Okresního soudu v Mostě z opatrovnického oddělení a exekučního oddělení vyplynulo, že není vedeno řízení o úpravě výživného a povinný nemá stanoveny žádné exekuce. Rovněž z rejstříku trestů bylo zjištěno, že Novák nebyl v posledních třech letech za trestný čin zanedbání povinné výživy odsouzen ani potrestán.

Následně si policejní orgán vyžádá písemné zprávy na osobu podezřelého z úřadů a institucí podle místa jeho trvalého bydliště. Jedná se o následující zprávy:

- Zprávu z Úřadu práce v Mostě, zda není Novák veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a nepobírá podporu v nezaměstnanosti nebo byl z úřadu sankčně vyřazen.
- Zprávu z Úřadu práce Odboru referát státní sociální podpory a Magistrátu města Mostu Odbor sociálních dávek, zda nepobírá sociální dávky, například na bydlení a podobně a v jaké výši.
- Zprávu z České správy sociálního zabezpečení v Mostě, zda nepobírá důchod s upřesněním druhu důchodu, nebo mu nebyly vypláceny nemocenské dávky a podobně.
- Výpis ze živnostenského rejstříku, katastru nemovitostí, evidence motorových vozidel.

Z výše uvedeného je zjištěno, že povinný nebyl a není veden na Úřadu práce v Mostě jako uchazeč o zaměstnání, nepobíral ani nepobírá sociální dávky ani přídavky na dítě nebo příspěvek na bydlení. Ze zprávy České správy sociálního zabezpečení vyplynulo, že Novák je od roku 2008 dosud zaměstnán v Chemopetrolu Litvínov, nebyly mu vypláceny nemocenské dávky, není příjemcem žádného důchodu a není veden jako osoba samostatně výdělečně činná. Výpisem z katastru nemovitostí je zjištěno, že podezřelý nevlastní žádné vlastnické právo k nemovitosti nebo pozemku. Rovněž Novák nevlastní ani žádné motorové vozidlo. Jelikož ze šetření vyplynulo, že Novák je zaměstnaný v Chemopetrolu

Litvínov, zašle policejní orgán žádost o podání zprávy přímo k jeho zaměstnavateli. Ze zasláné zprávy vyplývá, že Novák je v pracovním poměru od 1.3.2008 na pozici mistra, pracovní poměr stále trvá, je sjednaný na dobu neurčitou. Jeho čistý měsíční příjem činí 19.000,-Kč. Novák při nástupu do zaměstnání nenahlásil vyživovací povinnost na dceru Nováková Jana. Neměl v předmětném dlužném období to je od 1.7.2010 do 16.3.2011 žádné srážky ze mzdy ani exekuce, výživné mu z platu nebylo strháváno a ani mu nebyly vypláceny nemocenské dávky, jelikož nebyl v pracovní neschopnosti.

Po dodání zpráv z úřadů, institucí a zaměstnavatele na povinného, přistoupí policejní orgán k samotnému výslechu podezřelého po předem zasláném písemném předvolání jmenovaného Nováka k výslechu na místě příslušné Obvodní oddělení PČR Most.

Z výslechu povinného Nováka vyplynulo, že se v současné době zdržuje a bude se nadále zdržovat a přebírat si i poštu v Mostě ul. Pomněnková 3. Je mu známo, že má Okresním soudem v Mostě, číslo jednací si nepamatuje, stanovenou vyživovací povinnost na svou nezletilou dceru Janu Novákovou, kterou má se svou bývalou manželkou Novákovou Lenkou, ve výši 800,-Kč měsíčně. Výživné je povinen zaplatit vždy do každého 15tého v měsíci k rukám matky dítěte. Předmětné výživné mu nebylo nijak zvyšováno ani snižováno a v současné době mu není známo, že by probíhalo řízení u soudu o úpravu výživného na jeho nezletilou dceru. Dle jeho vyjádření nemá další nezletilé děti, na které by měl soudem určeno platit výživné. Od roku 2008 přesný datum si již nepamatuje, pracuje v Chemopetrolu Litvínov jako mistr a jeho čistý měsíční příjem činí částku ve výši 19.000,-Kč. Při nástupu do zaměstnání výživné na dceru nenahlásil, z platu mu nebyly strhávány žádné exekuce ani výživné na dceru. Jeho pracovní poměr stále trvá. V předmětném dlužném období to je od 1.7.2010 do 16.3.2011 nebyl dlouhodobě nemocen ani se nikde neléčil, nebyl ve vazbě ani výkonu trestu odnětí svobody, nebyl v evidenci uchazečů o zaměstnání na Úřadu práce v Mostě a nepobíral a nepobírá žádné sociální dávky. Ke své osobě uvedl, že někdy od měsíce května roku 2010 do současné doby žije ve společné domácnosti se svou družkou Malá Karolína, se kterou má ročního syna Davida. Bydlí ve třípokojovém bytě, kdy náklady na bydlení včetně nájemného činí celkem 7.000,-Kč. Družka je na mateřské dovolené se synem a výše rodičovského příspěvku činí 7.600,-Kč měsíčně. Povinný splácí hypotéku na byt, která činí měsíčně částku ve výši 3.000,-Kč. Po odečtení nákladů na bydlení a hypotéky jmenovanému zbývá z jeho platu částka ve výši

9.000,-Kč a k tomu je třeba ještě připočíst 7.600,-Kč rodičovského příspěvku jeho družky. Pro sebe, družku a svého nezletilého syna má na měsíc celkem 14.600,-Kč. Majetek kromě uvedeného bytu žádný nevlastní ani motorové vozidlo. Nemá žádné koníčky, věnuje se synovi, nekouří a restaurační zařízení navštěvuje příležitostně s kolegy ze zaměstnání. Při výslechu je policejním orgánem seznámen, že výživné na nezletilou dceru Janu si neplní za období od 1.7.2010 do 16.3.2011 a celkem dluží na výživném částku ve výši 7.200,-Kč k rukám matky dítěte Novákové Lence. Povinný vzal dluh na vědomí a uvedl, že do měsíce června 2010 si výživné řádně platil poštovními poukázkami, které zasílal své bývalé manželce. Od července si výživné neplní, jelikož jak výše uvedl, má novou rodinu, koupil si nový byt, na který platí hypotéku a jeho družka je na mateřské dovolené a všechny peníze investuje do svého nového života, neměl tedy z čeho platit výživné. S dcerou se od té doby co má novou rodinu nenavštěvuje ani jí netelefonuje, nemá na ni čas, protože má novou rodinu a malého syna, kterému se musí věnovat. Dceři nekupuje žádné dárky k narozeninám ani Vánocům, protože jak uvedl, veškeré finanční prostředky spotřebuje pro svou novou rodinu a dle jeho sdělení dcera ani o něj stejně nejeví zájem. Dlužné výživné nemá tedy z čeho uhradit, běžné měsíční výživné ve výši 800,-Kč tedy bude muset na úkor vlastní nové rodiny začít pravidelně platit. V závěru výslechu byl poučen o možnosti využití zákonného ustanovení o účinné lítosti, které vzal na vědomí. Protokol o výslechu si řádně přečetl, neuvedl již další dle jeho názoru podstatné skutečnosti a protokol podepsal.

Je důležité zmínit, že pokud se během výslechu podezřelého objeví další skutečnosti, například uvede i jiná zaměstnání než policejní orgán dosud zjistil, nebo uvede že, byl ve výkonu trestu odnětí svobody a názvy věznic, nebo má další děti a soudem stanovené další vyživovací povinnosti a podobně, vyžádá si policejní orgán od těchto institucí nebo zaměstnavatelů další zprávy a rozsudky o určení výživného na povinného.

Po zadokumentování spisového materiálu v této fázi, to znamená po přijetí trestního oznámení, vyžádání zpráv z úřadů a institucí a samotného výslechu podezřelého, rozhodne policejní orgán, zda se podezřelý skutku dopustil a dále postupuje podle příslušných ustanovení trestního řádu. Jak již bylo zmíněno v úvodu této podkapitoly práce, samotné prošetřování může v souvislosti s příslušnými ustanoveními trestního řádu, končit třemi různými způsoby. Níže jsou tyto způsoby uvedeny v souvislosti na aplikaci daného příkladu.

A) Předání věci orgánu příslušnému konat vyšetřování dle ustanovení §162/1 trestního řádu:

Z provedeného šetření v předmětné věci, z vyžádaných zpráv na povinného a jeho výsledku vyplynulo, že Novákovi po uhrazení nákladů na bydlení, které činí měsíčně částku ve výši 7.000,-Kč a zaplacení hypotéky, která činí měsíčně částku ve výši 3.000,-Kč, zůstává z jeho měsíčního platu částka ve výši 9.000,-Kč na zajištění chodu domácnosti a jeho potřeb. Novákovo družka je v současné době na mateřské dovolené a do domácnosti přispívá rodičovským příspěvkem ve výši 7.600,-Kč. Povinný je tedy schopen ze svého platu, který činí měsíčně 19.000,-Kč řádně platit výživné ve výši 800,-Kč měsíčně na svou nezletilou dceru Janu. Jeho měsíční příjem několikanásobně převyšuje zákonem stanovené životní minimum i po odečtení nákladů na domácnost. Výživné však řádně neplní s odůvodněním, že peníze má pouze pro sebe a svou novou rodinu. Z uvedeného je patrné, že podezřelý Novák v předmětném dlužném období to je od 1.7.2010 do 16.3.2011 si výživné řádně nehradil, ačkoliv byl a je zaměstnán, jeho čistý měsíční příjem činí částku ve výši 19.000,-Kč a z platu si mohl výživné řádným způsobem plnit. Zároveň naplnil i soustavnost neplnění výživného, která je devět měsíců, což je déle než čtyři měsíce stanovené příslušným ustanovením trestního zákoníku.

Policejní orgán po takto zjištěných skutečnostech postupuje podle ustanovení hlavy desáté trestního řádu, konkrétně podle ustanovení §162/1 trestního řádu, předání věci policejnímu orgánu příslušnému konat vyšetřování, což je v tomto případě Služba kriminální policie a vyšetřování příslušného Územního odboru PČR Most. Tito budou následně postupovat podle trestního řádu a zahájí proti povinnému Novák Jiří trestní stíhání dle §160/1 trestního řádu.⁸⁶

Spisový materiál se předává s písemným návrhem policejního orgánu, ve kterém je uvedeno jméno osoby, která se trestného činu Zanedbání povinné výživy dopustila, paragrafové vymezení skutku, v tomto případě se jedná o §196/1 trestního zákoníku. Dále popis skutkové podstaty předmětného trestného činu, zejména s vymezením doby neplnění výživného a dlužná částka na výživném. V tomto případě se jedná o předmětné

---

⁸⁶ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 160-161

dlužné období od 1.7.2010 do 16.3.2011 a dlužná částka na výživném činí celkem 7.200,- Kč.

Například: Novák Jiří, stáří 37 let, trvale bytem Most ul. Pomněnková č. 3 se dopustil trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního zákoníku, tím že si neplní svou zákonnou vyživovací povinnost stanovenou mu Okresním soudem v Mostě ze dne 25.6. 2002 pod číslem jednacím 20Nc 134/2001, kdy je povinen na nezletilou dceru Janu stáří 14let přispívat měsíčně na výživném částkou ve výši 800,-Kč. Povinný výživné neplní a za období od 1.7.2010 do 16.3.2011 dluží na výživném celkem částku ve výši 7.200,-Kč k rukám matky dítěte Nováková Lenka, stáří 35 let, trvale bytem Okrajová č. 23. Z vyžádaných zpráv na povinného z úřadů a institucí a od zaměstnavatele je zřejmé, že povinný měl v předmětném dlužném období čistý měsíční příjem ve výši 19.000,-Kč, ze kterého mohl platit výživné a skutku se tudíž dopustil, jelikož si výživné řádným způsobem neplnil.

V závěru je uveden soupis dokumentů a protokolů, které spisový materiál obsahuje. Například protokol o trestním oznámení, rozsudky okresního soudu v Mostě, zprávy z úřadů, zpráva od zaměstnavatele a podobně a celkový počet listů, které předávaný spisový materiál obsahuje.

Takto zadokumentovaný spisový materiál předá nadřízený policejního orgánu, který dosud konal prověřování, to je Obvodní oddělení Most, na Službu kriminální policie a vyšetřování. Policejní orgán o předání spisového materiálu písemně vyrozumí oprávněnou osobu, v tomto případě Novákovou Lenku a příslušné Okresní státní zastupitelství.

Závěrem je třeba uvést, že na prošetřování spisového materiálu má policejní orgán zákonnou lhůtu dvou měsíců od zahájení úkonů trestního řízení dle §158/3 trestního řádu, jak uvedeno v §159/1 trestního řádu. Například jsou-li úkony trestního řízení zahájeny dne 5.5.2011, lhůta spisového materiálu při prošetřování je do 5.7.2011. Jelikož prověřování a šetření v předmětné věci bývá mnohdy složité a náročné na opatření všech podkladů a zajištění výsledku osoby podezřelé, policejní orgán v některých případech nestihne ukončit šetření v zákonné lhůtě. Z tohoto důvodu postupuje podle ustanovení §159/2 trestního řádu, kdy policejní orgán písemně ve zprávě zdůvodní státnímu zástupci, proč šetření nebylo ukončeno v řádné lhůtě a jaké je třeba do spisového materiálu opatřit

důkazy, či provést úkony se stanovením lhůty ukončení spisového materiálu a tuto písemnou zprávu mu zašle. Státní zástupce může policejnímu nařídit nebo změnit jím prováděné úkony nebo sám stanovit lhůtu, která je nutná ke skončení prověřování věci. Jestliže policejní orgán šetření neskončí ani po prodloužené lhůtě státním zástupcem dle §159/2 trestního řádu, postupuje dále podle ustanovení §159/3 trestního řádu. Státnímu zástupci předloží spisový materiál i se zprávou o stavu šetření a jím navrženou lhůtou ukončení šetření. Státní zástupce pak postupuje podle výše uvedeného ustanovení §159/2 trestního řádu.⁸⁷

B) Odložení věci policejním orgánem dle ustanovení §159a/1 trestního řádu s odkazem na ustanovení §197 trestního zákoníku:

V tomto případě bude použito stejné trestní oznámení z předchozího příkladu jako v bodě A rovněž i veškeré zprávy z úřadů, institucí, od zaměstnavatele a bude použit i stejný výslech povinného. Pouze bude změna v závěru výsledku podezřelého Novák Jiří a to následovně:

V závěru výsledku byl povinný policejním orgánem poučen o ustanovení účinné lítosti dle §197 trestního zákoníku, kdy toto poučení vzal na vědomí a uvedl, že výživné si neplnil, jelikož veškeré finanční prostředky investoval do své nové rodiny, ale ustanovení o účinné lítosti využije a celou dlužnou částku ve výši 7.200,-Kč zaplatí poštovní poukázkou k rukám oprávněné do 25.4.2011. Kopii složenky přinese osobně policejnímu orgánu k založení do spisového materiálu.

Povinný se dne 25.4.2011 dostavil na Obvodní oddělení PČR Most, kdy přinesl kopii poštovní poukázky na částku dlužného výživného ve výši 7.200,-Kč a dále kopii složenky na běžné měsíční výživné ve výši 800,-Kč za měsíc duben 2011, vše adresováno k rukám oprávněné. Policejní orgán povinného dovyslechne na dodatek k výsledku, kde se podezřelý vyjádří k uhrazení dlužného výživného i zaplacení částky na běžném výživném a dále se sdělením, že běžné výživné si již bude nadále řádně plnit.

Policejní orgán po doručení kopií poštovních poukázek opětovně vyslechne na dodatek protokolu o podání vysvětlení oprávněnou, která ve výsledku potvrdí, že poštovní poukázku na uhrazení dlužného výživného ve výši 7.200,-Kč i běžného

---

⁸⁷ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 159

výživného ve výši 800,-Kč za měsíc duben 2011 od povinného obdržela.

Prošetřením skutku bylo zjištěno, že podezřelý Novák se trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního řádu dopustil a to tím, že v předmětném dlužném období byl řádně zaměstnán a po odečtení nákladů na bydlení a zajištění potřeb povinného a jeho nové rodiny, mu z platu zbývala dostatečná částka pro plnění běžného výživného ve výši 800,-Kč měsíčně a svým jednáním se dopustil trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196/1 trestního zákoníku a zároveň i naplnil zákonnou podmínku pro využití účinné lítosti. Povinný dlužné výživné za období od 1.7.2010 do 16.3.2011 celé uhradil, jak dokazuje kopie jím doručené poštovní poukázky a tím využil ustanovení o účinné lítosti dle §197 trestního zákoníku.

Je třeba ještě zmínit, že policejní orgán při výslechu stanoví podezřelému přiměřenou lhůtu k uhrazení celého dlužného výživného a to buď dle svého uvážení, nebo po vzájemné domluvě s podezřelým. Jak vyplývá z příkladu, oprávněná Nováková podala trestní oznámení na Obvodní oddělení PČR Most dne 16.3.2011, následně bylo prováděno v předmětné věci šetření, policejní orgán provedl výslechu povinného například dne 18.4.2011 a při výslechu povinný sám uvedl, že dlužné výživné uhradí do 25.4.2011, což učinil poštovní poukázkou.

Následně po uhrazení dlužného výživného povinným a provedení jeho výslechu na dodatek protokolu podání vysvětlení a rovněž i dodatek výslechu oprávněné, policejní orgán věc odloží usnesením dle §159a/1 trestního řádu, jelikož šetřením bylo zjištěno, že nejde o podezření z trestného činu zanedbání povinné výživy⁸⁸, jelikož podezřelý využil ustanovení o účinné lítosti dle §197 trestního zákoníku a celou dlužnou částku uhradil.

Usnesení vydává policejní orgán v písemné podobě. Skládá se z výrokové části usnesení, kde je popsána skutková podstata trestného činu zanedbání povinné výživy, kterého se pachatel dopustil, nationale povinného, vymezení dlužného období a dlužného výživného, názvy soudu a číslo rozsudku o určení výživného. Následuje odůvodnění, kde je uvedeno jaké úkony policejní orgán po zahájení úkonů trestního řízení dle §158/3 trestního řádu prováděl a k jakým dospěl skutečností a proč rozhodl způsobem odložení věci dle §159a/1 trestního řádu. V závěru následuje poučení, že u usnesení je

---

⁸⁸ Úplné znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 159

přípustná stížnost do tří dnů ode dne doručení o orgánu, který usnesení vydal, s uvedením že stížnost má odkladný účinek. Usnesení je součástí spisového materiálu. Jeden výtisk usnesení zašle policejní orgán osobě oprávněné, v tomto případě Novákové Lence a druhý výtisk usnesení příslušnému Okresnímu státnímu zastupitelství.

C) Odložení věci policejním orgánem dle ustanovení §159a/1 trestního řádu:

Rovněž i v tomto bodě bude použito trestní oznámení z příkladu bodu A, změní se zcela obsah vyžádaných zpráv a výsledch povinného. Příklad bude vypadat následovně:

Z vyžádaných zpráv na povinného vyplynulo, že Novák Jiří je od 1.1.2010 do současné doby to je do 16.3.2011 veden na Úřadu práce v Mostě jako uchazeč o zaměstnání. Podporu v nezaměstnanosti pobíral v době od 1.1.2010 do 30.6.2010 v průměru 11.000,-Kč měsíčně, jelikož před tím byl zaměstnán v Chemopetrolu Litvínov, kde jeho pracovní poměr skončil ke dni 31.12.2009 z důvodu překážek na straně zaměstnavatele. Povinný byl propuštěn z důvodu reorganizace. V současné době podporu v nezaměstnanosti od Úřadu práce nepobírá, na úřad se řádně dostavuje, spolupracuje, práci si aktivně hledá, ale dosud bezúspěšně. Dále bylo zjištěno, že povinný pobírá pouze sociální dávky od Magistrátu města Mostu Odbor sociálních věcí a to od 1.7.2010 do současné doby ve výši 6.000,-Kč měsíčně. Jiné dávky nepobírá. Ze zprávy České správy sociálního zabezpečení vyplynulo, že Novák není v současné době poživitelem žádného druhu důchodu, nebyly a nejsou mu vypláceny sociální dávky, není veden jako osoba samostatně výdělečně činná. Z výpisu katastru nemovitostí bylo zjištěno, že povinný nemá žádná vlastnická práva k nemovitosti nebo pozemku, další zprávou bylo zjištěno, že nevlastní motorové vozidlo a neprovozuje živnost ani jinou výdělečnou činnost.

Z výsledku povinného Nováka je zjištěno, že povinný si je vědom své vyživovací povinnosti na dceru Janu ve výši 800,-Kč měsíčně určené mu Okresním soudem v Mostě. Jinou vyživovací povinnost nemá, předmětné výživné mu nebylo nijak zvyšováno ani snižováno a v současné době nejsou proti němu vedeny žádné exekuce. Výživné si řádně platil do 31.12.2009, kdy byl zaměstnán jako mistr v Chemopetrolu Litvínov a jeho plat činil 19.000,-Kč měsíčně. Z důvodu reorganizace byl z pracovního poměru zaměstnavatelem propuštěn. Ihned se zaevidoval na Úřad práce v Mostě dne 1.1.2010, kde do 30.6.2010 pobíral podporu v nezaměstnanosti ve výši kolem 11.000,-Kč měsíčně a to si dále plně hradil výživné složenkami, jelikož podpora byla vysoká. Od 1.7.2010 do

16.3.2011 nepobírá podporu v nezaměstnanosti, pobírá pouze sociální dávky ve výši 6.000,-Kč měsíčně od Magistrátu města Mostu. Ke své majetkové situaci uvedl, že bydlí sám ve dvoupokojovém bytě, náklady na nájem a energie činí celkem měsíčně 3.000,-Kč a zbývající částku ve výši 3.000,-Kč má na zajištění svých potřeb, jako jídlo, ošacení a podobně. Na výživné mu tudíž nezbyvá a nemá ho z čeho hradit. Nevlastní žádný majetek, nekouří, nenavštěvuje restaurační zařízení. Nemá nikoho, kdo by mu finančně vypomohl. S dcerou se nestýká, jelikož veškerý čas věnuje hledání nového zaměstnání, ale zatím bez úspěchu. Dceři nekupuje ani žádné dárky, jelikož nemá peníze a nevolá jí, protože si nemůže dovolit mobilní telefon. V předmětném dlužném období nebyl ve vazbě ani výkonu trestu odnětí svobody ani dlouhodobě nemocen. Dluhu na výživném ve výši 7.200,-Kč si je vědom, ale toto nemá z čeho platit. Dluh zaplatí, až si najde práci a to začne i splácet běžné výživné a navštěvovat dceru, bude mít čas i dostatek financí, aby jí vše vynahradil. Rovněž byl poučen o účinné lítosti, k tomuto uvedl, že ustanovení nevyužije, jelikož nemá ani od koho by si peníze na dlužné výživní zapůjčil.

Z uvedeného vyplývá, že povinný Novák Jiří v předmětném dlužném období je řádně evidován na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, od kterého nepobírá podporu v nezaměstnanosti. Je vyplácen pouze Magistrátem města Mostu Odborem sociálních věcí, kdy sociální dávka ve výši 6.000,-Kč měsíčně slouží na zajištění sociálních a materiálních potřeb povinného, z této mu nezbyvají žádné prostředky hradit si výživné. Povinný svým jednáním nenaplnil znaky skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196 trestního zákoníku a z tohoto důvodu policejní orgán věc odloží usnesením dle §159a/1 trestního řádu. Usnesení má podobu jako v předešlém příkladu bodu B.

Závěrem je třeba uvést, že každý případ neplnění vyživovací povinnosti je specifický, je třeba ho při prošetřování posuzovat samostatně a zvlášť. Při prošetřování skutku se může policejní orgán řídit výše uvedenými postupy, to znamená vyžádáním zpráv z úřadů, institucí a podobně, ale vlastní vyhodnocení a rozhodnutí o ukončení spisového materiálu však záleží na posouzení a okolnostech jednotlivého případu. Liší se výsledky podezřelého, zprávy z úřadů, délka dlužného období, zda pachatel neplatil výživné vůbec nebo ho hradil nepravdělně, okolnosti které ho k tomu vedly a podobně. Výsledek ukončení samotného prošetření skutku je vždy podle výše uvedených příkladů.

7. Statistické přehledy trestné činnosti na úseku zanedbání povinné výživy v Ústeckém kraji

7.1 Statistický přehled za období let 2006-2010

Policie České republiky si také vede své vlastní statistické přehledy, ve kterých eviduje všechny zjištěné trestné činy, objasněné trestné činy, počet osob proti kterým bylo vedeno trestní stíhání, celkové škody způsobené trestným činem, zda skutek spáchala osoba mladistvá, recidivista a podobně. Statistika je členěna směrem od Krajských ředitelství policie jednotlivých krajů, k Územním obvodům Policie České republiky až k samotným základním útvarům policie.

Jelikož je práce zaměřena na trestný čin zanedbání povinné výživy, níže v tabulce jsou zobrazena okresní města Ústeckého kraje s uvedením počtu zjištěného předmětného trestného činu vždy za jednotlivý rok pro období let 2006 až 2010. Statistický přehled trestného činu zanedbání povinné výživy je uveden pouze do roku 2010, jelikož za kalendářní rok 2011 se statistika ukončuje a vyhodnocuje až v měsíci březnu následujícího roku tedy až v roce 2012.

Tabulka 1 Statistické údaje tr. činu zanedbání povinné výživy v období let 2006-2010

Města/Roky	2006	2007	2008	2009	2010
Ústí nad Labem	201	188	180	197	308
Teplice	199	191	197	171	235
Most	93	90	87	113	125
Louny	79	80	102	119	143
Litoměřice	194	160	186	172	197
Chomutov	431	416	325	348	387
Děčín	273	205	195	269	312

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

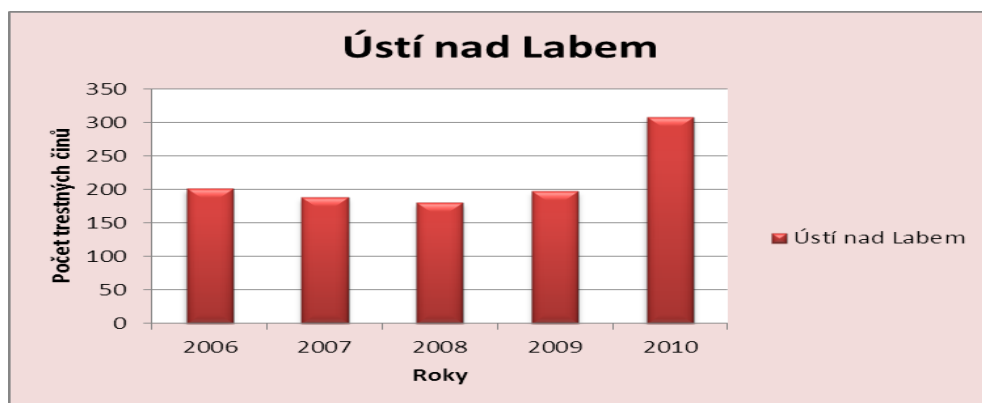
Z výše uvedené tabulky vyplývá, že nejvyšší počet trestného činu zanedbání povinné výživy v počtu 431 je evidován v okrese Chomutov a naopak nejnižší v počtu 93 v okrese Most. V roce 2007-2008 v jednotlivých okresech je zaznamenán mírný pokles evidovaného trestného činu vyjma okresu Louny, kde se počet skutků postupně zvyšuje. Od roku 2009 opět dochází k nárůstu v počtu zjištěného trestného činu zanedbání povinné výživy, vyjma okresu Teplice a Litoměřice, kde počet skutků stále klesá. Naopak v roce

2010 dochází ve všech okresech k nárůstu skutku a konečné číslo zjištěného trestného činu zanedbání povinné výživy je vysoké. Toto je patrné zejména v okrese Ústí nad Labem s počtem 308 skutků a v okrese Chomutov s počtem 387 trestných činů.

7.2 Zhodnocení příčin trestné činnosti a předpokládaný vývoj

Níže je uveden statistický přehled počtu zjištěného a evidovaného trestného činu zanedbání povinné výživy v jednotlivých okresech za období let 2006-2010.

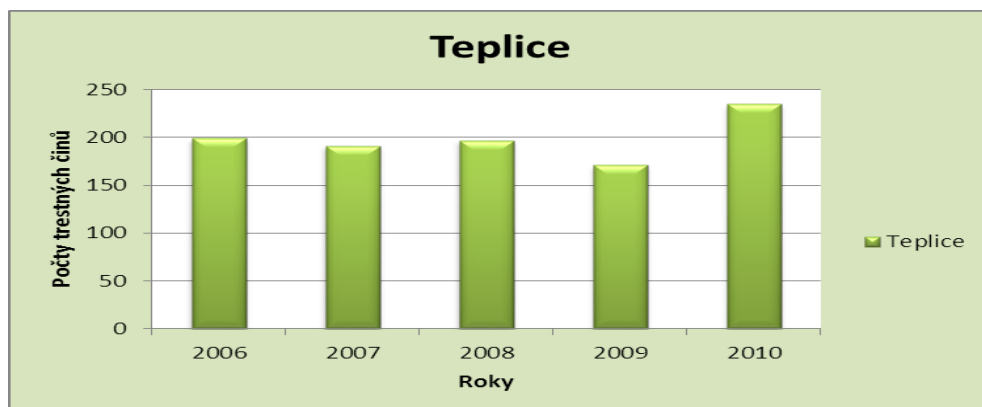
Graf 1 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Ústí nad Labem

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

V roce 2006 byl počet trestného činu v Ústí nad Labem ve výši 201. Následně v letech 2007-2008 došlo k jeho poklesu, kdy naopak v roce 2009 ke zřejmému nárůstu v počtu 197 a v roce 2010 byl nárůst markantní s počtem 308 skutků.

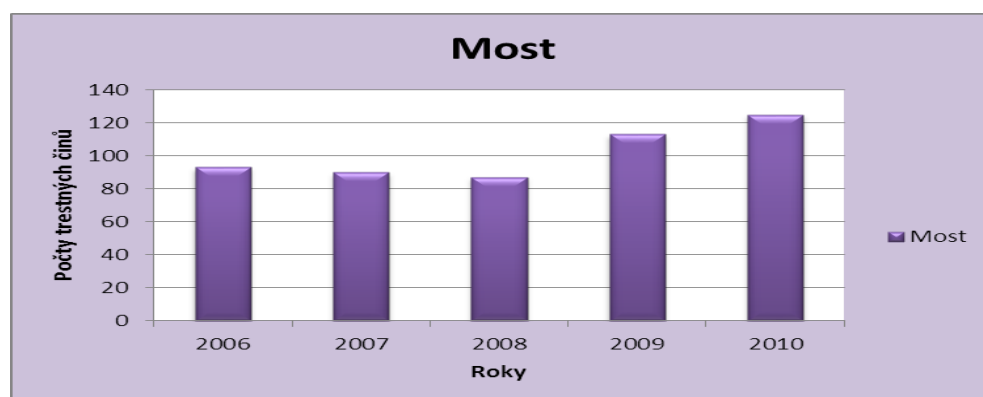
Graf 2 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Teplice

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

V okrese Teplice bylo v roce 2006 evidováno celkem 199 trestných činů zanedbání povinné výživy. Což bylo jen o dva méně než v okrese Ústí nad Labem, přesto je číslo dost vysoké. V roce 2007 došlo k mírnému poklesu a naopak v roce 2008 opět k vzestupu. Rok 2009 zaznamenal pokles počtu trestného činu, ale v roce 2010 je opět patrný markantní nárůst s počtem 235 skutků.

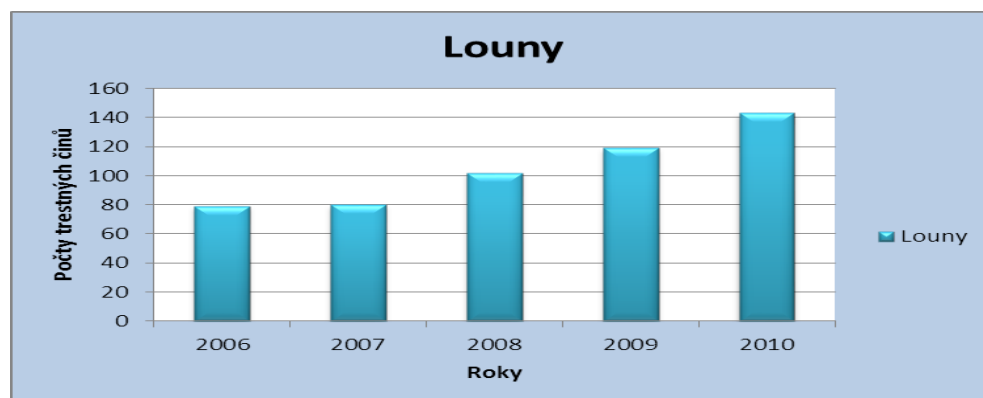
Graf 3 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Most

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

V okrese Most je oproti ostatním okresům evidováno méně skutků trestného činu zanedbání povinné výživy, ale i zde je patrný mírný pokles a pak nárůst, který byl nejvyšší v roce 2010 s číslem 125 skutků.

Graf 4 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Louny

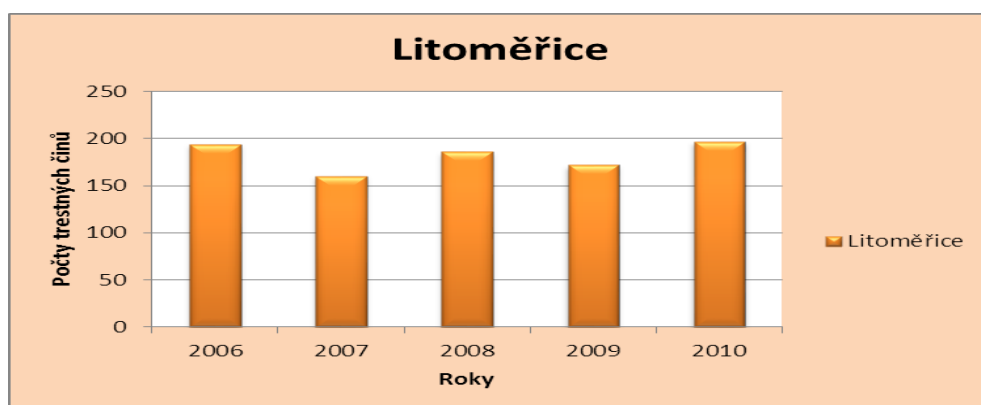

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

Okres Louny má ze všech okresů nejméně zjištěného skutku, jak uvedeno v roce 2006 s počtem 79. Ale i zde byl patrný statistický nárůst skutků, který byl opět nejvyšší v roce 2010 s počtem 143 skutků.

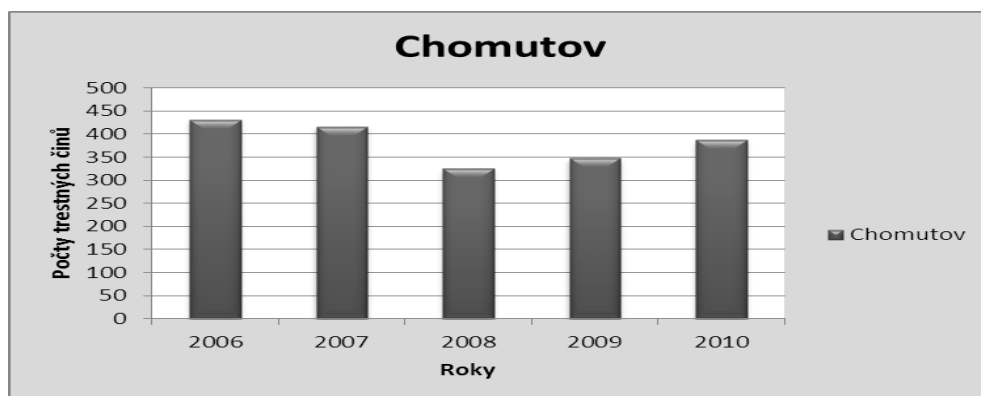
Okres Litoměřice měl v roce 2006 evidováno celkem 194 skutků trestného činu zanedbání povinné výživy, což je také poměrně vysoké číslo. V roce 2007 došlo k poklesu na 160 skutků, následně v roce 2008 opět k nárůstu na 186 skutků, kdy v roce 2009 opět k poklesu na 172 skutků a v roce 2010 byl patrný opětovný markantní nárůst na 197 skutků, což bylo více než v roce 2006.

Graf 5 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Litoměřice

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

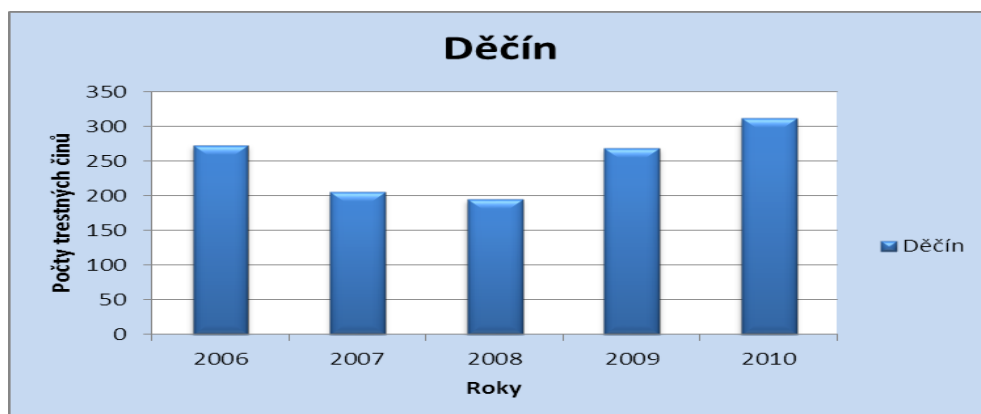
Graf 6 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Chomutov

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

Jak již bylo zmíněno na počátku této kapitoly, okres Chomutov má evidováno v roce 2006 nejvíce skutků předmětného trestného činu s počtem 431. V letech 2007-2008 došlo k poklesu těchto skutků, ale naopak v roce 2009 k nárůstu na 348 skutků a v roce 2010 byl patrný opětovný nárůst na 387 skutků, což není tolik jako v roce 2006, ale přesto je uvedené číslo dost vysoké.

Graf 7 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Děčín

Zdroj: Vnitropodniková síť Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz> [2011-04-01]

V okrese Děčín evidují hned po okrese Chomutov také nejvíce zjištěných skutků trestného činu zanedbání povinné výživy s počtem 273. I zde byl zřejmý pokles skutků v letech 2007-2008. V roce 2009 došlo opětovně k nárůstu skutků, který byl markantní v roce 2010, kdy bylo statisticky evidováno celkem 312 skutků, což je oproti roku 2006 dost vysoké číslo.

Mezi příčiny páchaní této trestné činnosti patří například nezaměstnanost, jelikož řada povinných otců je bez práce a odkázaných pouze na sociální dávky na zajištění jejich životních potřeb a nemají z čeho výživné platit. Naproti tomu řada otců takzvaně hřeší na to, že stát jim vyplácí sociální dávky a v některých případech i za ně matkám platí výživné a takový stav jim plně vyhovuje a nemají zájem si práci hledat a výživné si platit. Někdy se jedná o recidivisty, kteří již za předmětný trestný čin byli odsouzeni a také nemají zájem si dále výživné řádným způsobem hradit. Paradoxní je, že někteří otcové výživné neplatí, ačkoliv peníze mají, i z důvodu sporů se svou bývalou manželkou nebo družkou, se kterou mají dítě a takto si mezi sebou dělají naschvály. Někteří se prostě hájí tím, že nevěděli, že mají stanovené soudem a povinnost na dítě si ho řádně hradit.

Závěrem této kapitoly lze uvést, jak vyplývá ze znázorněných grafů, že ve všech uvedených okresech v období let 2006-2010 byl v roce 2006 evidován poměrně vysoký počet trestného činu zanedbání povinné výživy, vyjma okresu Louny a Most. V ostatních letech je patrný pokles až stagnace předmětného trestného činu a v roce 2010 je ve všech okresech zřejmý markantní nárůst statisticky vykazovaných činů oproti ostatním rokům, blížící se někdy až k dvojnásobnému nárůstu.

Předpokládaný vývoj v roce 2011 v Ústeckém kraje, který ještě není statisticky ukončený, v prvním pololetí roku došlo k nárůstu trestného činu zanedbání povinné výživy celkem o 229 evidovaných skutků.⁸⁹

7.3 Ekonomické zhodnocení a dopady trestné činnosti

Jak již bylo zmíněno v předcházející kapitole a jak vyplývá ze statistik Policie ČR, dochází v současné době k opětovnému nárůstu evidovaného trestného činu zanedbání povinné výživy, což je patrné i za první pololetí roku 2011. Samotný nárůst evidovaného trestného činu zanedbání povinné výživy má dopad nejen v oblasti trestné činnosti, ale i v oblasti ekonomické, což bude blíže rozvedeno v této kapitole práce.

Pro názornost jsou níže uvedena data obsahující počet uzavřených manželství, počet rozvodů a počet rozvodů, ze kterých pochází nezletilé děti, na které následně jejich otcové budou platit výživné. Přehled je znázorněn rovněž pro Ústecký kraj za období let 2006-2010, aby byla návaznost na již zmíněné statistické přehledy evidovaného trestného činu zanedbání povinné výživy.

Tabulka 2 Údaje o počtu uzavřených manželství a počtu rozvodovosti v Ústeckém kraji za období let 2006-2010

Počty/roky	2006	2007	2008	2009	2010
uzavřené sňatky celkem	4387	5006	4477	3945	3669
celkem rozvodů	2930	2783	2889	2805	2573
počet rozvodů s nezletilými dětmi	1749	1647	1673	1609	1465

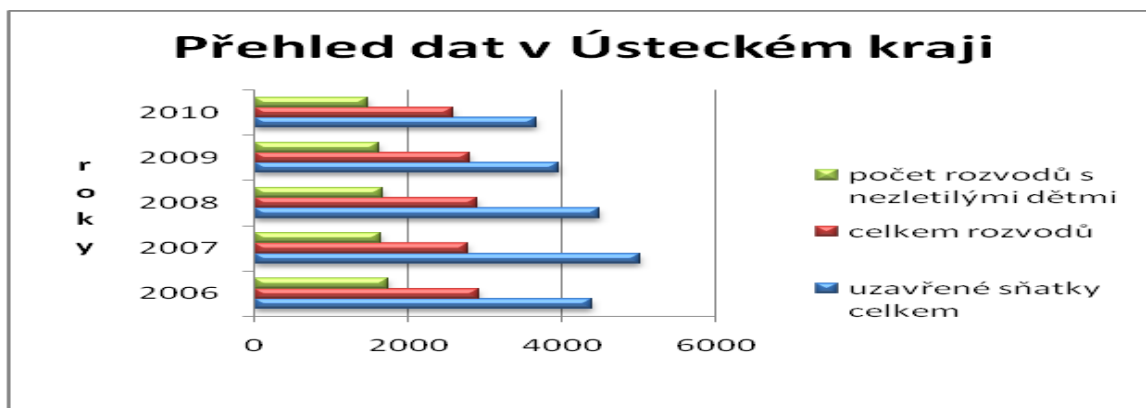
Zdroj: Český statistický úřad, <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.hsf/p/4027-11> [2011-09-14]

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v roce 2007 bylo nejvíce uzavřených manželství v počtu 5006 a v současné době jejich počet postupně klesá. V roce 2010 jich bylo uzavřeno pouze 3669. V porovnání s uzavřenými manželstvími je počet rozvodů dost vysoký, kdy nejvyšší počet zaznamenaných rozvodů, je v roce 2006 s číslem 2930 a v roce 2008 s číslem 2889 rozvodů. Pokud jde o počet rozvodů, ze kterých pocházejí nezletilé děti, nejvyšší je v roce 2006 s počtem 1749.

⁸⁹ Krušnohor: *zpravodaj stavebního bytového družstva*. Most: SBD Krušnohor 2011. Vychází měsíčně., str. 6

Graf 8 Přehled údajů o počtu sňatků, rozvodů a rozvodů, ze kterých pocházejí nezletilé děti v Ústeckém kraji v letech 2006-2010

Zdroj: Český statistický úřad, <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.hsf/p/4027-11> [2011-09-14]

Z grafu je patrné, že počet rozvodů oproti počtu uzavřených manželství tvoří až 75% a má vzrůstající tendenci, jedná se tedy o dosti vysoký procentuální počet rozvodovosti. Z grafu je zřejmá i vzrůstající tendence rozvodů, kdy ze vztahu pocházejí nezletilé děti. Jedná se v průměru o 58% rozvodovost, což v porovnání s rozvodovostí párů, které nemají nezletilé děti, je také dosti vysoké procento.

Ekonomická oblast vztahující se k trestnému činu zanedbání povinné výživy, je spatřována zejména v sociálních dávkách, které příslušný úřad vyplácí za povinného otce, který oprávněné matce dítěte řádně neplatí výživné. Je třeba uvést, že do roku 2006 bylo oprávněným výživné zálohované formou příspěvku na výživu, který vyplácel příslušný magistrát konkrétně Odbor péče o dítě, sociální prevence a zdravotnictví. Vzhledem k tomu, že tento příspěvek na výživu byl zákonem č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi zrušený, jelikož došlo ke zrušení zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, je od 1.1.2007 a následujících, příspěvek na výživné řešen v souvislosti právě se zákonem o pomoci v hmotné nouzi, který vyplácí příslušný magistrát a příspěvek na výživné je součástí dávky na živobytí. Dluhy povinných otců na výživném vyplácených Odborem péče o dítě, sociální prevence a zdravotnictví jsou již promlčené a úřadem se po povinných nevyjednávají.

V současné době za povinného otce oprávněné matce dítěte vyplácí výživné Odbor sociálních věcí příslušného magistrátu v souvislosti s příspěvkem na živobytí. Výživné se tedy stává součástí právě tohoto příspěvku. Příspěvek na živobytí se odvíjí od zákona o životním a existenčním minimu, kde v paragrafu 3 tohoto zákona je uvedeno životní

minimum společně posuzovaných osob. Jestliže se podle uvedeného zákona posuzuje společně osoba s dalšími osobami, pak jsou částky životního minima odstupňované podle osob v pořadí. Při určování pořadí posuzovaných osob, se vychází z toho, že nejprve jsou posuzovány nezaopatřené děti a pak ti, kteří nejsou nezaopatřeny dětmi. Pořadí se dále stanovuje podle věku a to od nejmladší po nejstarší osobu. Osoba, která je posuzována v pořadí jako první činí měsíčně její životní minimum výši 2.880,-Kč. Životní minimum osoby posuzované v pořadí druhé a další činí částku ve výši 2.600,-Kč. Pokud jde o nezaopatřené dítě ve věku 15-26 let, tvoří životní minimum částku 2.250,-Kč. 1.960,-Kč je životní minimum nezaopatřeného dítěte ve věku od 6-15 let a 1.600,-Kč dostane nezaopatřené dítě ve věku do 6ti let. Životní minimum posuzovaných osob podle uvedeného zákona se stanoví úhrnně podle všech částek životního minima těchto osob.⁹⁰

Důležitým zákonem pro rozhodnutí úřadů, zda bude za povinného matce dítěte vyplácet výživné, je pak zákon o pomoci v hmotné nouzi a to §32 část příspěvku na živobytí nahrazující neplacené výživné. V případě, že je nezaopatřené dítě jednou z osob, které jsou společně posuzované a není mu déle než 3 měsíce placeno výživné, pro příspěvek na živobytí se nejprve určuje částka, která zahrnuje neplacené výživné a tato bude součástí poskytovaného příspěvku na živobytí. Výživné rozhodné pro příspěvek se stanoví ve výši určené soudem, nejvýše se jedná o rozdíl mezi příjmem dítěte a jeho životním minimem. Jestliže oprávněná osoba přijme dlužné výživné od osoby povinné je povinna orgánu pomoci v hmotné nouzi, to je úřadu vyplácejícímu toto výživné v příspěvku na živobytí vrátit. Pro stanovení příspěvku na živobytí, jeho části, které nahrazuje výživné za povinného, se za příjem dítěte započítává poměrná část z celkového příjmu společně posuzovaných osob.⁹¹

Praxe bývá taková, že když povinný otec neplatí výživné, oprávněná matka podá na Policii ČR trestní oznámení a s kopií tohoto oznámení se dostaví na příslušný Odbor sociálních věcí ve svém bydlišti. Úřad výživné nezapočítává do příjmu rodiny, vykazuje tak nulu a tím se neponižuje příspěvek na živobytí. Pokud by se výše soudem stanoveného výživného do příspěvku na živobytí započítala, tento příspěvek by se o výživné ponížil.

---

⁹⁰ Zákony III/2010, sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů z oblasti pracovního práva 1.1.2010, 1.vyd., Český Těšín, Poradce, s.r.o., 2010, 512s., ISSN 1802-8284, s.270

⁹¹ Zákony III/2010, sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů z oblasti pracovního práva 1.1.2010, 1.vyd., Český Těšín, Poradce, s.r.o., 2010, 512s., ISSN 1802-8284, s.221

Úřad výživné po povinném otci nevymáhá. V případě, že povinný platí pouze polovinu nebo část výživného, započítává se do příspěvku na živobytí jenom půlka nebo část výživného. Oprávněná osoba musí na úřad každého půl roku nosit trestní oznámení, v případě že povinný si výživné řádně neplní. Je však třeba uvést, že ne všechny oprávněné osoby, kterým povinní neplatí řádně výživné, mají nárok na příspěvek na živobytí, zahrnující i neplacené výživné. Řada oprávněných matek dítěte je zaměstnána a výši svého příjmu od zaměstnavatele převyšuje hranici životního a existenčního minima.

Jelikož z okresů Ústeckého kraje, poskytl jako jediný úřad Magistrát města Mostu Odbor sociálních dávek údaje o čerpání příspěvku na živobytí, je níže uvedena tabulka přehledu vyplacených příspěvků.

Tabulka 3 Údaje o čerpání příspěvku na živobytí v letech 2009-2010

roky/měsíce	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2009	4 311	4 434	4 638	4 677	4 674	4 627	3 875	4 130	4 291	4 555	4 633	4 652
2010	4 635	4 673	4 834	4 987	5 040	5 034	4 807	4 869	5 061	4 933	5 083	5 092

Údaje v tabulce jsou uvedeny v tisících českých korunách a zobrazují výši vyplacených příspěvků na živobytí všem osobám, včetně oprávněných matek zahrnujících nárok na výživné za povinného otce, za jednotlivé měsíce let 2009-2010, které si eviduje příslušný Odbor sociálních dávek Magistrátu města Mostu.⁹²

Je třeba zdůraznit, že Odbor sociálních dávek Magistrátu města Mostu, neeviduje zvláště výši příspěvku na živobytí, která byla vyplacena oprávněným matkám mající nárok na výživné, ale všechny osoby mající na tento příspěvek nárok. Nelze tedy ze strany úřadu vyčíslit ani procentuálně odhadnout, kolik bylo vyplaceno příspěvku za výživné oprávněným matkám z výše uvedené tabulky.

Závěrem této podkapitoly je třeba uvést, že z policejních statistik je patrný nárůst trestného činu zanedbání povinné výživy, tudíž lze předpokládat i nárůst oprávněných matek, kterým povinní otcové neplatí soudem výživné. V této souvislosti bude nadále docházet i k nárůstu příspěvku na živobytí, který vyplácejí příslušné odbory magistrátů. Samotný nárůst je patrný i z výše uvedené tabulky, konkrétně od měsíce května roku 2010, kdy celkové vyplacené dávky příspěvku na živobytí činily celkem 5 040 000,-Kč.

⁹² Staňková, Irena : Ústní sdělení. Magistrát města Mostu v Mostě. 6. října 2011.

Nelze tedy kladně hodnotit postoj příslušných úřadů, které si nevedou statistiku či přesný přehled o výši vyplacených dávek obsahujících výživné oprávněným matkám za povinné otce a nemají tak skutečný přehled o finančních nákladech, které mají a nadále budou mít vzrůstající charakter a budou tak zatěžovat jak jednotlivé okresy, tak i celý kraj. Uvedený údaj nelze nalézt ani v statistikách Českého statistického úřadu ani Ministerstva práce a sociálních věcí. V následující kapitole práce bude navrženo řešení daného problému.

8. Návrhy na zlepšení právní úpravy trestného činu zanedbání povinné výživy

Vzhledem k tomu, že statisticky evidovaný počet trestného činu zanedbání povinné výživy je dosti vysoký rovněž výše ekonomického ukazatele v souvislosti s vyplácenými příspěvky na živobytí má rostoucí charakter, jsou v této kapitole práce uvedeny vlastní návrhy jednak na řešení vznikajícího ekonomického problému, tak i na zlepšení úpravy trestného činu zanedbání povinné výživy, s cílem zjednodušit trestní řízení, ale i jiné návrhy směřující k větší odpovědnosti pachatelů těchto trestných činů.

8.1 Regulace příspěvku na živobytí pro úřady

Jak již bylo zmíněno v současné době je výživné náležející oprávněné osobě za povinného otce vypláceno Odborem sociálních věcí příslušného magistrátu daného okresního města a je součástí příspěvku na živobytí. Výživné není úřady evidováno samostatně, tudíž úřady potažmo kraj nemá přehled o výši příspěvku vyplaceného oprávněným matkám dětí. Úřady nemají zprůhledněné náklady na tento příspěvek a zároveň kontrolu nad tím, zda ze strany otců nedochází ke zneužití jejich povinnosti si výživné řádně plnit. Řada otců tak spoléhá, že pokud si nebudou hradit výživné, můžou jejich bývalé manželky nebo družky požádat příslušný úřad o výplatu výživného v příspěvku na živobytí. Pokud jim úřad vyhoví a výživné do příspěvku zahrne, za otce ho tedy vyplácí, nepožaduje následně po povinném otci takto vyplacený příspěvek zpět. Veškeré náklady nese úřad daného okresu podle bydliště žadatele o příspěvek, následně kraj a v poslední řadě i stát.

Je proto třeba oddělit osoby, kterým úřad za povinného otce vyplácí výživné od ostatních žadatelů, kteří rovněž pobírají příspěvek na živobytí. Úřady by proto měly za povinnost si řádně evidovat počet vyplacených příspěvků za výživné, výši takto vyplacených příspěvků a kolika osobám byly vyplaceny. Tím by se získal přehled o finančních nákladech. Úřady by dále měly za povinnost vstoupit do kontaktu s povinnými otci, za které vyplácejí výživné a v případě zjištění, že sami pobírají sociální dávky, které slouží na zajištění jejich základních sociálních potřeb, požadovat, aby si na soudě požádali o snížení výživného. Snížením výživného povinným otcům by se snížily i náklady úřadům v souvislosti s vyplácením výživného za povinné osoby. V případě, že by pak ze strany

úřadů došlo k následnému vymáhání vyplaceného výživného po otcích, rovněž by došlo ke snížení a zmírnění ekonomického dopadu na úřady a v neposlední řadě na kraj a povinní otcové by se tak sami podíleli na povinnosti si hradit výživné a nespolehali by na stát.

Tímto se dostáváme k větší odpovědnosti samotných pachatelů trestného činu zanedbání povinné výživy, kdy je patrné, že trestně právní odpovědnost se promítá i do roviny ekonomické, právě v souvislosti s výplatou výživného za povinné otce. Jestliže budou tyto osoby pohnáni k větší odpovědnosti jak z hlediska trestního, tak i z hlediska ekonomického, sníží se tím finanční na dopad kraj potažmo i stát, právě z hlediska výplaty výživného za povinné otce.

8.2 Aplikace trestného činu zanedbání povinné výživy na zkrácené přípravné řízení a sjednocení postupu v prošetřování

V současné době není státními zástupci příslušných Okresních státních zastupitelství kladně hodnoceno a akceptováno zpracování trestného činu zanedbání povinné výživy ve zkráceném přípravném řízení dle ustanovení §179a trestního řádu a následujícího, vzhledem ke složitosti prošetřování samotného skutku a v opatřování důkazů.

Jak již bylo v práci zmíněno v kapitole popisující postup orgánů činných v trestním řízení, lze zjednodušeně tento postup pro připomenutí shrnout. Po příjmu trestního oznámení policejním orgánem, tento ve věci zahájí úkony trestního řízení dle §158/3 trestního řádu za účelem řádného prošetření a objasnění skutku, v tomto případě trestného činu zanedbání povinné výživy. V případě zjištění, že se činu dopustila konkrétní osoba, postupuje dle §162/1 trestního řádu a věc předá orgánu příslušnému konat vyšetřování za účelem zahájení trestního stíhání dle §160/1 trestního řádu, tato pak podá návrh na podání obžaloby u příslušného státního zastupitelství a spisový materiál jim postoupí. Následně státní zástupce skutek zažaluje a předá místně příslušnému soudu k zahájení soudního řízení. Z uvedeného je patrné že se jedná o postup zdlouhavý, od policejního orgánu základního útvaru PČR, přes Službu kriminální policie a vyšetřování, ke státnímu zástupci až k soudu.

Vzhledem ke zmíněnému zdlouhavému postupu navrhuji trestný čin zanedbání povinné výživy konat ve zkráceném přípravném řízení v souladu s ustanovením §179a

trestního řádu a následujícími za účelem zrychlení a zjednodušení trestního řízení v předmětné věci. Vzhledem k tomu, že zkrácené přípravné řízení lze konat pouze u trestných činů, které nepřevyšují horní hranici trestní sazby tří let, vztahoval by se můj návrh vést toto řízení u trestného činu zanedbání povinné výživy dle §196 trestního zákoníku pouze v prvním a druhém odstavci. Zkrácené přípravné řízení v tomto případě nelze konat v §196/3a,b trestního řádu, vzhledem k vyšší stanoveného trestu odnětí svobody.⁹³

Nemožnost použít zkrácené přípravné řízení na třetí odstavec trestného činu zanedbání povinné výživy by nevadila, jelikož samotné prověřování a prošetřování skutku v prvním a druhém odstavci konají policejní orgány základních útvarů PČR, to jsou Obvodní oddělení, které jsou často prošetřováním těchto skutků zatíženy, jelikož mimo jiné musí konat i vyšetřování jiných trestných činů například krádeží a podobně, dále zajišťovat výkon služby občůzkovou činností ve svém služebním obvodu a podobně a tudíž by jim vedení předmětného trestného činu zanedbání povinné výživy ve zkráceném přípravném řízení v mnohém usnadnilo práci a zkrátilo i dobu prošetřování. Pokud jde o prověřování, dle §196/3 trestního zákoníku, tato konají útvary Služby kriminální policie a vyšetřování a jím pověřeni specializovaní pracovníci.

Jak již bylo zmíněno v kapitole pod zkráceného přípravného řízení, zjednodušení spočívá zejména v tom, že policejní orgán konající prověřování trestného činu při zjištění, že skutku se dopustila konkrétní osoba, jí sdělí podezření pro konkrétní skutek a věc již nepředává Službě kriminální policie a vyšetřování, ale rovnou státnímu zástupci, který napíše návrh na potrestání a věc předává soudu.

Vzhledem k tomu, že policejní orgán při prošetřování trestného činu zanedbání povinné výživy opatřuje mnoho zpráv z úřadů, institucí a od zaměstnavatelů jak uvedeno v kapitole práce obsahující postup policejního orgánu při vlastním prošetřování skutku, navrhuji za účelem dalšího zjednodušení trestního řízení a větší odpovědnosti pachatelů následující:

-policejní orgán by si vyžádal pouze nezbytné zprávy. Na osobu oprávněnou, tak i na osobu povinného, za účelem zjištění, zda jsou vedeni na Úřadu práce, pobírají podporu v nezaměstnanosti nebo jiné sociální dávky příslušného magistrátu. Nebo jsou vedeni v evidenci Okresní správy sociálního zabezpečení. Tyto zprávy jsou důležité zejména u

---

⁹³ Úplně znění: Trestní zákoník, Trestní řád. 1 vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010. 256s., ISBN 978-80-7208-736-5, str. 52, 166

osoby podezřelé, také z důvodu zjištění výše dávek případně nemocenského, naopak u osoby oprávněné z důvodu zjištění majetkových a sociálních poměrů.

Na bedrech povinného by bylo pak policejnímu orgánu doložit výpis z rejstříku trestů, výpis z evidence motorových vozidel, výpis z katastru nemovitostí, potvrzení od zaměstnavatelů a pracovní smlouvy, usnesení o nařízení exekucí, daňová přiznání pokud jde o osobu podnikatele, rodné listy dalších dětí, na které má soudem stanovenou vyživovací povinnost, výpis ze živnostenského rejstříku a podobně podle charakteru osoby povinného, zda je v pracovním poměru nebo podniká.

V současné době všechny tyto zprávy, podklady a mnoho jiných písemností vyžaduje policejní orgán a osoba podezřelého má za povinnost se pouze dostavit k výslechu, kde mnozí z nich ani neví data narození jejich dalších dětí, na které mají soudem stanovenou vyživovací povinnost, bydliště matek u kterých děti žijí nebo dokonce výši výživného a jakým soudem jí mají stanovenou. Dále si ani nepamatují, kde všude byli zaměstnaní a co vlastně po celou dobu předmětného dlužného období dělali, jakou vykonávali práci, zda byli v pracovní neschopnosti a podobně. V tomto případě, je vše na bedrech policejního orgánu, aby vše zjistil a řádně v písemné podobě zadokumentoval. Podezřelí pak zaujímají laxní přístup, mnohdy nespolupracují a nejsou pohnáni k žádné odpovědnosti. Z toho důvodu by bylo povinností podezřelých uvedené zprávy v písemné podobě policejnímu orgánu dokládat v průběhu šetření nebo při výslechu. Pokud by podezřelí zprávy nedokládali či jiným způsobem nespolupracovali, bylo by jim to k tíži a policejnímu orgánu by nic nebránilo v tom, aby proti nim vedl trestní stíhání pro trestný čin zanedbání povinné výživy i bez těchto důkazních materiálů.

Pro úplnost je předložen zjednodušený příklad na aplikaci nového návrhu:

Povinný si neplní výživné na nezletilého syna, v předmětném dlužném období nebyl veden na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, nepobíral podporu v nezaměstnanosti ani jiné sociální dávky a ze zprávy Okresní správy sociálního zabezpečení vyplynulo, že nebyl v pracovním poměru a je veden jako osoba samostatně výdělečně činná. Povinný při výslechu uvede, že živnost mu neprosperuje, nedoloží však žádná daňová přiznání a uvede jen, že se žíví výkonem různých náhodných brigád bez dalších podrobností a v současné době je bez příjmu, nemá z čeho hradit výživné a odmítne doložit požadované výpisy k jeho osobě, jak výše uvedeno. Podle nového návrhu policejní orgán by již nevyžadoval další

zprávy za účelem zjištění majetkových poměrů povinného, jako tomu bylo doposud a povinnému sdělil podezření ve zkráceném přípravném řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy. Při sdělení podezření by policejní orgán vycházel ze zpráv z Úřadu práce a příslušného magistrátu, ze kterých bylo zjištěno, že povinný nepobírá žádné dávky a není v evidenci uchazečů o zaměstnání, tudíž mu nic nebrání výživné si řádně hradit. K tíži povinného by bylo nepředložení všech požadovaných písemností, například daňová přiznání, která by dokázala, že povinný nevykazuje zisky, nemá zakázky a nemá z čeho výživné hradit.

Jelikož by v souvislosti s tímto návrhem došlo ke zjednodušení řízení, policejní orgán by nevyžadoval sám veškeré zprávy, ale odpovědnost by byla na straně pachatelů, mohlo by se toto zjednodušení odrazit i ve vedení věci ve zkráceném přípravném řízení, což v dnešní době vzhledem k náročnosti a složitosti dokazování není možné.

8.3 Zrušení ustanovení o účinné lítosti dle §197 trestního zákoníku

Další návrh by se týkal úpravy trestného činu zanedbání povinné výživy, spočívající ve vyjmutí §197 trestního zákoníku, zvláštní ustanovení o účinné lítosti. V současné době je účelem účinné lítosti povinného donutit, aby si svou zákonnou vyživovací povinnost splnil, v celém rozsahu, než jeho samotné potrestání. V řadě případů, které jsou známy z praxe, je toto zákonné ustanovení lehce zneužitelné. Řada podezřelých výživné neplatí schválně, z důvodů sporů s matkou dítěte z minulého společného soužití, dalším se platit nechce a všichni spoléhají, že výživné uhradí takzvaně na poslední chvíli a nic se jim nestane. Tím, že povinní využijí ustanovení o účinné lítosti, nejsou trestně odpovědní, není jim soudem vyměřen trest, tudíž nemají záznam v trestním rejstříku. Z těchto důvodů navrhuji ustanovení o účinné lítosti z trestního zákoníku vyjmout, aby nedocházelo k již zmíněnému zneužívání tohoto ustanovení ze strany podezřelých. Je zřejmé, že otcové, kteří mají soudem stanovenou vyživovací povinnost na své nezletilé děti a mají o ně zájem, si výživné řádně hradí. Dokonce je řada otců, kteří jsou se svými životními podmínkami na hranici životního minima, jsou odkázáni na sociální dávky, ale přesto se o děti starají, navštěvují je a projevují o ně zájem. Dle mého názoru by ustanovení o účinné lítosti nemělo sloužit těm, kteří takzvaně hřeší na to, že dlužné výživné uhradí na poslední chvíli a nebudou trestně odpovědní, ale měli by si za své jednání nést plnou trestní odpovědnost.

9. Závěr

Diplomová práce je zaměřena na trestné činy proti rodině a nezletilým v právní teorii a praxi v České republice, zejména na analýzu trestného činu patřícího do této skupiny, kterým je zanedbání povinné výživy.

V práci jsou nejprve popsány a vysvětleny základní pojmy z obecné části trestního zákoníku jako je trestný čin, dělíci se dále na zločin a přečin, zavinění, které zákon dále rozlišuje na úmysl a nedbalost. Jelikož stěžejním bodem práce, je analýza trestného činu zanedbání povinné výživy je zde popsán i zákon o rodině, který s předmětným trestným činem souvisí. Na výše uvedené základní pojmy navazuje kapitola pojednávající o postupu orgánů činných v trestním řízení. V této kapitole je popsána činnost orgánů činných v trestním řízení, kterou provádějí v souladu s trestním řádem a to před zahájením trestního stíhání a po něm. Samostatnou podkapitolu práce pak tvoří zkrácené přípravné řízení. Vzhledem k tomu, že práce je zaměřena na trestné činy proti rodině a dětem, nechybí zde ani výčet jednotlivých trestných činů s popsáním jejich skutkové podstaty, které jsou jedním ze stanovených cílů práce.

Jak již bylo předesláno v úvodu práce, důležitým bodem je kapitola týkající se analýzy trestného činu zanedbání povinné výživy. Z tohoto důvodu je zde uveden teoretický rozbor skutku s podrobným vysvětlením skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy a zároveň s rozbohem ustanovení o účinné lítosti, který se samotným trestným činem souvisí a je obsažen v §197 trestního zákoníku, s využitím judikátů ve formě rozsudků a usnesení příslušných soudů České republiky.

V práci nechybí ani popis praktické činnosti orgánů činných v trestním řízení před zahájením trestního stíhání vztahující se k trestnému činu zanedbání povinné výživy, které konají Obvodní oddělení PČR. Vzhledem k tomu, že pracuji na Obvodním oddělení Policie ČR v okrese Most, které se touto činností zabývá, využila jsem v práci i vlastních zkušeností s prošetřováním tohoto skutku.

Praktická činnost začíná příjmem trestního oznámení s výčtem otázek, které je třeba, aby osoba podávající trestní oznámení, v tomto případě oprávněná, policejnímu orgánu zodpověděla. Vlastní prošetření skutku zanedbání povinné výživy nastává po zahájení úkonů trestního řízení a je zaměřeno na opatření zpráv z úřadů a institucí na osobu povinného to je osobu podezřelou s vyjmenováním konkrétních úřadů a žádostí a dále

s uvedením otázek které při výslechu povinný policejnímu orgánu zodpovídá do protokolu. V jednotlivých fázích vlastního prošetřování trestného činu zanedbání povinné výživy jsou uvedeny z mé strany i názorné ukázky z praxe, například vymezení dlužného období policejním orgánem a podobně. Na tuto část navazuje podkapitola praktických příkladů, kde je znázorněna konkrétní skutková podstata trestného činu zanedbání povinné výživy obsahující trestní oznámení, výsledky opatřených zpráv z úřadů a institucí na povinného a výslech povinného s ukončením spisového materiálu třemi možnými způsoby. Prvním z nich je předání věci orgánu příslušnému konat vyšetřování dle §162/1 trestního řádu. Druhým je odložení věci policejním orgánem dle §159a/1 trestního řádu s odkazem na ustanovení o účinné lítosti dle §197 trestního zákoníku a třetím je odložení věci policejním orgánem dle §159a/1 trestního řádu. I v této podkapitole jsou jména osob a obdobné údaje uvedené v názorných praktických příkladech smyšlené.

Díličními cíly práce jsou statistické přehledy a ekonomický ukazatel, kterým je věnována samostatná kapitola práce. Ukazatele jsou zobrazeny v tabulkách a grafech pro okresní města Ústeckého kraje za období let 2006-2010. Statistické přehledy jsou uvedeny jed do roku 2010, jelikož statistika za rok 2011 se ukončuje až v březnu roku 2012. Z uvedeného vyplývá, že nejvíce statisticky evidovaných trestných činů zanedbání povinné výživy je v okrese Chomutov a nejméně v okrese Most. Z celkového pohledu je třeba uvést, že v roce 2006 bylo evidováno nejvíce těchto činů, vyjma okresu Louny a Most, v ostatních letech je patrný pokles až stagnace a v roce 2010 opět dochází ve všech okresech k markantnímu nárůstu evidovaných činů. Předpokládaný vývoj, jak zatím vyplývá z dosud neukončené statistiky za první pololetí roku 2011 je opětovný nárůst až o 229 trestných činů zanedbání povinné výživy. V souvislosti se statistickými přehledy jde i ekonomický ukazatel, v tomto případě se jedná o příspěvek na živobytí, který příslušné magistráty vyplácejí oprávněným osobám za povinné otce. Z údajů poskytnutých Odborem sociálních věcí Magistrátu města Mostu, je patrné vysoké číslo takto vyplacených příspěvků v tisíci korunách. Jelikož dochází stále k nárůstu trestného činu zanedbání povinné výživy, jak je patrné ze statistik, tudíž bude narůstat i vyplacených příspěvků na živobytí, je zde chyba ze strany úřadů, které si nevedou žádnou statistiku či přehled o finančních nákladech pro jednotlivé okresy, následně kraje a stát a nejsou tak schopny vyčíslit konkrétní náklady na vyplacený příspěvek za povinné otce, ale evidují pouze příspěvek na živobytí pro všechny občany, kteří na něj ze zákona mají nárok.

Na výše uvedené cíle navazují vlastní návrhy k řešení vznikajícího ekonomického problému. Prvním z nich je regulace příspěvku na živobytí pro úřady. Zde je navrženo řešení pro úřady vyplácející příspěvek na živobytí, s cílem dosažení lepší kontroly a regulace vyplácených příspěvků a větší odpovědnosti samotných povinných osob.

Následují vlastní návrhy na zlepšení úpravy trestného činu zanedbání povinné výživy s cílem zjednodušit trestní řízení, ale i stanovení větší odpovědnosti pachatelů těchto činů. V práci je popsána aplikace skutku na zkrácené přípravné řízení, které v současné době není možné u trestných činů zanedbání povinné výživy pro složitost prošetřování konat. Rovněž je zde obsaženo sjednocení postupu při prošetřování skutku spočívající zejména ve zjednodušení prošetřování věci a opatřování důkazů ze strany policejního orgánu, s cílem zapojit více osoby podezřelé, kteří mnohdy ve vyšetřování zaujímají laxní přístup, nespolupracují s orgány činnými v trestním řízení, nemají žádnou zodpovědnost byť jim určenou zákonem a vše tak zůstává na bedrech policejních orgánů. Pro úplnost návrhu je v práci uveden i jeden praktický příklad.

V neposlední řadě je v práci obsažen vlastní návrh na zrušení ustanovení o účinné lítosti, které je v současné době často zneužíváno ze strany povinných osob, které si pravidelně výživné nehradí buď z důvodu probíhajících sporů s matkou dítěte, nebo prostě nechtějí výživné plnit a spoléhají na předmětné zákonné ustanovení, které jim umožňuje dlužné výživné jednorázově uhradit, než soud prvního stupně vynese rozsudek a být nadále z pohledu zákona bezúhonnými.

Závěrem lze říci, že stanovené cíle byly v práci naplněny, došlo k rozebrání a poukázání na vznikající ekonomický problém v souvislosti s trestným činem zanedbání povinné výživy, ale i k vlastním návrhům pro zefektivnění trestního řízení předmětného skutku, které mohou sloužit pro budoucí inspiraci našich zákonodárců či úřadů.

Seznam použitých zdrojů

Jelínek J. a kol.: *Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část*, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2006, 823 s., ISBN 80-7201-630-7

Jelínek J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 1.vyd. Praha: Leges, 2009, 1216 s., ISBN 978-80-872-22-6

Jelínek J. a Sovák Z.: *Trestní zákon a trestní řád*, 2.vyd., Praha: Linde a.s., 2001, 897 s., ISBN 80-7201-304-1

Šámal P. a kol.: *Trestní řád*, 6. vyd., Praha: C.H.Beck, 2008, 3011 s., ISBN 978-80-7400-043-0

Šámal P., Púry F., Rizman S.: *Trestní zákon. komentář.II díl*, 6., Doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, 1011 s., ISBN 80-7179-896-7

Úplné znění : *Trestní zákoník, Trestní řád*. 1.vyd. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2010, 256 s., ISBN 978-80-7208-736-5

Zákony III/2010, sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů z oblasti práva 1.1.2010, 1.vyd., Český Těšín, Poradce s.r.o., 2010, 512 s., ISSN 1802-8284

Rozhodnutí NS ČR ze dne 24.7.1981, sp.zn. 11 Tz 41/81 (R 42/82)

Rozhodnutí NS ČR ze dne 16.3.2000, sp.zn. 7 Tz 24/2000 (SJ 26/2000)

Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 26.4.2004, sp.zn. 3 To 88/2004 (R 17/2005)

Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 26.1.1996, sp.zn. 14 Co 755/95 (PR 7/1996 s.339)

Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 6.6.2001, sp.zn. 24 Co 60/2001 (SR 5/2002 s.171a)

Rozsudek KS v Ústí nad Labem ze dne 17.1.1995, sp.zn. 5 To 469/94 (SR 6/1995 s.124a)

Rozsudek MS v Praze ze dne 11.12.1998, sp.zn. 18 Co 345/98 (PR 2/2000 s.78)

Rozsudek MS v Praze ze dne 10.2.1999, sp.zn. 39 Co 568/98 (SR 3/222 s. 76)

Rozsudek NS ČR ze dne 14.11.1995, sp.zn. 2 Tzn 6/95 (R 16/1996)

Rozsudek NS ČR ze dne 13.11.1996, sp.zn. 2 Tzn 172/96 (PR 2/1997/I s.87)

Rozsudek NS ČR ze dne 11.11.1998, sp.zn. 5 Tz 136/98 (SR 3/1999 s. 99)

Rozsudek NS ČR ze dne 17.1.2001, sp.zn. 5Tz 298/2000 (T 35/2001)

Rozsudek NS ČR ze dne 30.5.2001, sp.zn. 7Tz 92/2001 (T 196/2001)

Rozsudek NS ČR ze dne 26.6.2001, sp.zn. 4 Tz 114/2001 (T 206/2001)

Rozsudek NS ČR ze dne 14.8.2001, sp.zn. 4 Tz 135/2001 (T 257/2001)

Usnesení KS v Ústí nad Labem ze dne 28.5.2003, sp.zn. 10 Co 550/2002 (SR 10/2005 s.378)

Usnesení KS V Ústí nad Labem ze dne 16.6.2003, sp.zn. 10 Co 289/2003 (SR 1/2004 s.23)

Usnesení NS ČR ze dne 12.11.2003, sp.zn. 7 Tdo 1281/2003 (T 649/2004)

Usnesení NS ČR ze dne 19.7.2006, sp.zn. 11 Tdo 659/2006 (R 27/2007, T 917/2006)

Usnesení NS ČR ze dne 11.10.2006, sp.zn. 3 Tdo 1074/2006 (T 947/2007)

Usnesení NS ČR ze dne 23.10.2008, sp.zn. 6 Tdo 1296/2008 (T 1152/2009)

Krušnohor: *zpravodaj stavebního bytového družstva*. Most: SBD Krušnohor 2011. Vychází měsíčně.

Internetové zdroje

Český statistický úřad. 2011 [cit.2011-09-14]. Dostupný z www: <<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.hst/p/4027-11/>>

Vnitropodniková síť intranet PČR. 2011 [cit.2011-04-01]. Dostupný z www: <http://essk.pcr.cz/>

Zákon o rodině [úplné znění].2008 [cit.2010-12-05]. Dostupný z www: <<http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>>

Seznam grafů a tabulek

Graf 1 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Ústí nad Labem	76
Graf 2 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Teplice.....	76
Graf 3 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Most.....	77
Graf 4 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Louny	77
Graf 5 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Litoměřice	78
Graf 6 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Chomutov	78
Graf 7 Statisticky evidovaného trestného činu v okrese Děčín	79
Graf 8 Přehled údajů o počtu sňatků, rozvodů a rozvodů, ze kterých pocházejí nezletilé děti v Ústeckém kraji v letech 2006-2010.....	81
Tabulka 1 Statistické údaje tr. činu zanedbání povinné výživy v období let 2006-2010	75
Tabulka 2 Údaje o počtu uzavřených manželství a počtu rozvodovosti v Ústeckém kraji za období let 2006-2010	80
Tabulka 3 Údaje o čerpání příspěvku na živobytí v letech 2009-2010	83